Sverige i Eureka utvärderat

Vidareutveckling av en erövrad europeisk fästning
– i ny tävlan

Åtgärder från kioskifiering till integrering

Svenska Eurekadeltagandet
utvärderat av INNOPOL
på uppdrag från
Närings och Teknikutvecklingsverket (NUTEK)

Lillehammer och Stockholm
Primo mars 1999

INNOPOL R&D Strategy

Rapportformalia

Rapportens titel	**Sverige i Eureka utvärderat: Vidareutveckling av en erövrad Europeisk fästning - i ny tävlan**	**Antalet sidor:**	**134+**
	Svenska Eurekadeltagandet utvärderat av INNOPOL i uppdrag för Närings och teknikutvecklingsverket	**Dag:**	Mars 1999
		Gradering	NUTEK
Uppdrags-givare	Närings och Teknik-Utvecklingsverket (NUTEK)		
	v/direktör Staffan Håkansson, S-117 86 Stockholm.		
		Rapport-nummer	IPL K-1999:2
Ansvarig formatera	O. Henrik Braastad, MSSc, Specialrådgivare, INNOPOL R&D Strategy, N-2608 Lillehammer	**Signatur**	

Extrakt
Utvärderingen gör en genomgång av den svenska Eurekaportföljen. Den svenska administrativa apparaten för Eureka och för angränsande instrument i europeiskt teknisk marknadsriktad samarbete genomgås och rapporten presenterar hur Eureka organiserats och fungerat i jämförelseländer. Svenska Eureka presenteras och värderas och rapporten konkluderar med rekommendationer för framtiden:
Svenska Eurekas utveckling, status är resultat av en medvetet vald strategi, men detta sätter Sverige i särställning: Små projekt och lågt offentligt stöd. Utvärderingen vill i rekommendationerna öppna den valda småföretags-portföljen, vidga det administrativa ansvaret för Eureka och
Ställa detta bottom-up samarbetet i även utomeuropeisk tävlan framöver.

Nyckelord, allmänna	**Nyckelord, egenvalda**
Företagsstruktur	
Internationellt samarbete	Globalisering
F&U	Konkurrens
Information	Additionalitet
Finansiering	Integrering

Direktörssammandrag

8 Konklusioner

1. Under senare delen av 90-talet har Eureka i alla medlemsländer präglats av **färre nya projekt, växande andel småföretag och mindre projekt,** med reducerad statlig finansiering till Eurekaprojekten som följd. Utvecklingen i Sverige är densamma som i andra länder.
2. Under denna period har det **svenska Eurekadeltagandet samtidigt upprätthållit en jämn tillväxt i antalet nya projekt**, mera än de nordiska grannarna, mindre än de stora Eurekaländerna.
3. I jämförelse med andra länder har det svenska Eurekadeltagandet haft **tillfredsställande handläggarresurser**, men samtidigt relativt **litet offentligt finansieringsstöd** för de svenska projekten.
4. Sveriges profilerade val av en småföretagsstrategi för det nationella Eureka-deltagandet har fått som konsekvens att de svenska **projekten är små,** dominerade av **små företag** och med **få svenska deltagare per projekt**. Sverige spelar en **marginell roll i de enskilda projekten** jämförd med andra länder **och Sverige roll som initiativtagare och ledande partner har försvagats.**
5. Eureka är **en unik modell** för det företagsinitierade samarbetet som i sig är mycket uppskattad bland företagen och upplevs som helig. Denna **frizon för det företags-initierade samarbetet** får nationellt inte ändras genom politisering eller byråkratisering, enligt företagsamhetens synsätt!
6. Eurekasamarbetet och samarbetsmodellen har i dag **låg uppmärksamhet** i svensk företagsamhet och teknologisk miljö och **medvetandet om samarbetets innehåll är lågt**.
7. Myndighetens Eurekabyrå är **klart uppskattad bland småföretagen**, men verksamheten tycks har fungerat något kioskifierat. Möjligheter till att hämta mer resurser och effektivisera viktiga uppgifter genom **mer integrerat samarbete** med övriga enheter och aktiviteter inom NUTEK tycks hittills underutnyttjat.
8. **Volymen av det svenska Eurekadeltagandet** under 90-talet kan enbart värderas som en del av Sveriges samlade teknisk-industriella Europasamarbete som sammantaget haft en imponerande utveckling. Eurekas självständiga **politiska mål är långt på väg realiserade.**

8 Rekommendationer

1. Myndighetens framtida ansvar för Eureka bör vara att stärka ansvaret för att förmedla information om Eureka och samarbetets innehåll, villkor och möjligheter. Eurekas karaktär av företagsinitierat-(«bottum-up») samarbete gör emellertid samarbetets volym till en konsekvens av företagens suveräna beslut på egna villkor. **Projektvolymen** måste sålunda betraktas som ett **ansvar enbart för företagen**. **Myndighetens uppgift** blir att **redovisa och värdera projektvolymens utveckling** i efterhand.
2. Utvärderingen rekommenderar myndigheten att stärka sitt ansvar för Eureka genom att vidta **ytterligare åtgärder för att informera och initiera nya projekt** mellan företagen.
3. Eureka förutsätts som en del av detta **integreras ytterligare mellan alla avdelningar och enheter inom myndigheten**. Likaså förutsätts myndigheten **koordinerande värdera nya EUREKA-initiativ mellan intermediära organ**, i första omgången som försöksordningar. Detta kan gälla CRAFT och IRC på informationssidan, samt IUC/ konsortierna och Teknopolarna i projekt- generering mot enskilda företag.
4. Genom att **budgetera aktivitesmått och efterredovisa** alla avdelningars och de intermediära organens stöd till Eurekasamarbetet, kan myndighetens ansvar ytterligare understrykas och löpande utvärderas.
5. Det rekommenderas initiativ för **att involvera större och konsoliderade svenska företag starkare** i det svenska Eurekasdeltagandet framöver. Nya initiativ mot de svenska storföretagen kan ej fixeras enbart kring finansieringsvillkor. Åtgärder måste vidtas för att komma bättre i projektkontakt med storföretagen. Informationsarbetet mot de stora måste stärkas och europeiseringen/globaliseringen av större svenska företags utvecklingsaktivitet måste utnyttjas positivt inom en vidareutvecklad svensk Eurekamodell.
6. Sverige måste i de projektområden där det är naturligt **återfå något av sin roll som initiativtagande och ledande part i Eurekaprojekten**. För detta måste villkoren för vidare förprojektstöd och bidragsstödet till genomföring av projekten positivt ses över. I fortlängningen av detta måste myndighetens medverkan till marginella projekt, där svenska intressen spelar en passiv roll kritiskt värderas.
7. Utvärderingen rekommenderar att **öronmärkningen av Eureka inom NUTEKs budget upphör**. Öronmärkta medel har f.n. litet och sjunkande politiskt stöd i jämförbara länder och anses försvaga ständigt viktigare prioriteringar mot nationella hänsyn. Öronmärkningen substituerar det nationella innovationsstödet på

ett icke önskvärd sätt, i Sverige som i de andra länderna, och värderas i konflikt med huvudsyftena med ett företagsinitierat samarbete.

Där Eurekabudgeten öronmärkts i andra länder har detta icke balanserat den nedåtgående finansieringstrend som orsakas av färre nya projekt. I alla länder är det, mer än de specifika Eurekamedeln, den samlade finansieringssituationen för statens innovationsbudgetar som främjar/reducerar också Eurekadeltagandet. I svensk projektportfölj tycks det öronmärkta stödets additionalitet verka mer för de sämre än för de goda projekten. För att kunna växa framöver i Sverige är Eureka beroende av mentala identifikation i hela den breda, innovationsfrämjande myndighetsapparaten och utvärderingen har erfarit att öronmärkningen perforerar detta avgörande identifikationsbehov.

8. Utvärderingen rekommenderar att **svenska Eureka framöver får tävla med annat jämförbart företagsinitierat internationellt samarbete**. Det rekommenderas att det etableras ett utvidgat program för företagsinitierat internationellt samarbete - på Eurekas villkor, med gemensam budget och handläggarresurser - där Eurekaprojekten får tävla med projekt riktade även mot utomeuropeiska samarbetsländer. Formerna för detta utreds närmare, utifrån utländska erfarenheter och den svenska företagsamhetens internationella samarbetsintressen.

Innehållsförteckning

Rapportformalia, s. 2
8 konklusioner och 8 rekommendationer, s. 3
Innehållsförteckning, s. 6
Sammandrag, s. 8

Kap.I: Inledning, s. 17
Uppdraget, s. 17
Rapportens bakgrund, s. 17
Arbetsformen i uppdraget, s. 18

Kapitel II: Sverige i Europeisk jämförelse under Eurekas utveckling, s. 19
Eurekas alleuropeiska portfölj och utveckling, s. 19
Sverige i jämförelse med de fyra länderna, s. 20

Kapitel III: En referensstudie från fyra länder, s. 26
Tyskland, s. 26
Finland, s. 34
Norge, s. 40
Nederländerna, s. 46
Lite om Danmarks Eurekastöd, s. 52

Kapitel IV: Statens stöd - är svenska stödsystemet kompetitivt?, s. 55
Eurekabyråernas resurser och arbetsform, s. 55
Det finansiella stödsystemet, s. 56
- Första gallringen, 56
- Stödformerna i kvalitativ jämförelse, s. 57
- Stödtaken I: Hur mycket kan företagen få?, 59
- Stödtaken II: Vad får de enskilda företagen i praktiken?, s. 60
- Jämförelse av stödramar från staternas Eurekabudgetar, s. 61
- Jämförelse av staternas ackumukerade stöd jmf. med totala projektvolymen, s. 61

Jämförbarheten mellan länderna: Korrektioner för storlek och statsstödsnivån, s. 63

Kap V: Den svenska Eurekaportföljen - utveckling och status, s. 65
Eurekas svenska historia, s. 65
Projektens utveckling, s. 68

Eurekaprojektens ekonomiska stödvillkor i Sverige, s. 71
Svenska projektens struktur: , s. 72
Teknologiområdena, paraplyerna, Sveriges Europa –länderprofilen.

Kapitel VI: Eureka i svenska teknikpolitiska och näringspolitiska apparaten,s. 77
NUTEK under de senaste åren, s. 77
NUTEK Teknik och Eureka, s. 79
NUTEK Företagsfinansiering och Eureka, s. 80
NUTEK Regional utveckling och småföretag ROS, s. 83
Några nya intermediära organisationer, s. 84
Intressekonfliketer och attityder runt svenska Eureka, s. 86

Kapitel VII: Eureka positionerat inom teknikpolitikens internationaliserings verktyg, s. 87
Ett system av samarbetsoptioner, s. 87
Multilaterala samarbetsverktyg: EUs ramprogram och CRAFT, SMINT och IRC, s. 89
Geografiorienterade samarbetsverktyg: Bilaterala, regionala, globala, s. 95
De målriktade samarbetsverktygen, s. 95
Det egeninitierade internationella samarbetet: COST, s. 95
De globaliserade svenska företagens fria spel, s. 96

Kap VIII De svenska projekten närmare utvärderade, s. 98
Eurekas alleuropeiska portfölj – effekter 1998, s. 98
Utvecklingen under 90-talet: Jämförelser med utvärderingen från 1993, s. 100
Svenska projektutvärderingen 1999, s. 106
Projektens karaktär, företagens egenskaper, svenska företagens roll i projekten, projektens ursprung, projektmålen, projektens innehåll. Projektens finansiering, projektens externa relationer, projektens faser, projektens effekter, Eurekabyråns roll, synpunkter på svenska Eureka jmf. med andra länder, framtidstron på Eureka, övergripande värderingar

Kap. IX: Ny identitet för nationella Eureka: Strategialternativ framöver, s. 116
Några huvudfrågor: s. 116
Sverige som initierande och styrande part, storföretagen, klustren och megaprojekten, konfliktlinjerna kring svenska Eurekastrategin
Policy – Eurekas nationella identitet, s. 127
Forskningspolitiska premisser, s. 128
Företagens egna samarbetsbehov utöver kartan, s. 129

INNOVATIONSSTRATEGIN

Kapitel X: Konklusioner, optioner, rekommendationer, s. 133
En Eurekapolicy: Kontraktion, effektivisering, expansion, s. 133
En integreringspolicy, s. 133
Mot laissez-faire?, s. 135
8 konklusioner + 8 rekommendationer, s. 135.

SEPARAT BILAGA

Sammandrag

Omgivningsläget

- Europa är långt på väg erövrat. Sverige har genom Eureka penetrerat det nordeuropeiska grannskapet och de länder som för Sverige teknologiskt, marknadsmässigt och kulturellt främst vill vara samarbetsländerna ut ifrån ett nationellt rationale.
- Sedan 1985 har globaliseringen av företagens direktinvesteringar, handel och innovationsprojektens internationella förankringar – den personliga rörligheten och telekommunikationernas utveckling – ändrat viktiga premisser för staternas agerande inom teknologiskt marknadsriktat samarbete. Det egeninitierade samarbetet har haft en formidabel succés.
- Utvecklingen i Europeiska Unionen, där Sverige i dag till fullo är delaktigt - i ländersammansättning och i teknologisamarbetets innehåll och form - har på 15 år betytt ett kraftigt närmande mot Eurekas ursprungliga identitet och har absorberat delar av Eurekas nationella marknad.
- Samlade Eureka har de facto under de senaste åren upplevt en kraftig depreciering av sin projektportfölj - i alla medlemsländerna . Har det en orsak att ta allvarligt, är det en signal om behov för radikalt nytänkande – eller ett symptom på fullgjord uppgift?
- Statens teknologi och näringspolitiska uppgift har i många centrala Eurekaländer omdefinerats sedan slutet av 80-talet, teknikpolitikens finanspolitiska utrymme har bantats, innovationssystemet har omsorterats, blivit tunnare där Eureka haft sin nationella hemvist.
- Med variabel geometri har företagens teknikbaserade samarbete i omdefinierade historiska relationer mellan länder och inom världsdelar. Europa har spruckit, även närsamarbetet i många av Europas regioner.

Sverige mätt mot andra länder

- Andra länder har med sinande projektvolym och kvalitet också haft reducerat statligt engagemang, något som utvärderingen dokumenterar
- Sverige har hävdat sig väl i Eureka - upprätthållit en väsentlig deltagarepott oberoende av statsstödets nivå
- Några andra länder har mera i Eureka - men inte korrigerat för olikheterna i ländernas teknologiska-industriella storlek och i deras allmänna stödnivå.
- Sveriges särställning i utländska jämförelserna förklaras mycket av den svenska småföretagsstrategin.
- Sverige har en historisk uppskattad och företagsnära Eureka handläggarekår, som med blygsamma resurser åstadkommer viktigt samarbete.
- Svenska Eureka har i jämförelse en fysisk och sannolikt välvillig närhet till EUs och CRAFTs liaisonapparat.
- En outnyttjad regional apparat – Sveriges regionala apparat unik i volym och mångfald.
- Sveriges litenhet ett pré: Samarbetspartners hittar varann.
- En europeisk och internationellt orienterad teknikbaserad företagsamhet ett svenskt märke.
- Sverige har svagare villkor för genomförandestödet, villkorslån där andra har bidrag
- Ett under senare åren kraftigt sänkt svenskt allmänt statsstöd till företagens F&U.
- Kanske något sämre projektportfölj, en reell fraktion svaga innovatörsföretag med brett, långsiktigt och starkt stödbehov
- Det principiella exkluderandet av storföretagsamheten från Eurekas genomförings-ram präglar Sverige.
- Likaså tveksamheten mot klusterprojekten, det bestående oavklarade - ett svenskt särmärke.

Projekten.

- Samarbetet går i företagens kärnområden eller för segmentering av dessa. För de små företagen är Eurekastödet ofta mycket betydelsesfullt, för de mellanstora är många av projekten komplementära till annat.
- Många spektakulära projekt av innovatörer i portföljen med stora vyer och intressant långsiktig potential.
- NUTEKs Eurekakontor mycket ansett bland projektinnehavarna.
- Företagen kommer till Eureka med gamla affärs och teknikpartners, hittade på andra ställen.

- Eureka status viktig, men mindre viktig än förr.
- Mera vertikala allianser på väg mot marknad än horisontala teknikutvecklande allianser i svenska portföljen..
- Det kan verka svårt att avsluta projekten – Eurekaspecifikt eller allmänt problem?
- Skydda Eurekas genuina kvalitet som företagsinitierat samarbete - håll politiska stödkriterier borta! Öppna ändå för prioritering vid val av organisationsform.
- Se över de nationella stödvillkoren för småföretagens erfarenhetsbaserade teknikutvecklingsprojekt, Eureka drar åt sig projekt där annat stöd saknas.
- Organisera för att hämta in mera forskningsdrivna teknikutvecklingsprojekt.
- Ta ställning till storföretagen ånyo och slutgiltigt.
- Sverige tycks spela en mera responderande, mindre initiativtagande roll senaste åren.
- Varning för att intensivt handläggande av mikroprojekt blåser upp handläggare-budgeten.
- Även i svensk portfölj ses de senaste åren tecken på mättnad.

Sveriges Eurekaportfölj är småföretagsbaserad i samma mått som t.ex.danska och norska Eurekaportföljen, men har ett svagare storföretagsinnehåll än den finska och den tyska portföljen
Småföretagsinnehållet i den svenska portföljen har vuxit de senaste åren, men har ändå sitt ursprung i den upporganisering av Eurekaarbetet som pågick i Sverige i första delen av 90-talet.

Många av de svenska Eurekaföretagen är mycket små innovatörföretag med Eurekaprojektet som det enda och för vilka Eureka betyder allra första NUTEK-kontakten, kanske även första och offentligt stödda internationaliseringssträvandet. Eurekastödet upplevs som avgörande för många små företag och en rättvisefråga.
Bland de mindre innovatörsföretagen i samarbete skördar NUTEKs Eurekaapparat och handläggarna ett mycket respekterat anseende.
Det teknikdrivna företaget i svenska Eurekaportföljen tycks ofta erfarenhetsbaserat - mindre forskningsdrivet. Många projekt är vertikalt samarbete mellan Sverige och andra länder, där svenska företag riktar sig mot Europamarknaden. I en del projekt är det frågan om parallell och komplementär teknisk utveckling mellan Sverige och utlandet.
Sverige samarbetar i Eureka med sina grannländer i Nordeuropa. I samarbete har svenska företag ofta stigit ombord på en stor båt. Det är behov för att styrka svenskt deltagande som initierande, styrande och tung, projektledande part.
Målet för projekten i portföljen är företagens egna intressen. Samhällspolitiska mål saknas.

Sedan Eureka tillkommit 1985 har det absolut och relativt varit en utomordentlig stark expansion i Sveriges delaktighet i europeiskt samarbete om forskning och näringsriktad teknisk utveckling. Detta gäller såväl genom NUTEKs och statens medverkan som i företagens egen regi. Eureka har bidragit med sin del.

Detta - samman med Eurekas karaktär av ett s.k. bottom upp samarbete - gör att få utanför Sverige och utanför Eurekafamiljen ser volymen för Eurekadeltagandet *per se* som viktig indikator på samarbetets värde.
Eurekas bidrag 1985 - 1998 kan icke värderas isolerat från europeiseringen av svensk forskning och teknisk utveckling genom andra åtgärder! Utvärderingen understryker mycket starkt detta.
Utvärderingen registrerar kritiska frågor om det Europeiska samarbetets resurser ift. situationen för det nationella programmen och aktiviteten i Sverige, likasom ift. behoven för det översjöiska och det globala samarbetet. Detta har också betydelse för en framåtriktad evaluering av Eurekasamarbetet.

Sortera projekten

Många projekthavare tycks känna NUTEKs Eurekastöd som enda stödmöjlighet för alla sina utmaningar, sortera till

- Exportrådet - där marknad är det primära.
- NUTEK Tekniks nationella program - där teknikutveckling har långt kvar
- Företagsfinansierings såddfinansiering - där entreprenörerna har kommit långt nog och har tillräcklig kraft och förmåga
- Industrifonden - där man behöver starka partners för att komma någon väg
- Fortsatt egenfinansiering av företagsinitierat samarbete där företagen inte behöver stöd i Europeisering och nationella samhälleliga intressen är lågt i projekten

Samarbetets profilering mot små respektive stora företag tycks ha blivit till genom dispositioner och förhållningssätt i svenska Eurekaförvaltningen då Eureka organiserades upp på tidiga 90-talet. Småföretagen har dragits in till Eurekasamarbetet medan större företag senare koncentrerat sig mot EU eller mot det tilltagande egeninitierade Europasamarbetet. Av betydelse har också myndighetens principiella förbehåll mot stöd till storföretagsamheten varit.
Emellertid är det få om några formella och auktoritativa politiska signaler eller utsagor som principiellt gör svenska Eurekasamarbetet till ett småföretagsinstrument.
Utomlands förvånas många över Sveriges praktiserade återhållsamhet mot storföretag i Eureka, andra länder tycks ha problem med att förstå denna svenska attityd.

Initiering och information

- Initierings och projektgenereringskraft i de nationella teknologiprogrammen värderas som underutnyttjat: Ändra

- Projektgenerering och information har mycket att hämta i organiserat tätt integrerat och uthålligt samarbete med CRAFT, IRC: Öppet för totalintegrering Eureka/Craft?
- Regionala organisationer som Teknopol och IUC underutnyttjat? Lansera provprojekt för att vidga stöd till Eurekainformation och projektgenerering.
- Nordiska organ, NI och SIN, underutnyttjade: Nordiska partners har jämt potential.
- Premiering av projektgenerering: Lägga operativa resultatmål in i de nationella programmenes budgetar och räkenskaper, som norrmännen. Gör försök med initiativ till regionala aktörer.
- Lägga mera och friare bidragsmedel i tidigare projektfas.
- Privata konsultkåren bara utnyttjad i enstaka fall - lägg till nya stimulansåtgärder som försök att utnyttja erfarenheter från konsultdrivna holländska systemet.

Utvärderingen har lagt stor vikt vid att värdera formerna för att generera nya Eurekaprojekt, detta genom att det i Sverige som utomlands observerats at volymen av goda nyanlända projekt sinat, särskilt de sista åren.

Utvärderingen har observerat att det tidigare rått ett underoptimalt samarbete mellan NUTEKs nationella program och företagsnätverk, och även de övriga internationella programmen under myndigheten och Eurekas svenska administration i NPC-byrån. Likaså har Eureka kunnat hämta för lite bistånd i resurserna i de regionala intermediära organisationerna för stöd till företagsamheten. Utvärderingen har också värderat privata aktörers medverkan som underoptimal ift. möjligheter demonstrerat i exempel från andra länder.

Utvärderingen lämnar sålunda konkreta förslag till att öka kapacitet och effektivitet i projektgenereringssystemet omkring svenska Eurekadeltagandet.

I kontakter med Eurekaföretagen och i kontakt med andra länders Eurekamyndigheter har utvärderingen genomgått handläggningen av de svenska Eurekaprojekten.

Det vill framöver samlat vara viktigt också att upprätta system som i tidigt skede sorterar anländande Eurekaprojekt emellan stödinstrument och system i och också utanför NUTEK. - En del av projekten vill i framtiden kanske hitta sina naturliga huvudmän utan för NUTEK Teknik och utanför NUTEKs Företags- och finansieringsenhet.

Fast NUTEK under de senare åren trimmat sin administrativa apparat vill det för framtida Eureka vara viktigt att säkra att de nationella aktiviteterna och kopplingarna inte blir underoptimala genom att Eurekaapparatens särskilda resurser absorberas helt av formellt ålagda internationella skyldigheter: Fortsatt prioritering av Eureka förutsätter i botten framförallt en reell nationell Eurekaaktivitet.. Fast, kapaciteten för detta måste hämtas in utanför och i tillägg till Eurekabyrån.

Eureka är enligt utvärderingen i dag allt för okant i svensk forskning och företagsamhet. Detta måste ändras och utvärderingen rekommenderar åtgärder som främst tillrår samordnat utnyttjande av informationsresurser som tidigare enbart disponerats av organ och funktioner bredvid svenska Eurekaförvaltningen., i EU-liaisonfunktionerna och det övriga nationella systemet.

Organisationsutveckling

- Integrera Eureka starkare i teknologiprogrammen under NUTEK Teknik
- Koordinera mer operativt mot EU-liaison, CRAFT och IRC
- Regionalisera, använd särskilt TEKNOPOL och IUC efter försök med system som har stimulansåtgärder och respekterar olikheter mellan aktörer i samma system.
- Värdera egen enhet, handläggareapparat och budget för företagens egeninitierade samarbete, där Eureka får tävla med andra länder om pengarna och handläggarna, men där företagen har Eurekavillkor

Nätverket tycks vara något av det viktigaste i Eurekasamarbetet, också den nationella delen som NUTEK har ansvaret för. Nätverket måste enligt utvärderingen framöver aktiveras nationellt och ges ett mera personligt innehåll; formella och datorbaserade nätverk vill ha begränsat värde för småföretagsamheten.
Utvärderingen konstaterar att NUTEK genom Eurekasamarbetet i liten grad har lyckats att koppla nya partners mellan svenska företag och utländska - Eurekaföretagen har mest varit gamla partners som i Eureka hittat ny legitimitet och kanske nya pengar till kontakt och samarbete etablerat tidigare..
Detta värderas närmare i utvärderingens konklusioner och förslag.

Den formella och professionella projektvärderingen från NUTEKs sida måste värderas ift. resursernas omfattning och från handläggareekonomiska och även normativa synpunkter på hur myndigheten skal gå in i och följa företagsamhetens europeiska utvecklingsprojekt.
Utvärderingen ger NUTEKs handläggareapparat delvis mycket högt betyg, mätt i utsagor från företagarna. Det gäller icke minst ut ifrån kraven på tillgänglighet, motivations-förmåga, bistånd med formella krav och som samtalspart och ”agent” för de svenska Eurekaprojekten.
Enligt utvärderingen har NUTEKs Eurekamedarbetare entydigt en mycket god och en starkt rykte bland de svenska klienterna i Eurekaprojekten och även i noderna i Eurekasystemet utomlands - bland samarbetspartners i andra länders nationella Eurekakontor. - Detta måste vara resurser att bygga vidare på.

Medan några länder har en mycket tung, byråkratiserad, men även kostsam handläggareapparat omkring sina nationella Eurekaprojekt (Nederländerna) är här andra länder återigen medvetet lättare i sin projekthantering (Finland och Tyskland).
På den överordnade nivån tycks det i andra länder inte vara starka signaler om upptrappande av handläggareapparaten omkring Eureka, dels ut ifrån den existerande

forvaltningsstrategi i länderna, där administrativa resurser bantas, effektiviseras jämt, dels av normativa orsaker: Ett bottom-up samarbete skall principiellt lägga huvudansvaret i företagsamheten själv.I Finland tycks det vara mycket uppmärksamhet och ängslan för kostsamma handläggareapparater i det internationellt riktade småföretagsstödet

Utvärderingen har försökt gå igenom kommunikationsmönstret i informations, finansierings och handläggingsfrågor mellan svenska Eurekaförvaltningen i NUTEK och ift. myndighetens övriga delar, också relationerna till externa myndigheter och även till privata aktörer.
Utvärderingen konkluderar med behovet för praktiskt och mentalt att vidga ägandeskapen till det svenska Eurekadeltagande inom myndigheten och till flera myndigheter och aktörer.
I rekommendationerna ger utvärderingen konkreta förslag i dessa avseenden.

Värdera ny budgetregim

- Principiellt: Avveckla den allmänna öronmärkningen av Eureka - utvärderingsrapporten sammanställer andra länders praktik och värderingar av öronmärkningens nytta.
- Ge sålunda nationella program möjligheter att identifiera sig själva med Eureka och främja Eureka starkare, även med utnyttjande av nya budgetmått och projektgenereringsmodeller.
- Alternativt: Reservera över NUTEK tekniks budget en egen ram för företagens egeninitierade teknikdrivna utvecklingsamarbete med Europa och prioriterade länder. - Ge härunder Eurekaprojekten konkurrens med jämförbara samarbetsprojekt utan Eurekastatus, men med Eurekavillkor och mot andra länder. (USA, Japan, Singapore, o.l. - som holländarna gör det!)
- Bidragsdelen till Eurekaprojekten i genomförandefas måste upp, övervaka utvecklingen eller reformera stödreglerna.

Det praktiseras i Sverige i huvudsak inga särvillkor för Eurekaprojekten. Kanske har emellertid företagsstrukturen bakom svenska Eurekaportföljen, som avviker något från det genomsnittliga NUTEK-företaget, påverkat prioriteringen i myndigheten: En del av de mindre företagen värderas som underkritiska för att utnyttja stöd i NUTEK utanför Eurekabyrån.
Genom att genomföringsstödet förlagts samman med övrigt finansieringsstöd till företag, medan Eurekaföretagen avvikit något kan det kanske tyckas som om det ställs strängare krav på affärsmässigt genomförande, planering och positiv företagsekonomi än vad som i en del fall kan kvitteras ut bland Eurekaföretagen.
I t.ex. Nederländerna värderas Eurekaprojekten positivt innanför en internationaliseringskultur, där Eurekaprojekten ges högre stödandel och i ett relativt ekonomiskt överflöde i Eurekamyndigheten.

Också i Finland höjs stödet till Eurekaprojekten på internationella premisser; landet har i övrigt betydligt större resurser än Sverige för dylika syften. Framförallt i Tyskland läggs rent nationella och strängare villkor till grund vid myndigheternas hanterande av Eurekaprojekten, och stödet sjunker. Likaså behandlar Norge Eureka, fast detta leder till större absolut stöd till norska projekten.
När NUTEK under de senare åren inte fullt utnyttjat sin Eurekabudget kan det ha att göra med olika värderingar inom myndigheten av Eurekaprojektens och Eurekaföretagens kvalitet, projektens tillhörighet i stödsystemet och egenvärdet i Eurekaprojekten ut ifrån deras betydelse för europeiskt samarbetet.

Medan NUTEK tidigare stött Eurekaprojekten på enheten för företag och finansiering och anknutet till apparaten för såddfinansiering av nyföretagandet, har ansvaret under 1998 delats. De administrativa öronmärkta handläggareresurserna, samman med ansvaret för det formella hanterandet av avtalet och upprätthållande av själva nätverket, samt resstödet har överförts till NUTEK Teknik. Samtidigt har det s.k. definitionsbidraget och villkorslånen - genomföringsstödet - förblivit kvar på enheten för företag och finansiering. Handläggandet och pengarna har sålunda delats itu.
Fast detta medför problem för några företag har utvärderaren funnit denna lösningen principiellt riktig. Samarbete mellan nationella Eurekakontoret och parallella nationella finansierande myndigheter tycks med exempel från andra länder ha alla skäl att fungera bra. Möjligheterna tycks hittills inte till fullo utnyttjats och här rekommenderar utvärderingen att det arbetas för bättre läsningar.

Den svenska öronmärkningen av Eurekastödet är icke typisk bland Eurekaländerna.
Den starka och gynnande finska finansieringen av landets Eurekaportfölj går för sig inom ett helt integrerat nationellt stödsystem som i någon mån diskriminerande gynnar Eureka-projekten, som i vårt grannland i öster alltså i praktiken får något högre offentlig stöd än nationella projekt.

Utvärderingen har vid genomgången av Eurekas organisation och finansieringssystem i andra länder mött starka förbehåll mot att öronmärkta medel till Eurekasamarbete, dessa argument läggs fram i utvärderingsrapporten.
I rapporten framförs även argumenten för att upprätthålla separata Eurekamedel och det rekommenderas lösningar för att upprätthålla ett öronmärkt system, men i en något justerad form jämförd med dagens - .

De 14 år som gått sedan Eureka bildades har radikalt och avgörande ändrat de förut-sättningar som låg till grund för detta ”Europa-Light”-samarbetet. Sveriges, NUTEKs och svenska företagsamhetens villkor och satsningar har fyllt väl upp «det europeiska huset» Samarbetet kan framöver mera bli en fråga om urval, kvalité - och om att utnyttja det som nu byggts upp.
Samtidigt och med företagsamheten som dominerande aktör är själva huvudidén med Eureka - bottom-up principen - kanske viktigare än någonsin och i sig själv nästan

”helig”: Kanske är den i konflikt med de politiska intressen som lätt ligger bakom som villkor för ökad offentligt stöd..
Att Eureka finns som en liberal öppning är kanske viktigare än vilket mått företagsamheten själva väljer att sätta på detta samarbetet genom sitt fria beslut om deltagande.

För NUTEKs vidare organisering av Eurekasamarbete och svenska Eurekas framtida identitet blir det viktigt at se det framtida Europeiska samarbetet även i ett mer globalt sammanhang. Eurekas värde som modell har utvidgats att omfatta även andra samarbetes-strävanden som kommit upp på agendan i de 15 åren som är gått med Eureka. Utvärderingen lägger fram alternativ för att justera identiteten i svenska Eurekas organisation och finansieringen in i 20de århundradet.
Det globala - USA och Japan - vägt mot det europeiska, vidare storföretagens principiellt lika rätt i svenska Eureka - och tekniska sätt att anpassa detta på är en premiss. Vidare, Eurekas potential för Sverige där EUs statsstödsregler kan ge underoptimalt stödnivå för svenska myndigheter, kan principiellt ge möjligheter för ökat statligt stöd till företagsamhetens tekniska utveckling, om man finner skäl för detta och det finns finanspolitiskt utrymme för att realisera detta .
Eureka kan även vara ett instrument för att hålla den globaliserande storföretagsamhetens F&U på plats hemma i Sverige, o.a.,

I 20de århundradet vill samtidigt företagens egeninitierade och oberoende inter-nationalisering av sitt tekniska samarbete och sitt kommersiella alliansbyggande gå vidare, med och utan Eureka, som ett organiskt förlopp.

Kapitel I
Inledning

Uppdraget

INNOPOL har av NUTEK 14.9. 1998 inviterats att lämna offert på utvärdering av Sveriges deltagande i Eureka. Offert är sedan inlämnat pr. 1.10 1998.
I sammanträde på myndigheten 15.10. med direktören Staffan Håkansson och Torbjörn Winqvist, NUTEK, förutom O. Henrik Braastad, INNOPOL närvarande, har sedan uppdraget närmare överenskommits, ramarna slutgiltigt avklarats och preciserats. Konsultavtal har sedan utformats och ömsesidigt undertecknats pr. medio november 1998.
NUTEKs riktlinjer för uppdraget har bifogats och också korrespondens mellan konsult och myndighet, samt undertecknat konsultavtal.

Rapportens bakgrund

Sverige är sedan 1985 deltagare i Eurekasamarbetet och har sedan starten medverkat i en växande projektportfölj under Eureka.
Sedan dåvarande franska presidenten Mitterand 1985 tog initiativ till detta samarbete har viktiga förändringar skett i Sveriges politiska position i Europa; Sverige har kommit att bli medlem av Europeiska Unionen (EU) och Sverige är i dag tungt engagerat i stora delar av forskningssamarbete under unionens ramprogram, betydande

kontigentmedel för deltagande återförs under detta samarbete till Sverige och ställer även krav på nationell svensk motfinansiering och tar i anspråk svensk företagsamhets kapacitet för internationellt forskningssamarbete. Forskningssamarbetet under Europeiska Unionens ramprogram disponerar samtidigt betydande administrativa resurser inom NUTEK och inom svenska förvaltningsapparaten i övrigt. Till bilden hör även att forskningssamarbetet inom Unionen löpande utvecklats och till sin karaktär i vissa avseenden närmat sig Eureka.

Till bakgrunden hör även att de svenska företagen själva under de senaste 20 åren genom egna initiativ kraftigt utökat sitt samarbete med länderna i Europa både genom kontakt och i projektsamarbete och i mycket betydelsefullt mått genom direktinvesteringar i
forskningsverksamhet i andra europeiska länder. På samma sätt har det ökade utländska ägandet i svenskt näringsliv kommit att stärka tekniköverföring och forskningssamarbete mellan Sverige och andra europeiska länder.

Arbetsformen i uppdraget

Till grund för denna utvärdering och enligt konsultavtalet om INNOPOLs utvärderingsuppdrag har utvärderingen av svenska Eurekadeltagandet på projektnivån programnivån och myndighetsnivån genomförts med utgångspunkt i -

- Eurekas överordnade evalueringar av totala alleuropeiska projektportföljen
- Aktuell projekt och finansieringsstatistik för svenska Eureka, framtagna såväl av Eurekasekretariatet i Bruxelles som av Eurekakontoret på myndigheten i Stockholm
- Djupintervju med ett urval av 25 projekthavare för de svenska Eurekaprojekten och utifrån intervjuguide
- Intervju med handläggare och administratörer i svensk närings- och teknikpolitisk förvaltning med erfarenheter från Eurekasamarbetet, men även med handläggare med ansvar för angränsande nationella och andra europeiska program,
- Referensintervju med Eurekakontoren och företag i samarbetande Eurekaländer

I tillägg till genomgång av ett omfattande projektmaterial och projektstatistik samt genomförande och sammanställning av intervjun har ett omfattande skriftligt källmaterial genomgåtts och utnyttjats. Det gäller analysrapporter och policydokument, samt dokumentation av projektvillkor, projektstyringsformer, myndighetsorganisationer och policy för nationellt och internationellt forskningssamarbete omkring Eureka både i Sverige och i de valda referensländerna

Bifogat ligger en lista över informanter intervjuade under utvärderingsuppdraget, skriftliga källor som genomgåtts och legat till grund för utvärderingen, samt en dossier över nyckeldokumentation av förhållanden berörda i samband med uppdraget.

Kapitel II

Sverige i europeisk jämförelse under Eurekas utveckling

EUREKAs alleuropeiska portfölj

Nedanför ges en presentation av Eurekas överordnade portfölj 1999 fördelat på länder, teknologiområden, deltagarekategorier.

Det är de stora länderna som dominerar i projektportfölj och deltagande, Tyskland, Frankrike och Storbritannien, fast Italien är mindre deltagande.
Av de medelstora länderna är Nederländerna dominerande - det mest aktiva deltagarelandet!

Figur 1 Eurekas alleuropeiska samarbetsvolym från ministerkonferens till ministerkonferens genom 14 år.

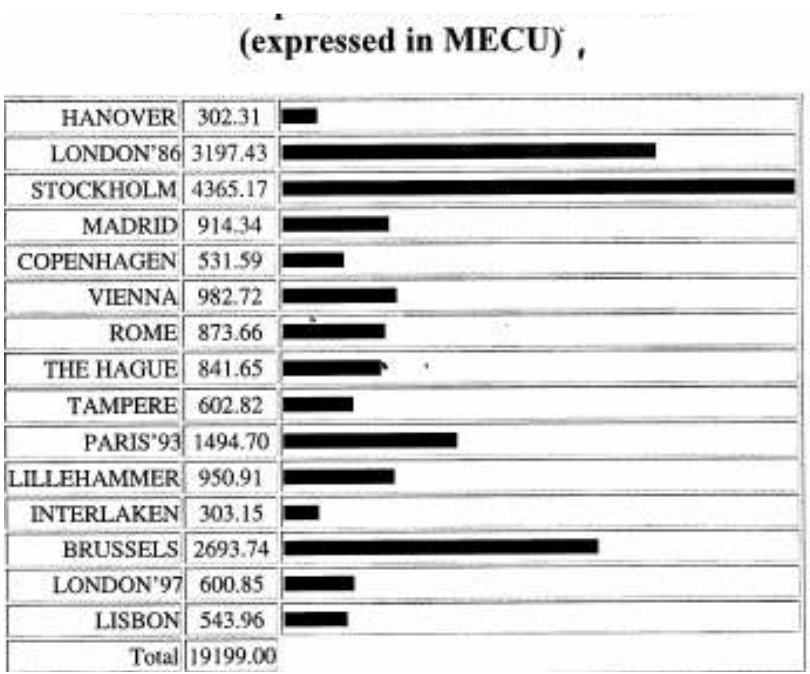

Bredvid Sverige är Schweiz, Spanien, men också Danmark, Österrike och Belgien deltagare i många pågående projekt, fast med lite olika innehåll.

Under senare delen av 1990-talet har Eurekasamarbetet mellan länderna i Europa allmänt upplevt en minskning av nya, goda projekt. Medan stora gamla teknologiprojekt avslutats har mindre, mer marknadsnära

Källa: ES

projekt med särskilt småföretag som deltagare kommit att dominera detta samarbete. Parallellt har ländernas och så även Sveriges nationella finansieringsstöd till samarbetsprojekten inom Eureka kommit att reduceras.

Denna trend och situationsbild tillhör huvudbakgrunden till den aktuella utvärderingen.

EUREKAS alleuropeiska utveckling

Den alleuropeiska utvecklingen av Eurekas projektportfölj under de senare åren betecknas av att -

- **Man har nått ett platå för generering av nya projekt, där nyprojekten plattar ut.**
- **Nyprojektens värde har över en 5-årsperiod sjunkit med >50%.**
- **Också värdet av pågående projekt plattar ut.**
- **Många projekt har slutförts, medan nya inte kommit till i motsvarande grad.**
- **Stora projekt avslutats, medan små kommit till.**
- **De nya projektens varaktighet har reducerats till kortsiktiga projekt (<2 år) , medan långsiktiga projekt (>4år) dramatiskt har reducerats under de senaste 5 åren.**
- **Småföretagen har därunder kommit att dominera i Eurekas samlade projektportfölj**
- **Projektens genomsnittsstorlek har sjunkit**
- **Fast nya megaprojekt lanserats är detta ändå i mindre mått än tidigare - före 1993**
- **Deltagare från offentliga sektorn har kraftigt reducerats jfm med företagens-.**
- **Företagen har tagit över mycket av samarbetet, som tidigare mera styrts av statliga aktörer.**

Eureka har på det överordnade europeiska planet en hierarki av evalueringssystem, som mäter samarbetets resultat mellan åren i olika faser och på olika tekniska, administrativa och kommersiella kriterier.
Slutrapporter, årliga rapporter över samarbetsprojektens marknadseffekter, är viktiga instrument i det som kallas Eurekas kontinuerliga evalueringsystem («Contineous evaluation system» - CES).

Sverige i jämförelse med de fyra länderna

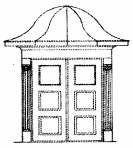

Projekten

Sveriges småföretagsprofil i Eureka låter sig klart läsas ut av nedanstående tabell som jämför svenska Eurekadeltagandet med 4 andra länder.
Av de pågående projekten har Sverige ett tillfredsställande deltagande, fast det är mycket lägre än Danmarks och även lägre än den nederländska portföljen mätt i antalet pågående projekt.
Ett annat markerat drag i jämförelsen är att det i de projekt Sverige medverkar är ett litet antal svenska deltagare – mestadels bara en enda – medan Finland och Framförallt Danmark har 3-4 deltagare i sina Eurekaprojekt.
Påtagligt är också forskningsinstitutionernas frånvaro i svensk Eurekaportfölj.

Tabell 1: Sveriges projektportfölj jämfört med referensländerna

	Sverige	Finland	Neder-länderna	Norge	Tyskland
Pågående projekt					
• Antal projekt	118	47	154	56	204
• Antal deltagare i pågående projekt	131	100	244	81	355
-av dessa:					
1. SMF	68	35	122	38	136
2. F&U-organisationer	24	25	41	14	104
• Total projektbudget MECU	2388	1048	3603	299	3208
• av detta från landet -	67	109	786	63	997
Avslutade projekt med Nationellt deltagande					
• Antal projekt	113	97	191	101	239
• Antal deltagare i avslutade projekt	158	148	273	161	556
-av dessa					
1. SMF	42	46	102	51	122
2. F&U-organisationer	37	22	48	35	184
• Total projektbudget	6630	6009	6667	1865	8320
• -av detta från landet	172		653	169	
					+2074

Källa: Eurekasekretariatet (ES) projektdatabas, november 1998.

Ännu mera påtagligt är de svenska småprojekten, här är väldiga skillnader mellan länderna Och Sveriges position är extrem. Detta speglas ift att de projekt där Sverige medverkar samtidigt är stora på alleuropeisk basis.
De tidigare svenska Eurekaprojekten som avslutats har haft ett starkare inslag av

forskningsinstitutioner som reducerats i absoluta mått, men särskilt i relativa termer inom svensk Eurekaportfölj, här har utvecklingen varit olika emellan jämförelsesländerna.

Påtagliga drag i utvecklingen har samtidigt varit att medan antalet svenska projekt och särskilt småföretagens deltagande har vuxit från avslutade till pågående projekt har volymen i SEK av svensk portfölj kraftigt reducerats.

Denna karta är en huvudbakgrund för att förstå viktiga sidor i svenska Eurekas utmaningar jämfört med de andra länderna. Vi skall se närmare på bilden:

Nya projekt och svensk initiativkraft

I vilket mått har Sverige, jämfört med de andra länderna, förmått att lansera nya projekt under Eurekas 14 åriga liv, hur har trenden upprätthållits och hur har Sverige lyckats i klassen.
Diagrammet nedanför visar antalet lanserade projekt vid Eurekas ministerkonferenser från 1985 till 1998
Vi ser att Sverige expanderat deltagandet i startperioden och haft momentum i sitt deltagande fram mot ordförandeskapet och året efter, följd av en svacka vid danska ordförandeskapet 1990-91.
Sedan har svenskt nylanserande av projekt vuxit jämt under 90-talet och efter en ny svacka 1996 återigen vuxit i antalet nylanserade projekt

Figur 2: Antalet Eurekaprojekt lanserade vid resp. ministerkonferens; fördelad på länder

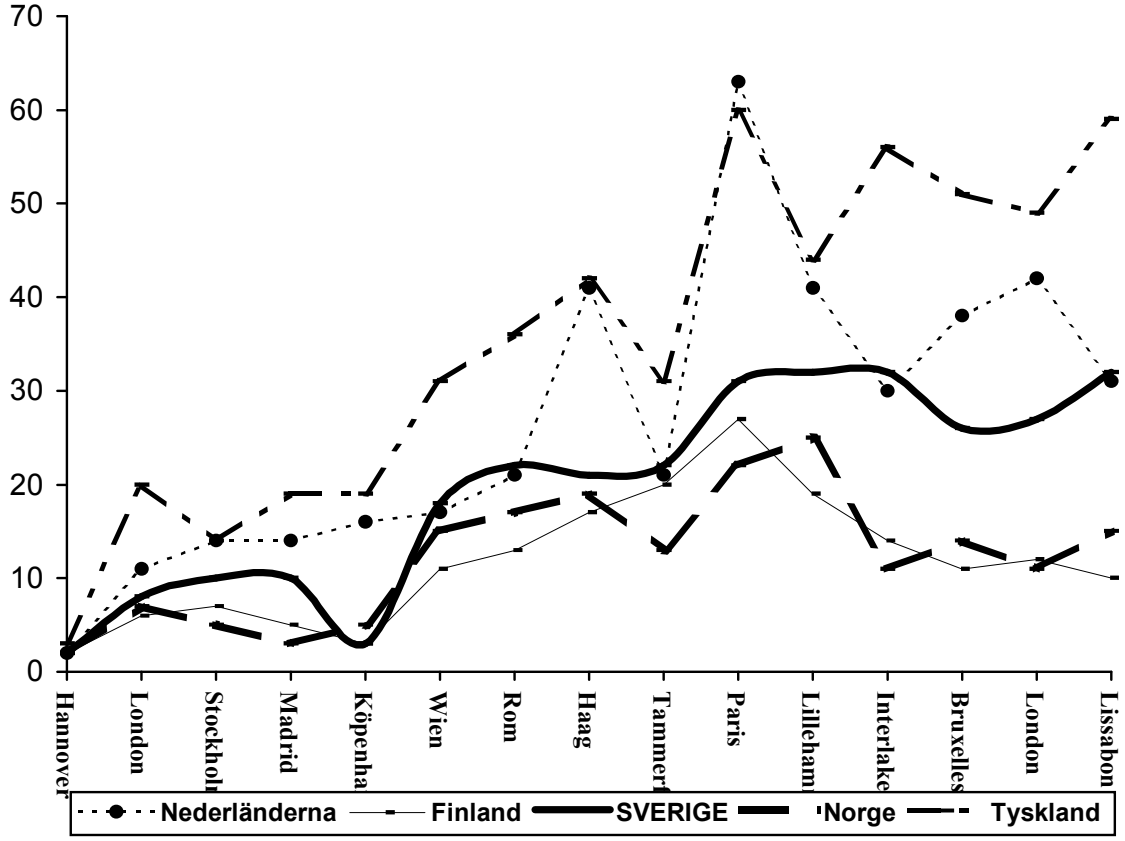

Källa: ES projektstatistik, bearbetad av INNOPOL.

Medan de mindre nordiska grannländerna har reducerat sina initiativ från 1995 har svenska nyprojekten hållit sig uppe. Detta är i övrigt i samma period som svenska Eureka haft det mest gynnsamma finansiella läget genom hög öronmärkt ram för svenska deltagandet.
Mera jämförbara Holland har haft ett mera växlande förlopp i enskilda år, även med många nya initiativ, medan initiativkraften genom de flesta av de 14 åren legat på svenskt nivå.
Vi ser samtidigt att Tyskland – 10 ggr. så stort som Sverige – inte haft någon demonstrativt större volym i antalet projekt; den tyska portföljen av nya projektlanseringar har toppat svensk trend - även med blygsamma och sjunkande offentliga medel.

Skillnaderna mellan länderna och effekten av svenska småföretagsprofilen – beskriven ovanför – kommer tydligare fram om vi ser på värdet av nylanserade projekt under de 14 Eurekaåren.
Som storföretagen marscherat ur det svenska Eurekadeltagandet med 80-talet, har värdet av nylanserade svenska projekt kommit att ligga på en låg och ganska konstant nivå. Fast antalet svenska nylanserade projekt vuxit har volymen av nylanseringarna har under 90-

talet sjunkit och Norge och Finlands nylanseringar i trend är värdet jämförbart med Sveriges . Sverige har i värdet av nylanseringarna även passerats av små nordiska Eurekaländer som Norge. Det Sverige vunnit på flera projekt har jämfört med grannarna förlorats i mindre projekt och färre svenska deltagare pr. projekt!

Nyprojekten i holländska och tyska Eurekadeltagandet har sprungit högt upp - och så fallit ner igen med megaprojekten. Fast jämförbara Holland har i värde lanserat en betydligt tyngre projektportfölj än Sverige.
Tyskland har om vi ser till värdet av de nya projekten tagit ut landets storlek och tyngd oberoende av liten och sjunkande statlig finansiering..

Figur 3: Värdet av Eurekaprojekten lanserade vid resp. ministerkonferens 1986-1998 fördelad på länder (MECU)

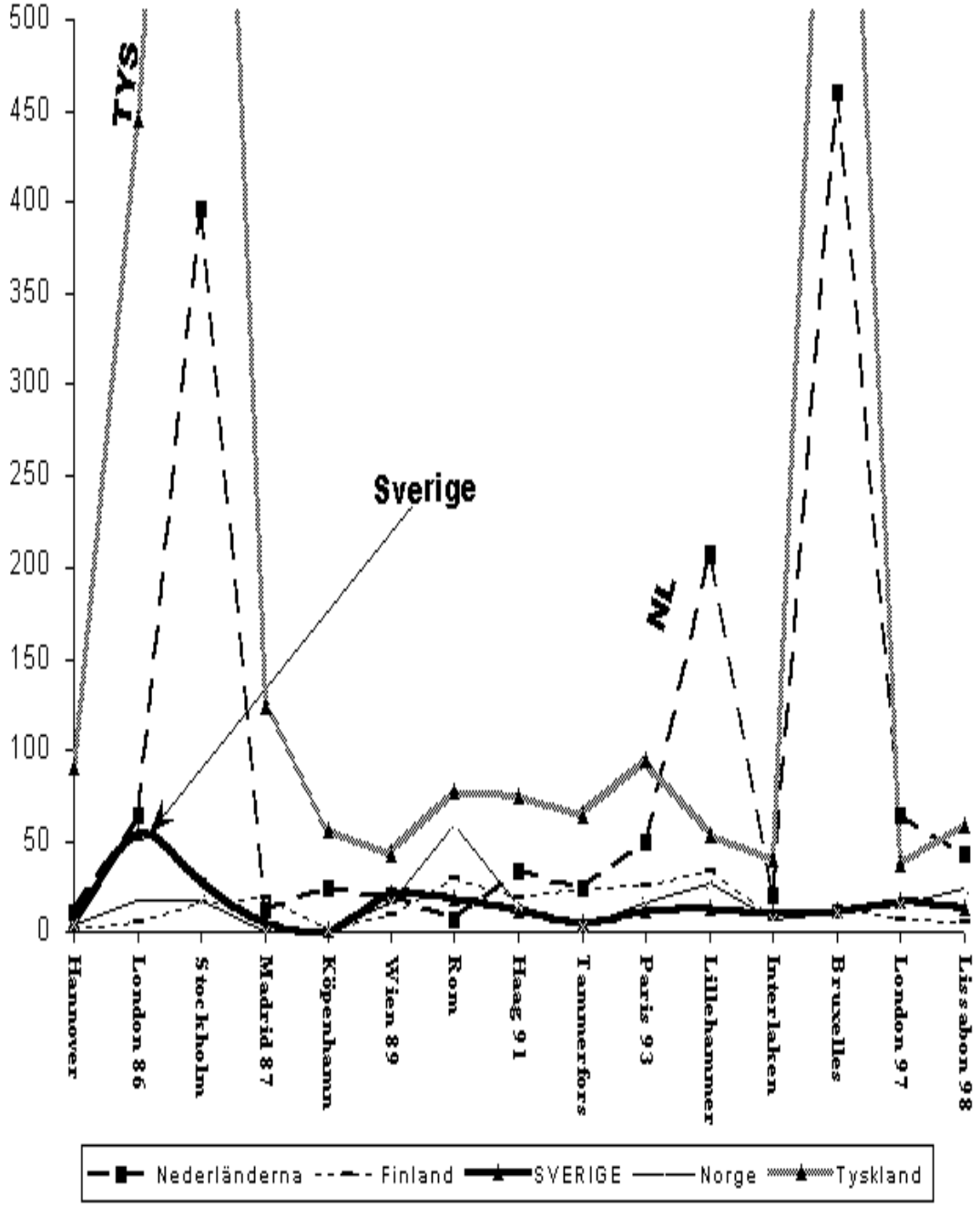

Som det framgår nedanför har Sverige alltså förhållandevis många återtagna Eurekaprojekt, och sedan förhållandevis många pågående projekt jämfört med de avslutade.

Detta kan betyda att Sverige har långsiktiga projekt, att svenska projekthavare ej förmår avsluta projekten i samma grad som deltagare från andra länder eller också att Sverige jämfört med de övriga länderna har en jämn expansion i nylanserade projekt. Många nylanseringar och urdragna projekt har antagligen största förklaringsvärdet

Figur 4 : Jämförelse av projektportföljens fördelning mellan de olika faser från början till avbrott eller fullföljande:Ljusgrått (nedersta del): Återdragna projekt; Mörkgrått:Pågående projekt; Vitt:Annonserade projekt.

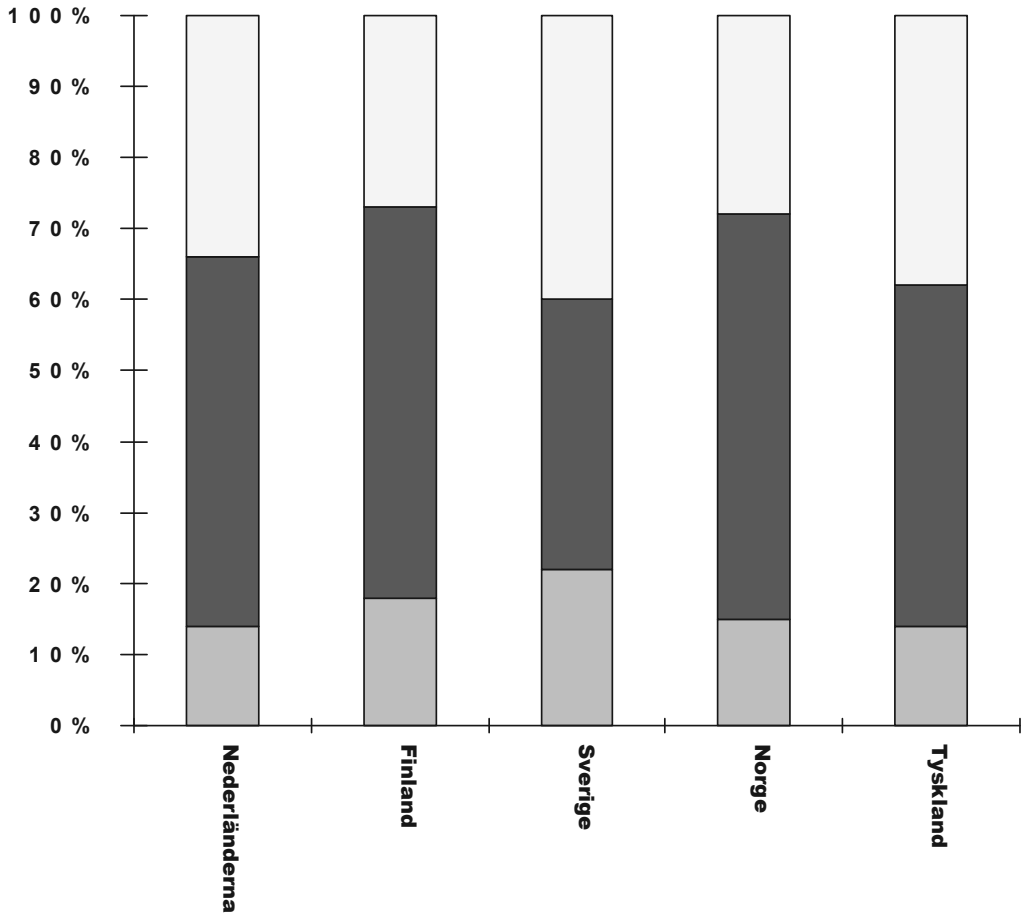

Källa: ES; bearbetad av INNOPOL.

Tyskland

EUREKAs position i tysk forskning och innovationssystem

På mitten av 90-talet var den tyska forskningsekonomin i en svacka, den är f.n. på väg uppåt igen.[1]

”Standort” och globalisering är stora frågor i en expansiv, men öppen ekonomi med en etablerat global företagsstruktur. De stora tyska företagen globaliserar löpande egen forskningsverksamhet. I de senare åren har Tyskland även kommit att knytas starkare upp mot den amerikanska forskningsekonomin än andra europeiska länder.
Delstaternas ökade roll spelar en viktigare roll i tysk offentlig forskningsfinansiering och de uppträder stadigt mindre koordinerat med forskningsfinansieringens på den federala nivån. Främst är det de sydliga och västliga delstaterna som spelar någon roll, Bayern, Baden-Würtemberg och Nordrhein- Westfalen. I öster har dock Sachsen växande betydelse. I öster har det också vuxit fram nya finansieringsinstrument till extra förmån för småföretagens engagemang i teknisk utveckling[2].
”Länderna” och också östländerna syns i växande grad medverka i offentlig tysk finansiering av landets Eurekaprojekt, fast än så länge i blygsam omfattning. Det är obekant om detta
involverar t.ex. Schleswig Holstein och Mecklenburg Vorpommern i svenska Eurekaprojekt.

Tyskland har på den överordnade politiska arenan åtagit sig ansvar för det nya, friställda «Mittropa» efter Sovjetunionens upphörande. Av de länder konsulten har varit i kontakt med under denna utvärdering är det utan tvekan i Tyskland som de nya öst och mitteuropeiska länderna tycks ha störst samarbetsintresse och detta rör även Eurekasammanhangen..

Tyska Eurekaorganisationen

I det formella hör tyska Eurekaorganisationen hemma i departementssfären - i Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF) - där Eurekabyrån började.

---

[1] «Schlanker Staat» är ett prioriterat tema i Tysklands aktuella ekonomisk-politiska situasjon. Efter återföreningen har tyska staten bantat antalet statsanställda från 380 000 til 310 000. Detta har även konsekvenser för bemanningen i den nationella forskningsadministrativa apparaten, som många ställen bantats de senaste åren.

[2] Samtal med Frieder Meyer-Krahmer, ISI, Karlsruhe.

Under 90-talet har det emellertid byggts upp en extern organisation där den operativ kraften ligger.
Det operativa EUREKA + COST kontoret ligger sålunda samlokaliserat med tyska rymdforskningsadministrationen (Deutsche Luftfahrt - und Raum-forschungszentrum - DLR) som administrativt är värd för det operativa tyska EUREKA-kontoret.
Lokaliseringen tycks ha karaktär av uppdragsadministration från DLRs sida, centret i Bonn har fått ansvaret för EUREKA COST Büro utifrån praktiska lämplighetsskäl, Bonn lokaliseringen och överskottskapacitet för nya uppgifter. Byrån är i sitt arbete till 90% EUREKA, 10% COST.

Initieringkraft

Teknologimiljön inom tysk företagsamhet verkar från Eurekakontorets sida sätt inte att

Figur 5 : Tyska BMBFs Eurekafinansiering av nya projekt 1990-98

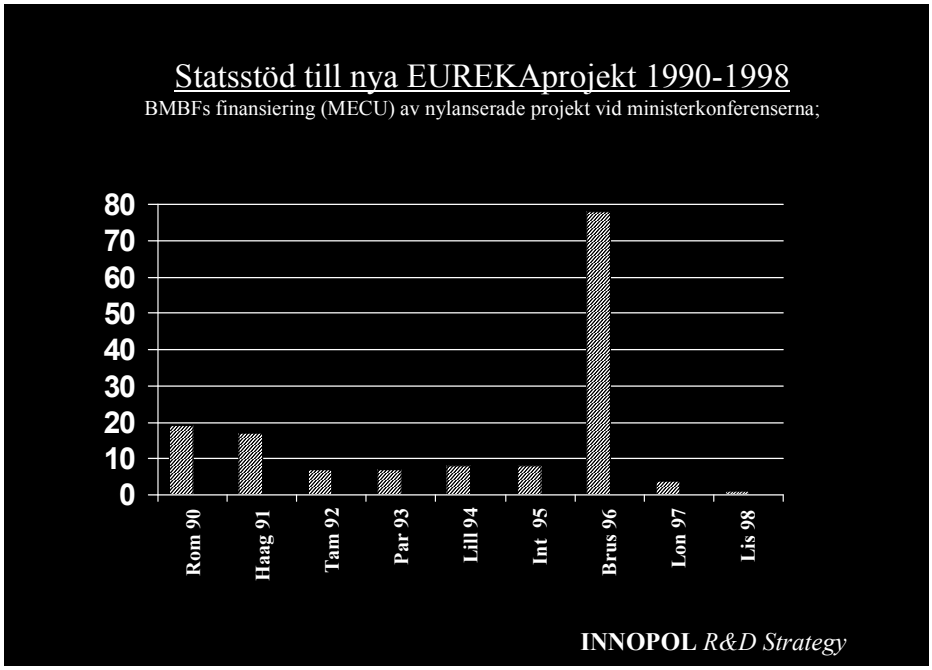

spela en pådrivande kraft i EUREKA-sammanhangen. De tyska företagen värderas ofta respondera positivt på initiativ från företag i andra EUREKA-länder som genom projekten syftar att komma in på

Källa: Tyska Eureka COST byrån/DLR; bearbetat i samarbete med INNOPOL

den jättelika tyska marknaden.
Kontoret driver en viss utåtriktad verksamhet med föredragningar på mässor (Hannover), och i regi även av regionala sammanslutningar emellanåt.

Dessutom ger byrån årligen ut en stor katalog över tyska EUREKA-projekten, samt även en nyhetsbroschyr, «EUREKA D-info», som hittills kommit ut i 10 nummer. Här informeras om nyheter omkring nya EUREKA-initiativ och projekt.

Allt i allt tycks emellertid endast blygsamma resurser gå till att sälja in nya EUREKA projekt och blåsa upp tyska deltagarevolymen
Utifrån tycks de tyska EUREKA-projekten att komma även från de nationella «projektträger» runt om i tysk forskningsadministration och i några fall även från «länderna», delstaterna, förutom att företagen kommer till EUREKA-kontoret efter initiativ och signal från utländsk projektpartner.

Handläggareapparatens resurser och funktioner

Apparaten i den operativa EUREKA COST byrån omfattar i dag 5 personer.
Kontorets ledning täcker mestadels de intern-administrativa uppgifterna.
3 personer arbetar med förberedande av det kommande tyska ordförandeskapet i Eureka - en av dessa är prioriterad för att lägga till rätta det vidare arbetet med att stärka kontakten med nya finansieringskällor.
Kontoret har en medarbetare som sköter IT och projektdata, medan under 1 årsarbete går till COST-frågorna.
Medarbetarnas bakgrund tycks mestadels vara från forskningsmiljön och från nationell forskningsadministration, vilket tycks sätta sin prägel på kontaktytorna.

Kontoret är avsetta att ta ansvar för:

- Information gm. Masskommun
- ikation och vid lokala turnéer Assistera vid ansökningar om EUREKA-status och Eurekafinansiering
- Stödja ministeriets EUREKA-arbete
- Förbereda det kommande tyska ordförandeskapet i EUREKA.

Största delen av kontorets tid går åt till projekthandläggandet, därefter följer tidsförbrukningen åt att sköta om det internationella nätverket.
En blygsam del värderas gå till de utåtriktade informationsfrågorna, delat i 2 jämnstora högar på att förmedla formell skriftligt informationsmaterial respektive personlig medverkan med föredrag och dylikt runt om i landet.

Projekthandläggandet

I praktiken tycks det vara endast 1, 5 årsarbete till disposition att sköta om alla projekten; - tidigare har det varit 3 medarbetare som skött projektvärderingen.

Det mesta av tiden går till att ge råd åt klienterna i ett tidigt skede och då med att hjälpa till att tydliggöra de formella reglerna som måste uppfyllas för att få Eurekastatus.
Det tycks vara blygsam tid för övervakning av projekten under loppet, detta sker mestadels genom telefonsamtal om möjligt en gång om året.

Figur 6 Tyska projektdeltagandets utveckling 1985-1998 mätt som tysk andel av nylanserade projekt vid minister-konferenserna;
Vita staplar: Antalet projekt; mörka staplar: Värdet av projekten i MECU.
Inkluderar ej återdragna projekt; exkluderar EST, Prometheus, HDTV, Jessi och MED

Då tyska EUREKA-deltagandet icke har egna pengar som fördelas genom själva Eurekabyrån hanteras de formella kriterierna för EUREKA-godkännande efter konsultens intryck snabbt - och liberalt.

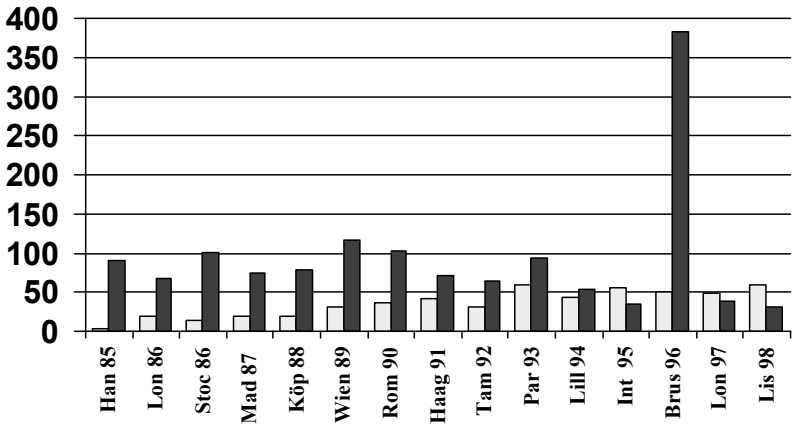

Källa: Tyska Eureka COST byrån i samarbete med INNOPOL

Projektprioritering.

Ut över uppfyllande av de formella EUREKA-kriterierna tycks kontorets projekt-handläggare ha lite (justerande) inflytande över utformningen av projekten. Det tycks som om man i Tyskland tar principen om «bottom up» ganska så bokstavligt och att detta är starkt förankrat i landets tradition.
Tyska industriförbundet (BDI) understryker mycket starkt under företagens krav till oberoende i val och styrning av de nationella projekten, som man får intryck utav även ut-ifrån negativa erfarenheter med annat nationellt statsstöd och även med Eus ramprogram.

Informationsfunktionerna

Dessa omfattar:

- Utgivande av en årlig projektkatalog
- Eureka D-info, nationellt ”newsletter”
- Tillhandahållande och distribution av information (pappersburen och elektronisk) från EUREKAs huvudsekretariat i Bruxelles - dessa är alltid även i tysk språkdräkt.

Kontoret värderar att EUREKA har förhållandevis liten uppmärksamhet i Tyskland.

Finansieringsbistånd

Eurekakontoret har i finansieringsavseende alltså endast ansvar för att den som ansöker om
Eurekastatus själv i förhand och formellt i skriftlig form intygar att han själv är beredd att ansvara för finansieringen av Eurekaprojektet och har vidtagit åtgärder för detta.
När handläggarna har sett till att denna, formella kvalifikation föreligger kan projektet värderas vidare för godkännande som ett Eurekaprojekt. Denna värdering tycks samtidigt efter konsultens intryck vara mestadels formell.

Eureka och de nationella forskningsprogrammen

Figur 7 BMBFs utbetalningar til samtliga Eurekaprojekt 1988-97

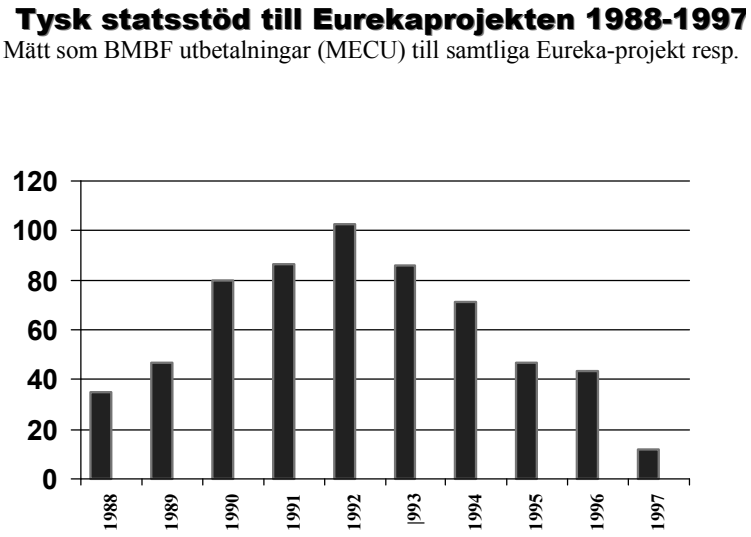

Källa: Tyska Eureka COST byrån/DLR; bearbetat i samarbete med INNOPOL

Det existerar i den federala tyska forskningsadministrationen 24 så kallade «projektträger», alltså professionellt ansvariga teknisk-vetenskapliga myndigheter som under departementen disponerar programbundna medel för forskning och teknisk utveckling.
Eurekakontoret värderar att dessa i huvudsak verkar utifrån klara nationella premisser och att många är något avigt inställda till Eureka. Andra återigen är positiva och välvilliga

finansiärer för viktiga Eurekaprojekt. Kontakten mellan de nationella programmen («projektträger») och Eurekabyrån tycks icke vara särskilt omfattande och tycks heller icke vara särskilt
systematiserad eller förankrat i fasta rutiner. Fasta koordinations och informationsmöten mellan Eurekabyrån och företrädare för de mest relevanta nationella forsknings- och teknologiprogrammen har funnits, men de tycks numera i realiteten upphört.

Eureka och övriga internationella program

Eurekakontoret tycks i mycket liten om någon grad alls verka tillsammans med den i Tyskland i övrigt mycket omfattande administrationsapparaten för det nationella deltagandet i EUs ramprograms olika projekt.
Detta kan tyckas märkligt, även då viktiga EU-liaisonfunktioner fysiskt är i det närmaste samlokaliserade med EUREKA COST byrån[3]. De 2 sekretariaten för Europeiskt forskningssamarbete tycks nästan demonstrativt obekanta med varandra.

Stödnivå, stödvillkor, finansieringsprocedur:

Figur 8 Utvecklingen i offentlig finansiering till nylanserade projekt med tyskt deltagande.

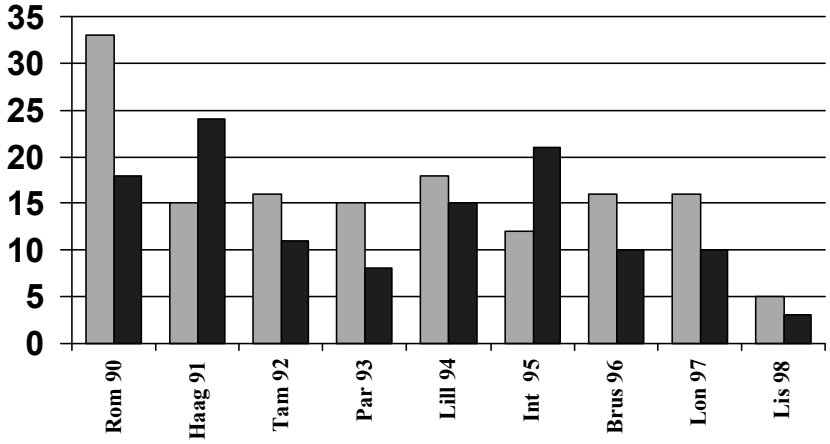

I Tyskland är det BMBF som finansierar Eureka; genom sina 24 «projektträgern»; dock kommer stöd till 15 av de pågående 119 offentliga finansierade projekt från andra källor, främst delstaterna («Ländern»). De övriga (till >90%) finansieras alltså av finansierings-instrument underlagd BMBF

Anda aktuella källor är

[3] Centrala EU-koordineringen är lokaliserad i samma myndighet – även på våningen över – men den tycks alltså inte i något avseende ha kommunikation med eurokoorineringen inom tyska Eurekas byrå. Omfattningen av tyska EU-liaisonfunktionerna är redovisat i bilaga.

BMBF Forschungskooperation

Detta är ett samarbetsprogram för SMF som erbjuder stöd emellan 25% och 70% av godkända projektkostnader

ERP -Kreditanstalt für Wiederaufbau.

Programmet kan finansiera ända upp mot 100% av projektkostnaderna

Lika litet som det finns specifik Eurekafinansiering finns det specifika Eurekavillkor för det offentliga stödet; Eureka föredras i fall projekten i övrigt är lika.

Villkor för offentligt stöd till Eurekaprojekten i Tyskland är projekten skall :

- vara av samhälleligt intresse för landet och att de skall komma samhället till godo
- vara anpassade till de nationella intressen som äro utryckta i de nationella programmen
- att resultaten skal utnyttjas i Tyskland

Kravet på nationell återkoppling är alltså reellt uttolkat.
Inom den del av de tyska projekten som erhåller stöd är det många forskningsinstitutioner och reella forskningsprojekt; Sålunda har de projekten som i Tyskland erhåller statsstöd en förhållandevis hög stödandel.

Figur 8 Tyska statens finasieringsandel i avslutade och pågående projekt

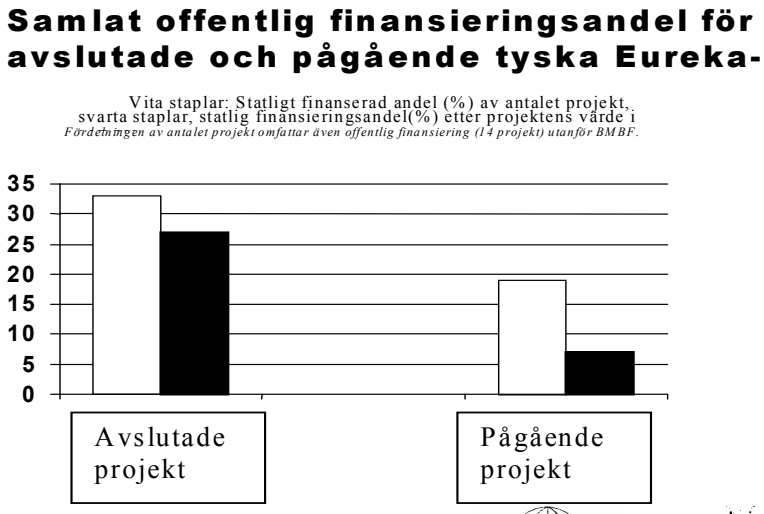

Under åren har andelen av offentliga finansieringen av projekt lanserade vid de årliga ministerkonferensern a i Eureka varit förhållandevis konstant, fast den sjunkit dramatiskt

sista året (1998). Detta gäller såväl andelen av antalet projekt, som andelen av projektens värde som nu har sjunkit till under 5%.
Under stora delar av 90-talet har staten finansierat 15% av de tyska Eurekaprojekten, fast statsfinansieringen av projektens värde har växlat, beroende på de företagsdrivna storprojektens utveckling mellan åren.

Genom att nyprojektens sjunkande värde - samtidigt som tidigare storprojekt avslutats - reducerats - fast antalet nyprojekt vuxit, har statens beviljningar ändå sjunkit dramatiskt sedan toppåret 1992.

Tyska strategin för EUREKAs framtid

Eurekas politiska värde har under de senaste åren deprecierats något. F.n. pågår diskussioner om ny framtida identitet för Eureka, även inför kommande tyska ordförandeskapet. Det förefaller vara tre utvecklingslinjer som värderas.

Industri och handelskamrarnas roll
Kanske har nuvarande tyska Eurekaförvaltningen för dominerande anknytning till tyska forskarsamhället och till byråkratin. Det är centralt placerade röster som lägger vikt vid den framtida betydelsen av industri och handelskammarnas roll. Dessa har i Tyskland något annorlunda uppgift än i Sverige. De arbetar i Tyskland även med förvaltande av statliga innovationsåtgärder, bistår företagen med direkta servicetjänster omkring datatekniska frågor, internationell tekniköverföring, företagsdatabanker, administrerar recykleringsbörser och ger även konsulttjänster riktat mot teknikbaserat nyföretagande med internationella ambitioner.för småföretagen De förvaltar även en s.k. teknologibörs där handelskamrarna håller ihop erbjudanden och efterfrågan på nya tekniska lösningar och behov genom sin stab och sina databaser och de utför även annan informationsverksamhet på «teknikmarknaden».

Eureka och den gemensamma marknaden
I ministeriet är man även upptagen av att bättre utnyttja Eureka för att *bringa de små och medelstora företagen med i enhetsmarknaden*, fast man erkänner finansieringsutmaningarna som möter dylikt samarbete med östländer. Samtidigt tycks man inte obenägen att själv medverka till att producera lösningar för att kunna koppla på Östföretagen och här värderas samarbetsformer som går ut över just projektsamarbete, men som samtidigt kan ha Eureka som bas, standardiserings och regelriktad samarbete..

Eureka och småföretagen i mitt och östra Europa
Det nära mitteuropa i öster, där landet har starka historiska kulturella, ekonomiska och politiska intressen, tycks vara särskilt viktig på *överordnade utrikespolitiska premisser* vid nyvärderande även av tyska Eurekasamarbetet framöver.

Inför kommande tyska Eurekaordförandskapet är arbetet med att värdera nya finansieringsformer för projektsamarbetet i Eureka arbetsmässigt prioriterat inom Eurekabyrån. Fast, detta fortsätter mera traditionen med att *hitta fram till och lägga till rätta finansiering mot allmänna och befintliga finansieringskällor* än att definiera nya, Eurekaspecifika finansieringsformer.

En administrativ komplexitet i Tyskland är att landet sedan det nya röd-gröna regeringsskiftet brutit EU och småföretagfrågorna ut ur BMBF och över i Ekonomiministeriet.
Detta orsakar stor osäkerhet om de organisationsmässiga formerna för det framtida teknikdrivande småföretagssamarbetet inom Eureka.

Finland

Från starten har Finland expanderat sitt deltagande i Eureka i den öst- och europapolitiska situation Finland forcerat igenom under senare delen av 80-talet.
Finland hade under 80-talet och sedan tills mitten av 90-talet en jämförbar utveckling med Sverige i Eureka. Sedan har finska deltagandet (i antalet projekt) gått mer tillbaka än i Sverige, men tycks alltjämt vara på en något högre nivå om vi i jämförelsen korrigerar för storleksskillnaderna mellan de två nordiska grannländerna.
Det finska genomsnittsprojektet är något större än det svenska och storföretagens andel av finska Eurekaprojekten är signifikant större än i svenska portföljen, särskilt under de senaste årens utveckling.

Eureka på TEKES

Eureka förvaltas i Finland av NUTEKs systermyndighet TEKES.
Medan NUTEK under sena 90-talets finanspolitiska och innovationspolitiska läge har fått sina resurser och uppgifter bantade, har Finland varit i motsatt läge: Sedan 1996 och t.o.m. 1999 har TEKES´budget utökats med nominellt + 60%!
Här under råder den finska myndigheten över stora och växande medel till stöd till företagens teknologiska utvecklingsarbete, i huvudsak på bidragsvillkor.

Medan Eureka i Sverige haft en öronmärkt ram ovanpå sinande nationella medel, har Finland utan öronmärkta medel som det förefaller haft ett överskott av medel till disposition även inom Eurekamyndigheten!

Det finska Eurekastödet antas i praktiken i sin helhet vara TEKES´ medel[4] och finansieringsinstrument, främst som bidrag till forsknings- och teknikutvecklingsprojekt..

Finska Eurekabyrån

Inom finska TEKES har Eurekahandläggandet under åren bytts mellan en rad olika personer, som kommit ifrån och sedan gått till andra uppgifter inom TEKES´ nationella program.
På detta sätt tycks även Eureka integrerats i det nationella arbetet. - I Finland understryks i övrigt starkt betydelsen av det nationella arbetet med Eureka.

Först 1998 har finska Eureka fått separat handläggarekår, den NPC-befattning som delar Eurekaarbetet med ansvaret för COST, sedan en administrativ tjänst som handhar formella frågor, information och dokumentationsuppgifter.
Nya finska Eureka COST byrån är lokaliserad inom TEKES´ internationella enhet, där även arbete med EUs program förankrats.
Finska COST-deltagandet är något större än Eureka, mera i antalet deltagare än i antal projekt. Här spelar samtidigt Finlands Akademi en viktig roll på finansieringssidan.
Det är för denna utvärdering något oklart i vilken grad COST och Eurekasamarbetet i praktiken är integrerat inom myndigheten. I förhållande till Norge och Tyskland tycks COST-arbetet något mera arbetskrävande på myndighetsplan i Finland.

Finland medverkar i 750 projekt inom IVde ramprogrammet och med 1000 deltagare; Jämförelsesvis är Finland i Eureka med i 84 projekt med 107 deltagare, Eureka är alltså 1/10-del av finska EU-deltagandet i detta mått.
Finska ESA och IEA-samarbetet, även detta TEKES ansvar, är något blygsammare än Eurekasamarbetet i portföljvolym
TEKES har i övrigt egna attachékontor i Bonn och i London.
I några fall är TEKES´ ansvar för stöd till internationella program regionaliserat, sålunda ligger BRITE Euream ansvaret i Oulu (Uleåborg). Även Eureka har sålunda i Finland handlagts och företräts från universitets- och teknologistäder runt i landet.
Utan för TEKES fungerar finska Exportrådet även som ett ”clearinghouse” som spelar Europaprojekt in till TEKES och även Eurekabyrån.

Eurekainformationen samordnas i utåtriktade åtgärder med övrigt informationsarbete på TEKES´internationella enhet.
Här är även fasta veckovisa samarbetsmöten mellan Eurekabyrån och övriga medarbetare på internationella enheten.

Allt handläggande beträffande det professionella innehållet i Eurekaprojekten, som premiss för finansieringsbesluten, görs inom TEKES´ olika nationella program. I realiteten tycks emellertid kapacitetssituationen inom handläggarekåren betyda att Eurekakontorets

[4] I några fall ger dock även SITRA och Finlands Askademi stöd till Eurekaprojekt

tillrådande långt på väg accepteras som huvudpremiss för ett positivt stödbeslutet inom de nationella programsekretariaten, fast pengarna ligger i de nationella programmen.

Handläggarekostnaderna tycks i Finland vara låga för Eurekaprojekten, i handläggaretid pr. projekt – så tycks det även alltid ha varit i finska Eurekahandläggandet.
Det genomförs i praktiken blygsamt med utvärdering och monitoring av projekten under projektens livslopp av TEKES´ egen stab. Externevaluering genomförs istället,vid fler och flere återkommande tillfällen.

I Finland tycks man ha skördat framgång genom att ha utnyttjat industrins branschorganisationer i spridande av information om Eureka och internationella program, särskilt organisationerna för skogsindustrin, mekanföretagen och livsmedelsindustrin tycks ha spelat en positivt bidragande roll.

Tidigare finska projektutvärderingar av nationella Eurekaportföljen.

På mitten av 90-talet genomfördes en evaluering av finska Eurekaportföljen. Man genomgick ett urval av 20 företag. Här summerade man bl.a. ihop för Finlands del att

- Små företag samarbetar bättre än stora inom Eurekasamarbetet
- Vertikala samarbetet fungerar bättre än det horisontala samarbetsprojektet
- De lågteknologiska Eurekaprojekten fungerar bättre än de högteknologiska
- Eurekas pengar ges liten additionalitet[5]

F.n genomförs en ny utvärdering av samma projekten 3 år efter den förra, ett evalueringgssätt man i Finland finner viktigt och riktigt.

Finansieringssystemet bakom finska Eureka

Villkoren

TEKES´ medel fördelas efter

Projektets (vertikala) karaktär:
- förstudie
- forskning & teknikutveckling
- tillämpning och produktutveckling

Företagsstorlek
- Små

[5] Samtal med Tarmo Lemola, VTT Group for Technologystudies.

- stora

Stödform

- bidrag
- lån

I praktiken är huvuddelen av Finlands offentliga Eurekastöd bidrag till forskningsprojekt för små och medelstora företag. Detta möjliggör formellt en stödnivå - tak - på 50%, till förstudier 60%.
I motsats till Sverige har Finland alltjämt en hög storföretagsandel i sin Eureka portfölj. Stödmöjligheterna beträffande F&U-stödet för denna grupp går upp mot 40% som bidrag.

För den del av Eurekastödet som är mera produktutveckling än forskningsprojekt är stödnivån 10 procent lägre.

Bidragsstödet ges för förprojekt till 60% av projektkostnaderna för småföretag (andra företag: 50)

Eurekaprojekten och statsstödreglerna i Europa

Statsstödsreglarna är viktigare i Finland än i många andra Eurekaländer, därför att TEKES har muskler för att stödja upp till – och även över – de formella stödtaken
Jmf. med andra program och stödformer under TEKES ger Eureka genom sin formella konstruktion möjlighet att utbetala + 15% högre statsstöd än till jämförbart nationellt projekt.

Det är tradition för att toppfinansiera internationella projekt i finska TEKES och här har under utvärderingen även antytts att finska Eurekaprojekten kan ha ett stödnivå uppåt 42-43% i praktiken och något över jämförbara nationella projekt, -. Detta då i ett stödsystem där under 1% av de formellt accepterade Eurekaprojekten avslås.

Tabell 2 : Stödintensiteterna i TEKES

TEKES´ F&U-stöd till företag
Efter företagens storlek

Företagets storlek Efter antalet anställda	Statsstöds andel (%)
1-4	46
5-19	48
20-49	48
50-99	44
100-249	45
250-499	39
500-1 999	37
2000-9 999	34

Ôver 10 000	26
Genomsnitt	40

Källa: TEKES

Rapporten har annars använt de senaste 2 årens genomsnittssiffror som är något lägre, det hänvisas annars till omfattande genomgång även av det finska stödsystemet i de jämförande kapitlen nedan i denna utvärderingsrapporten.

Öronmärkning av Eureka i Finland.

Finland har alltså aldrig haft någon nationell öronmärkning av Eureka, samtidigt som Finland har haft en portfölj jämförbar med Sverige och även på sista åren expanderat sin Eurekaaktivitet.
Ôronmärkning värderas som främmande för finsk tradition och i strid med själva bottom-up principen för Eureka. Inte på något sätt är det debatt om införande av öronmärkning för styrkande av Eurekasamarbetet.

Inte heller i Finland upplevs volymen på Eurekasamarbetet som viktig i sig, viktigare är de enskilda projekten: Partnersammansättningen, nätverket, projektstyringen och den samlade finansieringen av Eurekaprojekten.

Strategiska huvudfrågor

Marknadsriktandet av finska Eurekasamarbetet tycks viktigt i organiserandet, man önskar att prioritera vertikala projekt.
Finland vill ha storföretagen med i Eureka och i Finland förstår man ej svenska myndighetens spärr mot storföretagsamheten. Emellertid har heller inte finska portföljen stort inslag av kluster i sina projekt.

Det framhålls samtidigt att småföretagen i Finland i TEKES svärmar runt de största företagen (som NOKIA) och att de stora driver med sig små i internationellt samarbete. I finska Eurekaorganisationen som i attityderna till framtida organiseringsformer i myndigheten och i ministeriet är det en girig syn på handläggarekostnaderna.
Stora projekt och större företag i samarbetet försvaras även med att kostnaderna med att handlägga de små: ”Det är för många som arbetar med småföretagssamarbete,” säger en toppämbetsman till utvärderingen.)

Den aktuella finska bilden präglas även av att nordiska samarbetsmekanismerna inte känns lika attraktiva och nödvändiga som tidigare.

Medan andra av referensländerna tycks prioritera framtida värde i samarbete med Eurekas östländer, är man i TEKES av egen erfarenhet mera tveksam. COST värderas som mest lämpliga samarbetsform österut, sedan EU-programmen om man lägger vikt vid finansieringsmöjligheterna, medan Eureka placeras som prioritet 3 på vägen österut.
Småföretagssamarbetet känns från ryssgrannen Finland som klart svårare än samarbete med forskningsinstitutioner i samma geografiska riktning österut.

Såväl i Handels- och Industriministeriet som i TEKES är det numera en delad uppfattning att det tekniskt-industriella samarbetet med Europa är fyllt tillräckligt upp[6].
Finland har inget mera att lägga in i volym, återstår gör att säkra kvaliteten på deltagandet i Europasamarbetet, att välja och att utnyttja.
Här finns även en känsla av att EU-Kommissionen inte förmår att göra europasamarbetet mera öppet mot globala partners, som USA och Japan. Och att man på nationella planet har fritt politiskt utrymme att agera bredvid Kommissionen i val av partnerländer.
Expansionen måste hädanefter gå mot globala partner och myndigheterna måste följa företagsamhetens egna signal[7], säger man.
Samtidigt är det även i Finland klart att få vill röra vid Eurekas huvudform och geometri. Det kan kanske tolkas som om Finlands sympati kan komma att gå mot samma form av tänkande som den holländska, att ett oförändrat Eureka får tävla mot det globala, där nya länderkonstellationer kommer till, inkorporerat i Eurekamodellens stödvillkor och samarbetsformer.

Norge

Eurekas organisering i Norge

[6] De senaste 15 åren – medan Eureka vuxit fram - har kommit att betyda en våldsam först europeisering och sedan globalisering av finska företagsamheten. Särskilt har metall- och elektronikföretagen kommit att lägga stora forskningsressurser utanför Finland (35% av företagens F&U). Medan 50% av företagens utomlands-F&U är i Europa utanför Finland är ändå 35% av utomlandsforskningen i Nordamerika, och Asien växer nu som lokalisering för finsk företagsforskning. Det är NOKIA, Kone, Ahlström, Outokumpu och Valmet som står bakom denna utvecklingen, i mindre grad skogsbolagen – . Skogsbolagen har emellertid dragit sina utländska döttrars forskning med sig hem till Finland och till kollektivforskningsjätten KCL i Espoo. Kfr. Pajarinen, Rouvinen, Ylä-Anttila (1998): ”Small Country Stratgegies in Global competition: Benchmarking the Finnsh Case”; Helsingfors: ETLA/SITRA.
[7] ”Det är bottom-up samarbetet som skall globalisera europeiska progam mot nya globala deltagare”, säjer Erkki Ormala, sekreterare i Statens Vetenskapsråd, ordförande i OECD TIP och ledamot utav Eurekas strategiutskott, Georghioukomitén.

Norska Eurekakontoret är lokaliserat till det s.k. **Industri och energiområdet** i Norges Forskningsråd. Här är det lagd till ”sektionen för IT, byggverksamhet och tjänster.” Industri- och energiområdets ansvar för basindustrierna och verkstäderna och norska energisektorn, samt tekniskspridningsuppgifterna är placerade i andra sektioner under industri och energiområdet. - Detta är ändå mycket en administrativ placering; Eurekakontoret är förutsatt att verka inom alla Forskningsrådets program.

Formellt handhas i Norge COST-ansvaret i an annan avdelning av Forskningsrådet, den mera basvetenskapliga avdelningen för «naturvitenskap och teknologi» Forskningsrådets EU-liaisonkontor (norska «EU-F&U-rådet») ligger i strategiavdelningen.

Det är historiskt inte många projekt som vandrat emellan vare sig EU-programmen och Eureka eller mellan Eureka och COST - här knappast några.
I Norge värderar man emellertid att det är delar av COSTs aktioner som har mycket gemensamt med motsvarande Eurekaparaplyn.

Även i Norge är Eureka en blygsam del av statens satsningar på europeiskt teknologiskt samarbete.

Tabell 3: Norges Europasamarbete 1998.

Norska departement och forskningsråds Fördelning medel till Europeiska program MNOK och procent 1998		
EU	438	60
COST	2	-
EUREKA	20	3
CERN	76	10
ESA	195	26
EMBL	11	15
ESRF	5	6
Tillsammans	**736**	100

Källa: NIFU

Ift. CRAFT tycks i Norge Eurekasamarbetet fungera bra. CRAFT och Eureka samkör möten och utnyttjar varandras tillfällen till att utbyta informationer om respektive program sinns emellan och gentemot företagarna.

Norges HLG-representation täcktes tidigare alternerande från Näringsdepartementet och Forskningsrådet, numera företräds Norge i HLG enbart av departementet.
Inför HLG-mötena sammankallas en referensgrupp för Eurekaarbetet, som företräder de olika intressen omkring Eureka i norska förvaltningen och i näringslivet

Norska NPC-byrån är i praktiken 1 fast medarbetare och 1 delad administrativ befattning; årsavgiften och resurser för köp av externa tjänster täcks inom en budgetram på NOK 1,5 mill.
Det är oklart hur mycket arbete som läggs ner i de nationella programsekretariaten för att hantera Eurekaprojekten inför stödbeslut.
Det är skäl att tro att den handläggning som genomförs inom Eurekakontoret har mycket reell auktoritet vid värdering inom de nationella programmen, projektstödet till Eureka värderas dock samtidigt på sina egna och nationella kriterier, i tävlan med andra projektansökningar.
Det värderas at Eurekaarbetet i Norge i Forskningsrådet disponerar tillsammans 1,5 årsarbeten, inom den egna byrån, med administrativt stöd och i arbete i andra nationella programsekretariat.

Informationsverksamheten från Eurekabyrån.

Norska Eurekabyrån cirkulerar de alleuropeiska Eurekabroschyrerna, detta i en upplaga av 2600 ex.. – Här har i övrigt just producerats en ny egen norsk Eureka-broschyr.
I Norge råder ett visst förtroende för att det samarbete som håller på att byggas upp i regionerna mellan Forskningsrådet och norska Industrifonden (SND) skall ge nya instrument för att komma i kontakt med företagen och generera nya Eurekaprojekt

I perioden inför Eurekas ministermötet på Lillehammer hade norska Eurekabyrån ett otraditionellt instrument i projektgenereringen: Man erbjöd KNOK 20 till varje konsult som fick ett nytt Eurekaprojekt godkänt.

Norge har ett Innovation Relay Center (IRC) anknutet till uppdragsforsknings-organisationen SINTEF vid Norges tekniskt-naturvetenskapliga universitet i Trondheim (NTNU). Det värderas att ungefär 30% av IRCs verksamhet i praktiken tjänar koppling mellan Eureka och småföretagen! Denna kopplingen äger ofta rum på regionnivå och inom valda branscher; Den är även ofta anknytning till företag som tidigare samarbetat med
forskningsmiljöerna bl.a. i Trondheim omkring statens återkommande stöd till *samverkansprogram mellan instituten och norska småföretagssamheten*. Denna länk tycks vara en särskilt uppskattad bro för Eurekas samarbete med småföretagen i Norge.

Det är i Norge en stark allmän önskan att samköra utåtriktad Eureka information med resurserna i det centrala norska liaisonbyrån för Euinformation.

Norges Eurekaprojekt värderades senast under 1985 av en extern utvärdering[8]:
Utvärderingen konkluderade så här:

[8] Genomfört av professor Arild Hervik, Möreforskning, Molde.

Norska Hervikutredningen 1995

Konklution & rekommendation
Partner hittas blant tidigare bekanta
Kraftigare satsning på partnersökning
Störst succé inom företagens gamla kärnområden
Prioritera tidiga marknads- och affärsanalyser
Tidig beredskap för samarbetsproblem
Utmaning: Koordinera stödet mellan länderna
Små samarbetar bättre än där stora är med.
Skydda flexibiliteten och minimibyråkrati
Akta om Eurekastatusen, projektens egenkapital

Utvärderingens resultat konfirmerar resultaten från motsvarande utvärderingar vid samma tidpunkt. Som den svenska Sjöbergutvärderingen understryks här kravet på ett aktivt handläggande , partnersökning och ”såddfinansieringshandläggning” med marknads- och affärsplaner. Också Hervikutvärderingen repeterar önskan om europeisering av Eurekastödet – ett stödsystem där jämförbarhet med andra Eurekaländer är viktigare än anpassning till det normala nationella stödsystemet.

Norska stödnivån.

Norska Eurekadeltagandet och stödet var på topp 1990 och har under de senare åren avmattats. Huvudförankringen för stödet är i alltså Norges Forskningsråd, i rådets s.k. Industri och energiområde.
Norges Forskningsråd är en samling av NUTEK-funktioner, och funktioner som i Sverige lagts till Forskningsråden och Forskningsrådsnämnden och även några Industrifonds-funktioner

Norska Eurekastödet har de senare åren varit i volymen NOK 25-30 mill., där den största (bidragsdelen) av statsstödet legat i Forskningsrådet.
Det anges flera orsaker till reduktionen av det norska stödet de senare åren:

- Kärvare budgetklimat för norska forskningsrådet (NFR)

- Bantning av statsstödet till företagens F&U sedan Eus statsstödsregler börjat tillämpas – stödnivån pr. projekt har reducerats kraftigt i Norge.
- Ändrad budgetstruktur i norska Forskningsrådet, något som försvårat Eurekastödet som verkar horisontellt till den nationella programstrukturen.
- Uppgraderande av forskningskriteriet i rådsstödet har relativt försämrat marknadsnära Eurekas konkurrensposition
- Sämre inkommande projektportfölj från företagen till norska Eurekabyrån.

Budgetstrukturen för norska Eureka

Ursprungligen på 80-talet fördelades Eurekamedeln mellan alla (4) norska forskningsråden vid den tidpunkten, i tävlan med nationella projekt. Detta var innan Norge säkras tillträde till Eus ramprogram. Sedan efter fusionen i samlande «Norges Forskningsråd» fördelades från början medlen från en fripott («Nyskapning i Næringslivet») där bottom-up kriterierna - företagens initiativ och resultaträtt – var prioriterat; Detta program var även finansieringstekniskt och administrativt kopplat till norska Industrifondens villkorslån för industriella utvecklingsprojekt. Detta programmet hade även stora informationsresurser mot småföretagen och regionerna i Norge.
Sedan på mitten av 90-talet överfördes Eureka medlen till nationella teknologiprogram, där Eurekaprojekten nu får tävla med nationella projekt om stöd på nationella och specifika teknologiska kriterier.
Fast norska Eureka länge från Forskningsrådet har haft en finansieringslänk till norska Industrifonden («Statens Närings och Distriktsutviklingsfond» - SND) har denna nyorganiserats och kommit att riktas skarpare de senare åren. Eurekas medel är numera kopplade till Industrifondens ansvar för offentliga teknikupplandlingskontrakt («IFU; OFU-kontrakter») som förvaltas av fonden.
Industriella utvecklingskontrakt mellan norskt utvecklingsföretag och europeiskt kundföretag i annat europeiskt land erhåller 1/3 del av kostnaderna täckt från staten genom fonden och som bidragsstöd – återstående 2/3-delar delas mellan norska utvecklingsföretaget och europeiska kundföretaget. Resultaten är företagens egendom. 1998 finansierades 1 Eurekaprojekt genom detta stöd. 1999 budgetteras för 4 Eurekaprojekt och instrumentet värderas ha positivt utvecklingspotential också som Eurekaprojekt
Denna SND-finansiering tycks att ha fått växande betydelse ift. Forskningsrådets medel de senaste åren och förväntas växa inom norska Eurekaportföljen..

En formell innovation i Eurekafinansieringssystemet i Norge är budget och resultat-indikatorer på rådets och fondens projektstöd till dylika internationella projekt inom de norska innovationsprogrammen. I norska Näringsdepartementets regleringsbrev till Industrifonden (SND) ställs det krav på hur många nya Eurekaprojekt fonden skal generera under budgetåret inom sitt program för «industriella utviklingskontrakter». Detta system kommer under nästa budgetåret att implementeras i det norska Forskningsrådet för att budgetera och efteråt mäta upp de nationella programmens förmåga att generera nya

Eurekaprojekt.Detta är resultat av ett arbete med internationaliseringsstrategi som norska Forskningsrådet genomfört under slutet av 1998.

Stödvillkoren för norska Eurekaprojekten.

Förprojektstödet till Eurekaprojekten i Norge täcker 50% av kostnaderna, detta maximerat till KNOK 200.
Till skillnad från svenska definitionsbidraget kan förprojektstöd ges innan projektet erhållit formell Eurekastatus. Denna tidiga stödmöjlighet tilläggs av norska myndigheterna stort värde i att generera och tidigt kvalificera goda Eurekaprojekt.

Under sitt liv har norska Eurekaprojekten haft en volym i storleksordningen NOK 1,8-2,0 mrd., samtidigt har stödvolymen från norska myndigheterna varit i storleksordningen NOK 400 mill.
Under åren har statsstödet varierat mellan 18 och 25% av de totala norska kostnaderna i Eurekaprojekten.
För de företagen som erhåller stöd är stödnivån för storföretagen under 25% av totala projektkostnaderna.
Stödet till småföretagen går upp mot 35%, fast stödnivån viker.
I norska forskningsrådet är det ingen tro på att Eureka skall ha någon öronmärkt budget, alla nivåer inom den norska Eurekaförvaltningen i Norges Forskningsråd tycker det lämpliga är att upprätthålla konkurrens om gemensamma pengar och likaså en värdering av Eurekaprojekten inom de stående, nationella teknologiprogrammen.
Ôronmärkning avvisas ut ifrån att en dylik ordning lätt skapar attityden «not invented here»i den breda handläggarekåren inom teknologiförvaltningen, medan det är viktigare att söka nya sätt att skapa nationellt ägandeskap till Eureka utanför den inre Eurekabyrån.

För framtiden tycks det vara regionaliseringen av information och projektgenereringen som understryks av norska myndigheterna, detta i allians med regionala organisationer.
Likaså knyts det förhoppningar till försöken att stimulera Eurekaansvaret i de olika organen genom att sätta budget och redovisningsmått på programmens förmåga att dra in Eurekaprojekt.
Också norrmännen värderar att integrera det nationella Eurekaarbetet i en internationell avdelning i Forskningsrådet där pengarna och handläggareapparaten kan stödja en bredare portfölj av internationaliseringsåtgärder än Eureka.
Bekymren för volymutvecklingen i nya Eurekaprojekten tycks mindre i Forskningsrådet, något större i departementet

I Eurekas barndom i Norge existerade en öronmärkt budget.
I 1999 års norska «nådiga lunta» har Näringsdepartementet åter igjen ombett Forskningsrådet själv avsätta en egen «Eurekafond» inom sin egen budget, utan att departementet samtidigt anger något specifikt belopp för en sådan fond, detta överlämnas till rådet själv.

Också norska Näringsdepartementet är angeläget om att stärka Norges medverkan i Eureka och tycks på så sätt försiktigt antyda öronmärkning som ett sätt att prioritera upp dylika internationella samarbetsinstrument.
Forskningsrådet har emellertid kraftigt reserverat sig emot departementets förslag, rådet önskar att stå alldeles fritt i att prioritera sina medel mellan projekten i ett löpande avvägande mellan nationella och internationella projekt.

Tabell 4: Samlad norsk offentlig stödnivå pr. år (NOK mill.)

Finans.källa	86-90	90	91	92	93	94	95	96	97	98
Forskningsrådet	90	56	35	27	34	39	28	22	15	17
SND (OFU)							10	10	4	10
Andra									5	
SFT, MD										

Källa: Norska NPC
Norska EUREKA-projekten är lite större än de svenska i genomsnittlig storlek.
Tillflödet av nya projekt har även i Norge sinat under de senare åren.

Nederländerna

Nederländska Eurekas organisation

I Nederländerna är nationella Eureka NPC-kontoret organiserat som en enhet inom s.k. SENTER, ett verk som handhar departementets operativa ansvar inom närings och teknikpolitiken i Holland och inom energi, miljöområdena.
SENTER är NUTEKs holländska syster. Tillsammans förvaltar SENTER NLG 1,4 mrd. (1999)

I SENTERs är Eureka NPC-kontoret organiserat på samma våningsplan som Eu-programmen och övriga internationella åtgärder. Det tycks osäkert hur mycket denna samlokalisering utnyttjas; med Craft är här just i Holland inget samarbete.

Samarbetet med det nationella programstödet presenteras som positivt och föga konfliktladdat. Det tycks under året inflyta i storleksordningen 20 projekt från handläggarna inom de 90 nationella programmen och över till Eurekakontoret; I motsatt riktning tycks ungefär 5 projekt lämnas över från Eurekabyrån för värdering och stöd inom nationella program. Eurekakontorets utnyttjande av expertis i de nationella programmen för ad-hoc. värdering av tekniska innehållet i Eurekaprojekten tycks fungera på ett informellt, professionellt och funktionellt sätt.

Det holländska projekthandläggandet inom SENTER är mycket programmerat och resultatbudgeterat. SENTERs olika avdelningar får pengar och handläggareresurser efter vilka projektresultat de siktar mot och detta ändras mellan åren förhållandevis mekanisk efter hur budget följs upp med resultat. Inom Eurekakontoret har man pr. dag följande bemanning, inkl. deltidsbefattningar och alltså incl. kapacitet för bilaterala program.

Tabell 5 : Nederländska NPC I; resurser, funktioner.

Funktion	Med-Arbet. #	Anmrk.:
Ledning	2	
Tekn.vetenskapliga projekthandläggare.	6	
Finansiering och controllers	4	
Administrativt sekretariat	2	

Kontorets ledning sköter kontakterna med ministeriet och representationen med Eurekas europeiska nätverk, förutom de administrativa uppgifterna i kontoret.
Den tekniska och den finansiella och formella projektvärderingen tycks vara åtskild inom kontoret; den slutgiltiga beviljningsrätten ligger där det finansiella ansvaret är placerat.
De teknisk-vetenskapliga handläggarna gör egna projektutvärderingar, men hanterar samtidigt en process där externa privata konsulter, men också evalueringsrådet spelar en reell roll. Det tycks alltså också vara ett reellt samarbete med SENTERs nationella handläggarekår.

Den utåtriktade verksamheten, informationen om Eureka tas till vara genom utskickande av Eurekas skriftliga dokumentation, i det väsentliga Eurekas alleuropeiska material.Sektorpresentationer med andra organ, regionala möten, spelar också en viss roll.
Inte minst genom konsulter och revisorer kommuniceras Eurekainformation ut till viktiga målgrupper. Det gäller också handelskamrarna.

SENTER har just etablerat en förstalinjeservice för företagen - ett «frontkontor» - där tillsammans 12 medarbetare avses vara mottagare och handläggare av varje förfrågan och ansökan som riktas till myndigheten, av nationell såväl som internationell karaktär. Även Eurekaapparaten har därigenom fått ett nytt fönster mot nationella företagsamheten.

För projektvärderingen utnyttjas en rådgivande kommitté för internationella projekt, incl. Eurekaprojekten, anknutet till SENTERs Eurekakontor.

Denna är sammansatt av 5 medlemmar - seniorer inom nederländsk industriell teknologi - som under 5 dagsmöten om året värderar Eurekaprojekten.
Deltagarna erhåller NLG 1 000 pr. sammanträde. Kommittén värderas som ett mycket reellt stöd för kontoret; Kommitténs ledamöter värderas betrakta deltagandet som honnörsfyllt nationellt förtroende och bistår engagerat.

SENTERs administrationskostnader för Eureka är (1998) 12,5%. Det tycks mellan åren varierat mellan 10% och 12%.
SENTERs genomsnittskvot för administrativa kostnader är jämförelsesvis 7% , för de stora nationella programmen ungefär 4%.

Vi värderar att SENTERs Eureka NPC-kontor med projekthanterande nätverk genom ett Eurekaprojekts livslopp spenderar ungefär 175 timmar i arbete på projektet i direkta «projektarbetskostnader».

Tabell 6 : Nederländska NPC II: Projekthanteringsresurser.

Administrativ kategori och funktion	**# tim-mar**	**Anmärkn.:**
Extern konsult,		
Tekn.projektvärdering	20	3 dagars arbete, oavsett projektstorlek, genomförs i loppet av 1 vecka. NLG 3000 pr. projekt 4-6 privata konsult(byrå)er används
NPC-byrån		
Ex-ante projektvärdering	40	tekniskt, kommersiellt och formellt handläggande
Monitoring	75	Genomförs återkommande i 3 år, 25 timmer pr. år.
Slutevaluering	25	genomförs i huvudregel externt
Rådgivande kommitté	10	5 möten i året, 5 deltagare; NLG 1000 pr möte & deltagare (seniorer)
Nationella program	5	Råd, ömsesidigt (ut) byte av projekt
Summa	175	
Nyprojektgenerering	-	*konsultstödd generering & kvalifikation av nyprojekt*

Här är då inte overheadkostnaderna - arbetet knutet till administration av Eurekabyrån, uppdaterande av databas, drift av nätverk, utåtriktad allmäninformation o.d., inräknad och fördelat på projektet. Administrationskostnaderna är hellre icke värderat ift. projektens storlek[9].

Offentliga medel till Eureka

Nedan följer en översikt över de öronmärkta medlen till Eureka under de senare åren.

Som det framgår har stödet varit ungefär oförändrat i nominell nivå de senare åren. Satt i förhållande till det samlade stödet till samarbetsprojekt om teknisk utveckling inom företagsamheten i SENTERs regi tycks medlen till Eureka vara en mindre del av de nationella medlen. – TEKESs samlade stödnivå till företagsamhetens egna tekniska utveckling är i storleksordningen NLG 400 mill. pr. år.

Figur 7 : Nederländska statsstödet 1990-97

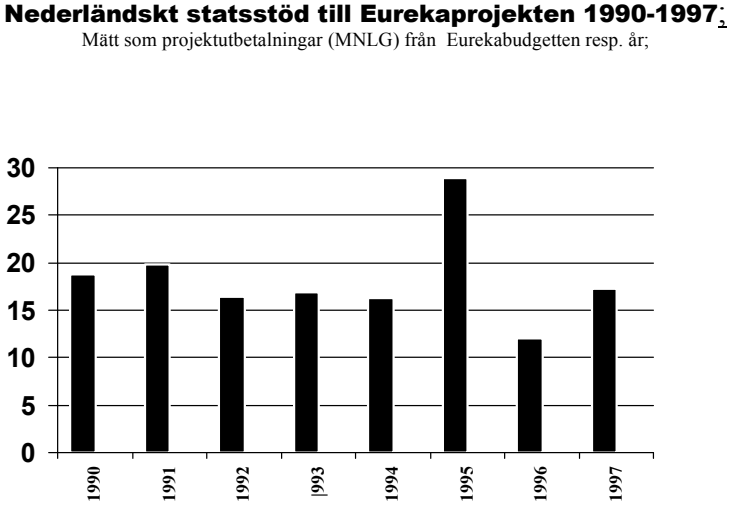

Stödvillkoren

De nederländska medlen för Eureka är baserade på bidragsstöd.

För förstudier som för huvudprojektet täcks 37,5% av kostnaderna, [10]detta som mitt emellan EU-reglerna för stödtak till utvecklingsverksamhet resp. forskningsmässig verksamhet i företagens regi.

Till förstudier är bidragstaket maximerat till SEK 1 mill.; För huvudprojektet är taket för bidraget SEK 12 mill.

[9] Internbudgeteringen av SENTERs administrationkostnader kalkylerar ett timpris på NLG 250. Detta ger marginalkostnader för handläggingen av det enskilda projekt på i storleksordningen KNLG 50 (SEK 200 000.) under projektets livslopp!

[10] I basen för stödet räknas ett påslag på 10% av lönekostnaderna för projektadministrativa uppoffringar; overhead täcks in med ett påslag på +25% på direkt lön.

Stöd ges med ursprung i de alleuropeiska Eurekavillkoren. De nationella villkoren för medel till Eurekaprojekten tycks värderas ungefär som de nationella projekten.
40% av de projekt som ansöker om medel erhåller genomgående stöd, för Eureka som för de nationella projekten.

Handläggandet av projekten inom SENTER presenteras som mycket formaliserat. Tidsresurser och tidsplaner är i detalj formulerade och detta följs upp med rapportering.
Eurekas handläggningsregler i värderingar av de projekt som ansöker om stöd, tycks identiska med de nationella programmens-. De tekniska, kommersiella och företagsekonomiska relevanskriterierna värderas kvantitativt mot varandra och som 1/3 del vardera.

SENTER har såväl en storföretags- som en småföretagsportfölj, samlat mottar storföretagen en lite större andel av SENTER´ medel till samarbetsprojekt än småföretagen (55 resp.45%)!
Storföretagsstödet har en längre varaktighet, en mera internationell dimension, flera (kluster-)deltagare och en högre projektstorlek än småföretagssamarbetes - upp emot NLG 25 mill (SEK 100 mill.).

En stram tidsplanering driver handläggning och även genomförande av projekten framöver. Handläggarna och konsulterna har förutbestämda och korta deadlines, som budgeteras, redovisas och kontrolleras;
Inget projektstöd ges möjlighet att uppskjutas utöver 4 år från starten.

Budgetstrukturen

Själva Eurekabudgeten har inget gräns mellan stora och små företag. Däremot har det nederländska ekonomiministeriet genom SENTER öronmärkta medel enligt särskilda avtal med de allra största företagen, som Philips, som även går till Eurekaprojekt.

Idag finansieras Eurekastödet i Nederländerna genom den s.k. BTIP - medlen: «Företagsstöd till utvecklande av ny teknologi inom internationella program.»

Alla dessa program och budget kommer från gemensam pott från Ekonomiministeriet. Dessa medel får samtidigt inte överföras till eller ifrån de 90 nationella program som hanteras av SENTER.

För Eureka och teknologiprogrammen för samarbete med de industrialiserade länderna (USA, Japan, Israel) kan pengar dock föras över emellan. Härigenom prioriteras,

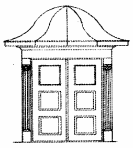

konkurrenssätts, bottom up Europasamarbete emot motsvarande samarbete med USA, Japan och Israel. - Så är emellertid inte fallet mellan Eureka och medlen till de nya, expanderande marknaderna i tredje världen.

De övriga bilaterala programmen stödjer alltså projekt enligt samma principer som Eureka - enligt «Eurekamodellen». Det är samma handläggarekår som ansvarar för värderingen av alla projekt under dessa programmen - som far från europeiska Eureka och österut till det bilaterala Indonesiensamarbetet.

Nederländska Eureka och konsulterna.

Det är svårt att värdera hur mycket «handläggning» det ligger i den marknadsstyrda privata konsultkårens förberedande handläggning; denna måste lätt avlasta Eurekakontorets egna handläggareuppgifter med kanske 20%, på tal om det tekniska projektförberedandet.

I tillägg till de ovannämnda administrativa resurserna inom Eurekakontoret handhas en del av det förberedande arbetet genom privata konsulter. Dessa ansvarar för 20-30% av nyprojekttillflödet, mera där stöd söks av företaget för allra första gång.
För detta erhåller konsulterna 10- 15% av det belopp företagen sedan får in från den Eurekaförvaltande myndigheten, eller också ett fastbelopp, ofta KNLG 20-30.

Detta är en marknad där en stor kår av privata konsulter verkar i Nederländerna (kanske i storleksordningen 3000 konsulter). Dessa riktar sin verksamhet mot att hjälpa företagen fram till myndigheternas resurser, så också till Eurekabeviljningarna.
Dessa privata konsulter kursas medvetet och offensivt från SENTERs Eurekakontor, ofta sammans med en annan betydelsefull aktörtyp för insäljande av Eureka i småföretagskåren: Revisorna.

För att tekniskt-professionellt evaluera projekten ex ante - innan Eurekakontoret gör sina slutvärderingar - hämtas alltså stöd in från oberoende privata konsulter. Dessa är 4-5 i antalet, 2 av dessa är större multikonsultbyrån, men även enpersons firmor är med.
Dessa är hjälpreda enbart för NPC i SENTER: Den tekniska konsulten har ingen direkt eller personlig kontakt med det företag som lämnat in ansökan om stöd.
Från förfrågan om ett projekt skickas från NPC har konsulten 1 vecka på sig för att ge betyg åt projektets tekniska kvalifikationer. Han förutsätts arbeta 3 dagar med varje projekt och honoreras för varje projekt med KNLG 3, detta oberoende av projekt och företagsstorlek!
Nederländska NPC-byrån tycks vara trogen - och belåten - med egna konsultkåren.

Denna konsultanvänding är i en viktig del av en outsourcingpolitik SENTER följt de senare åren. Den har också medvetet strategiskt - och kan tyckas även entusiastisk - stöd i Ekonomiministeriet, icke minst när det gäller funktionella mekanismer för att hämta in nya Eurekaprojekt..

Framtiden

Det nya som förväntas fortsätta och stärkas i organiserandet av Eurekaarbetet är det gemensamma organiserandet av de utomeuropeiska samarbetsprogrammen av Eurekakaraktär - bottom-upsamarbete- under bilaterala program.

F.n. värderas i sonderingar med Ekonomiministeriet planer om att ytterligare föra in stödet till nederländska företag med globaliserad egen F&U under detta samarbete. Här upplevs EU-kommissionen som restriktiv till företagens egna globala F&U-samarbete, kontraproduktivt till vad som värderas i den holländska företagsamhetens intressen.

Eurekakontoret tilldelas administrativa resurser utifrån deras budgetmål för att initiera nya samarbetsprojekt för och med företagsamheten.
Detta är en budgetteknik som alltså tycks verka mycket pådrivande!

I övrigt har klusters en stark position i nederländskt tänkande om framtida statliga satsningar sammans med företagsamheten i europeiskt och globalt teknologiskt samarbete. Och än mera i ministeriet än i SENTER understryks storföretagens legitima och viktiga roll - i sig själva och även som draghjälp för anknutna småföretag i samma kluster.

Lite om Danmarks Eurekastöd

Eureka är i Danmark lokaliserat till Ervervsfremmestyrelsen, «Danska NUTEK», där Eurekakontoret förvaltar 76 pågående projekt (Sverige 116). De pågående danska Eurekaprojekten är mycket större än de svenska i genomsnitt - 4ggr. så stora - fast SMF delen är jämförbar i dansk och svensk Eurekaportfölj (pågående projekt).

De danska projektdeltagarna i pågående projekt spelar likaså en större roll i sina projekt än de svenska, danskarna svarar för 30% av projektvolymen (i värde, ECU)

i de projekt Danmark deltar, medan Sveriges projekt är bara 3% av volymen i de projekt där Sverige deltar.

Danska Eurekaprojekten är nyligen utvärderat av extern konsult på uppdrag från nationella Eurekabyrån.

Danska Eriksenutvärderingen 1998

Konklution & rekommendation:
Danska projekt på DKK 750 mill har 300 mill i statsstöd!
Deltagarna tekniskt & kommersiellt belåtna, vill fortsätta
Åter igen åstadkommer friska pengar additionalitet.
Danska NPC får högt betyg
Olika länders olika finansieringsmöjligheter har oroat.
Konsekvens: Uppskov, partnerbyten.
EUREKA obekant, formella informationstekniker når få i Danmark
I paraplyerna: Liten aktivitet & uppmärksamhet
Framöver: EUREKA måste skörda av 18-årigt kontineum:
Oföränderad modell ett viktigt pré-.
Nya pengar: Från Danska «Vækstfonden»?
Större flexibilitet i finansiering mot de små, nya företagen.

Utvärderingen ger beröm till danska Eurekaorganisationen och förordar fortsättning i de tidigare spåren och med påkopplande av nya finansieringsmöjligheter inom det existerande danska systemet [11]och genom mer flexibelt agerande mot småföretagen. Som tidigare svenska och norska utvärderingar - alla initierade av de nationella Eurekaorganisationerna - värderas portfölj och framtida behov ungefär lika.

Danmarks villkor för Eurekaprojekten är bidragsstöd till förprojekt, och sedan villkorslån som genomföringsstöd.
Förprojektstödet skiljer sig från det svenska genom att uppgå till en maxram på SEK 416 000 (Svenska definitionbidraget SEK 300 000)

[11] ”Vækstfonden”, som är jämförbar med svenska Industrifonden.

Danska villkorslånen kan också återbetalas med royality.
I praktiken tycks andelen återbetalda lån i den danska stödportföljen mycket låg och alltså bidragsdelen motsvarande hög.
För villkorslånen skiljer man på *företagsstorlek* och *risknivå* i projekten.

Tabell 7 : Danmarks nationella stödregim för Eureka

Ram för villkorslån (%) till Eurekaprojekt efter risk och företagsstorlek

	Företagsstorlek	
Risknivå	Små (<499 anst.)	stora (>500 anst.)
Låg	40	30
Hög	50	40

Här är att uppmärksamma att danska småföretagsdefinitionen är liberalare än i många andra länder (500 anställda).
I början och mitten av 90-talet hade Danmark ett system av överprisavskrivningar (+25% av faktiska kostnader för internationella samarbetsprojekt) för projekt i företagen inom internationellt samarbete om forskning och teknisk utveckling. Detta instrument var initierat av Dansk Industri; detta har sedan avvecklats. [12]

Danmark har en öronmärkt Eurekabudget. Denna har i tidigare år varit i formatet DKK 65 mill (SEK 77 mill.)
Eurkabbudgeten i Danmark är 1998 på DKK 40 mill. (SEK 48 mill).
I tillägg kommer möjligheter att inom Ervervsfremmestyrelsens överföra medel från nationella program till Eureka; detta har 1998 utökat Danmarks Eurekaram med DKK 5 mill. till DKK 45 mill. (SEK 54 mill.)
Med utfästelser från tidigare års budgetar utbetalar Ervervsfremmestyrelsen i Danmark 1998 ca. DKK 60 mill (SEK 71 mill. till Eureka); detta är marginellt mindre än i tidigare år.
Avslutade danska Eurekaprojekt har haft bruttoformatet DKK 750 mill som från statliga medel mottagit DKK 300 mill. genom åren. Det ger en offentlig stödnivå på 40% till danska Eurekaprojekt!

Danskarna bantar sitt offentliga stöd till innovationsverksamhet, ett stöd som tidigare varit rekordhögt jämfört med stödnivån i andra EU-länder.

I Ervervsfremmestyrelsen tycks man ha förtroende för att internationella stödinstrument som Eureka i någon mån skyddas vid allmänna bantningen av danska stödsystemet.

[12] I samma period hade även Danmark en ordning med skatteföremoner för utländska oersättliga elitforskare som för en avgränsad period var verksamma med utvecklingsverksamhet inom danska företag.

Kapitel IV

Statens stöd: Är svenska stödsystemet kompetitivt?

NPCs resurser och arbetsform

De svenska handläggareresurserna till Eurekaprojekten har som rapporten visat varierat mellan åren. I läget vid denna utvärderingstidpunkt är själva svenska Eurekabyråns resurser mindre än de varit sedan början av 90-talet. Beroende av hur NUTEK företagsfinansiering och NUTEK Tekniks övriga stöd till Eurekaprojekten värderas blir summan av de nationella administrativa resurserna till Eurekaarbetet något högre,men detta slår ännu starkare vid värderingen av resurserna i de andra länderna.
Jämfört med de andra nordiska grannländerna blir svenska Eurekas administrativa resurser jämförbara, men de är klart mindre än de holländska-.
Jämfört med portföljen är Sveriges resurser väl så stora som Tysklands, tyska apparaten är mycket riktad mot nya tyska ordförandeskapet.
Största resurserna har utan jämförelse Holland, fast dessa disponeras numera även för nya bilaterala program, om än så länge i blygsam omfattning.

Tabell 8: Jämförelse mellan NPC resurserna

	Neder-länderna	Finland	Sverige	Norge	Tyskland

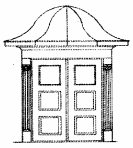

Antal med-arbetare (årsv.)	7,0	2,0	1,5	1,5	5,0
NPC	4,5	1,5	1,5	1,0	5,0
Nationella prog.	0,5	0,5		0,5	
Andra(externa)	2,0				
Viktigaste funktioner:					
Ledning	1	1	1	2	1
Projekt	2	3	2	1	3
Statistik	4		4		4
Information	3	2	3	3	2

Det som annars skiljer Sverige från jämförbara länder är att bidragen till Eurekaarbetet från nationella program antas lägre än i de andra länderna
Likaså, Sverige saknar det stöd Eureka i Nederländerna njuter från privata konsulter.
Skillnaden i projektstorlek har betydelse i jämförelsen. De många svenska småprojekten ställer större krav på handläggareresurser både i Finland och också i Tyskland.

Stödprocessen: Första gallringen av företagen hos myndigheterna

Det är ingen översikt av hur stor andel av till NUTEK anländande svenska Eurekaprojekten som får initiala stödet.
Det antas at en mycket hög del av de som begär erhåller resestödet.
Beträffande definitionsbidraget tycks det i en stor andel av fallen utbetalas till maximibeloppet.
Det anslås, vidare, att ungefär 2/5-delar av godkända Eurekaprojekten vill ha intressen av genomförandestödet, villkorslånet,och då sannolikt i huvudsak till övre gränsen för detta stöd.

I allt har Eurekakontoret under 90-talet lämnat ca. 650 positiva stödbeslut om någon form ut av stöd från Eurekaramen, flera stödbeslut till samma projekt/företag. I tillägg kommer annat stöd från andra offentliga ramar, fast detta värderas som marginellt.

Finska Eurekaprojekten värderas att nästan alla erhåller någon form ut av stöd från de nationella F&U medlen, förprojekt, bidrag och i vissa fall även lån. Finland tycks sålunda ha det mest öppna, tillgängliga stödsystemet.

Finland har alltså ingen öronmärkt ram, emellertid har finska TEKES under sena 90-talet haft en radikalt annorlunda budget än NUTEK - stora och expanderande offentliga medel.

Också Danmark antas ha en mycket stor och tillgänglig offentlig ram för finansiering av danska Eurekaprojekten. Fast här är en öronmärkt Eurekabudget, överförs (1998) även medel från nationella ramar under myndigheten (Ervervsfremmestyrelsen) till danska Eurekabyråns projekt.

I Nederländerna godkänds (1992-1997) 40-50% av ansökningarna. Som bekant är Eurekastödet här ett bidragsstöd och sedan med en mekanisk ram för offentlig stödnivå och på basis av en öronmärkt Eurekapott.[13]
I Norge har Eurekamyndigheten (Norges Forskningsråd) under mitten och senare del av 90-talet haft en besvärlig finansieringssituation. Inom Forskningsrådets bidragsinstitut låter det sig svårligen göra att beräkna hur många Eurekaprojekt som fått avslag på ansökningarna. Antalet kan ha varit växande under 90-talet. Samtidigt har bidragen till Eurekaprojekten från de industriella utvecklingskontrakterna från norska Industrifonden (Statens Nærings og Distriktsutviklingsfond SND) haft en försiktigt växande andel accepterade ansökningar de allra senaste åren.

Trångaste Eurekadörren har sannolikt det tyska stödsystemet. Här erhåller nu 14% av de pågående Eurekaprojekten någon form av stöd. Av de avslutade Eurekaprojekten i tyska ackumulerade Eurekaportföljen har 33% av projekten erhållit någon form av stöd. Sålunda är här få och färre som i Eurekasammanhangen erhåller någon form av stöd från tyska staten. Dörren till Ländernas pengar tycks ändå öppnats något och dessa medel förvaltas allt mera oberoende av de federala medlen..

I dessa mått är sannolikt svenska Eurekaföretagens marsch fram mot statens välvilja trängre än i Finland, Danmark och i Nederländerna, fast även norska och särskilt tyska företag har kärva villkor.
Samtidigt kan man principiellt fråga sig om inte det finska och kanske även den nederländska tillgängligheten på statliga medel är lämpligt för en nödvändig gallring.

Stödformerna i kvalitativ jämförelse

[13] Här är dels en ordinarie Eurekapott för det allmänna företagandet, denna tävlar i vissa fall med annat bilateralt stöd, kfr. ovanför. Här gallras stödet mellan företagen. Sedan är här en separat framförhandlad storföretagspott; denna anses ha en klart större godkända projekt än ”normalföretagspotten”. På detta sätt har man samtidigt organiserat bort konflikter mellan genomarbetade ansökningar från storföretag som Philips och mindre kompetitiva ansökningar från de mindre företagen.

Av de genomgågna länderna har Sverige tillsammans med Nederländerna och Danmark öronmärkt Eurekabudget, Finland, Tyskland och Norge saknar alla en dylik budget.
Inte i något av länderna som saknar öronmärkning är det starka och bestämmande krafter som verkar för att införa öronmärkt budget, detta fast även dessa länder ser att nationella Eurekaportföljen viker.
Som illustrerats har den ursprungliga holländska öronmärkta Eurekabudgeten vidgats att omfatta även andra företagsinitierade projekt, på samma villkor, men med en utvidgad, utomeuropeisk geografisk rymd.

I Sverige, Danmark och Holland handläggs i huvudsak Eureka i alla avseenden av en egen kår, fast denna i Holland kraftigt supplerats av privata konsulter. I Tyskland, Norge och även i Finland är principiellt ansvaret lagt i ett eget Eurekakontor, fast efter som

pengarna ligger utanför kontoret handläggs Eureka även i reellt mått i andra nationella program i och utom samma myndighet.

Det är något oklart i vilket mått svenska Eureka erhåller finansiellt och administrativt stöd utanför Eurekakontoret och NUTEK Teknik och Företagsfinansiering och utanför NUTEK som myndighet.
Även i Finland, Danmark och Holland samlas Eureka i samma myndighet
I Tyskland och i växande grad i Norge är ansvaret även institutionellt placerat
i andra nationella och regionala program där pengarna finns: I Tyskland i BMBF och i Länderna, i Norge i Industrifonden (SND).

Alla de genomgångna länderna har i praktiken samma stödformer

- förprojektstödet till kontakt, initiering, projektkonstruktion.
- bidragsstödet till tidig projektkonstituerande fas och till forskningsnära projekt
- genomförandestödet till teknikutvecklings- och marknadsnära projekt

Resebidraget tycks vara en unik svensk stödåtgärd.
Förprojektstödet är samtidig icke lika formaliserat i alla länder. Viktigt för Norge är att förprojektstöd kan ges innan projektet erhållit Eurekastatus.
Unikt för Sverige är samtidigt att genomföringsstödet endast ges som villkorslån. Detta placerar Sverige i ett klart sämre läge än vad referensländernas stödsystem bjuder till. Bidragsstödet är även dominant i de övriga länderna, villkorslånen marginella[14].

[14] I Danmark är bidragsekvivalenterna av villkorslånen alltså obekannt.

Stödets separation av små vs. stora företag skiljer mellan länderna. Småföretagsstödet i Danmark och Holland sträcker sig upp emot företag med 500 anställda, fast det i de andra länderna är nere på EU normalen - 250.

Beräkningsunderlaget skiljer något.
I Finland accepteras enbart en del av lönekostnaderna i kalkylen som ligger till grund för handläggande av begäran om offentligt stöd. - Det är emellertid svårt att värdera huruvida detta är valid och/eller kontrollerat i myndigheternas handläggning.

En överordnat och gemensam aspekt vid stödinstrumenten i de genomgångna länderna är att de - fast skiljaktigheter beträffande öronmärkning - icke avviker från de nationella stödreglerna i länderna.
Detta gäller stödformerna, men även - som vi skall se - accepterade stödintensiteter.

Stödtaken I: Hur mycket kan företagen få?

Förprojektstödet

Detta är på nivå av övriga nationella stödet i alla länderna, genomgående på den högre nivån (ca. 50% av totalkostnad), fast det konsekvent är ett bidragsstöd och

bidragstaket är olika. - Medan det svenska definitionsbidraget är maximerat till SEK 300 000 och annars räknat som 15% av totala projektkostnader är taket för -

Tabell 9: Förprojektstödet jämfört.

Nederländerna	**SEK 1 000 000**
Danmark	**SEK 420 000**
Sverige	**SEK 300 000**
Norge	**SEK 100 000** [15]

Genomförandestödet

[15] Detta är ingen formell regel, men ett etablerat praktiserande.

Håller vi resbidraget utanför, blir svenska stödnivån 57, 5 % som maximal offentlig tillförande av likviditet till projektet i procent av totalkostnaderna; här har då bidrag samt villkorslån slagit sammans med 15-prosentpoeng bidragsdel.
Om vi går ut ifrån att 3/4 delar av lånen avskrivs[16], blir maximala stödintensiteten mätt i «bidragsekvivalenter» för svenska Eurekaprojekten i storleksordningen 47%.

Här är maximala statliga stödintensiteterna för företagen i referensländerna räknat i procent av projektens totalkostnader:

Tabell 10: De maximala stödintensiteterna jämförda.

Finland	Bidrag:50%,	Lån 60%
Sverige	Bidrag 15%	Lån 50%
Nederländerna	Bidrag 37,5%	
Norge:	Bidrag 35%	
Tyskland	Bidrag 50% [17]	
Danmark	Bidrag 50%	Lån 50%

De maximala stödmöjligheterna för företagen ligger alltså i Finland, senare i Holland. De formella tyska möjligheterna utesluter i praktiken utvecklingsarbetet i företagen, de diskriminerar till fördel för forskningsmiljöernas Eurekamedverkan.
Låneinstitutets konstruktion och relativa betydelse och återbetalningsandelerna är också viktiga och även mekaniken i tillämpande av de maximala stödintensiteterna. Återbetalningsreglerna är inte genomgångna eller jämförda här.

Finlands gynnade budgetläge och den mekaniska tillämpningen av den holländska regeln om 37,5%igt stöd ställer de finska och de holländska Eureka- företagens stödmöjligheter i en särklass.

Sveriges formella villkor kan ut ifrån denna synvinkel tyckas klart sämre, fast inte sämst - det är de tyska möjligheterna stödvillkor, åtminstone värderat från småföretagens sida.

Stödtaket II: Vad får de enskilda företagen i praktiken?

Där svenska Eurekaföretag erhåller stöd får de som utvärderingen informerats genomgående utnyttja stödmöjligheterna tillfullo. Det föreligger emellertid inom myndigheten inga närmare siffror som kan kvantifiera stödintensiteten i de projekt som

[16] Andelen avskrivna projekt baseras på värderingar inhämtad från samtal med ansvarig handläggare i NUTEK.
[17] 60% för forskning, 70% i «Neue länder»

erhåller stöd, men det är alltså skäl att anta att den kan ligga på nivån 15% bidrag, men även på nivån upp emot 50% om vi utgår från hög avskrivningsprocent (75) på villkorslånen.

I Finland har företagen erhållit 35%- 39% i stöd från TEKES av de totala projektkostnaderna för de finska Eurekaprojekten de sista 2 åren.
9/10-delar av finska Eurekastödet är bidragsstöd! - Anslaget kan även vara underskattad 5 procent; här talar vi om ett stödnivå på 37-43% i perioden och stödintensiteten har det sista året varit något växande.

I Nederländerna praktiseras konsekvent 37,5% statsstöd till Eurekaprojekten, som regeln så också den mekaniska praktiken.

Även i Danmark tycks företagen erhålla full pott. Hur mycket detta betyder (i bidragsekvivalenter) avgörs av återbetalningspraktiken på danska villkorslånen. Det kan var skäl att tro att denna även är högre än i Sverige. Det jämförbart högre danska förprojektstödet gör att det är skäl att tro att den danska stödintensiteten är klart över 35% för de projekt som erhållit stöd. Danska stödet kan vara på väg neråt i intensitet.

I Norge, där norska forskningsrådet haft snålt om pengar de senaste åren värderas att stödet till de små Eurekaföretagen är lite under 35%, till de stora Eurekaföretagen upp mot 25% av totala kostnaderna för Eurekaprojekten; detta är emellertid bidragsstöd. För vertikala Eurekaprojekt med Europapartner som kund till norska utvecklingsföretaget ger norska Industrifonden SND 33% bidragsstöd (i några få fall även villkorslån.)

I Tyskland har avslutade Eurekaprojekten genomgående stötts till 54% av projektkostnaderna från stat och länder. För pågående projekt är stödintensiteten 52%. Detta betyder at det i Tyskland av den marginal av projekten som stöds framförallt ges stöd till forskningsnära projekt i forskningsmiljön i företag eller vid instituten..

Jämförelse av stödramar från staternas Eureka budgetar

De två övriga länderna genomgågna med separat, öronmärkt Eurekabbudget. Nederländerna och Danmark har båda klart större medel avsatta än Sverige.
Att märka för Nederländerna är att hela potten är bidragsstöd, medan den för såväl Sverige som Danmarks del är villkorslån.
Såväl Danmarks som Sveriges medel har bantats senaste åren, medan de nederländska ramarna växlat något, men alltjämt upprätthåller samma förhållandevis högra nivå som under hela 90-talet

Tabell 11: Budgetramerna jämförda.

Land	1998	1997	1996 [18]	1995
Sverige	**30**	**30**	**60**	**40**
Nederländerna		70	48	116
Danmark	48	70	77	

Källor: NPC i länderna; finansstatistik

Jämförelse av utbetalade medel från statliga medel till Eurekaprojekt de senaste åren

Fast de Eurekaspecifika ramarna reducerats har utbetalningarna från staten upprätthållits på hög nivå genom att tidigare beslut effektuerats i senare år.
Som det framgår finansieras 1997 – 1998 en mycket betydande Eurekaaktivitet från statens medel i andra länder, NUTEK Tekniks Eurekamedel blir i dessa åren mycket blygsamma jämförd med referensländernas. Finland genom TEKES har mycket höga stödutbetalningar och även Danmark finansierar stor Eurekaaktivitet.[19]

Tabell 12: Beslutad stöd pr. år MSEK; länderjämförelser.

Land	1998	1997	1996
Sverige	**7**	**12**	**32**
Nederländerna	-	70	48
Danmark	54	77	-
Norge	28	25	34
Tyskland	-	58	197
Finland	106	72	-

Källa: Nationella NPC

[18] 1 ½ budgetår.
[19] Tyska och holländska volymen på 1998 års stödutbetalningar har inte summerats samman vid tidpunkten för rapportens färdigställande.

Jämförelse av staternas ackumulerade stöd ift. totala projektvolymen.

Nedanför har Eurekastödet i Sverige och referensländerna ställts sammans genom att Statens ackumulerade stöd till Eurekaprojekten genom åren har setts ift. den samlade nationella volym av Eurekaprojekt 1985-1998.
Sammanställningen är baserad på Eurekaprojektens finansiering såväl med bidrag som med villkorslån. Detta betyder att siffran för Sverige jämförd med t.ex. Nederländerna och Finland är lägre än vad som framkommit genom beräkningar efter bidragsekvivalenter.

Tabell 13: Ackumulerad offentlig stödandel; länderjämförelser.

Land	Ackumulerad offentlig stödandel för nationell Eurekaportfölj i procent.	An-Märkningar
Sverige	**8**	
Danmark	40	från aktuella danska Eurekautvärderingen
Nederländerna	38	inkl.storföretagsklustre (Philips från separata medel) anslag
Finland	35	Enbart siffror för sista 2 åren
Norge	20	Ac..beräkningar från norska NPC
Tyskland	18	Enligt särskilt uppgift från tyska Eurekabyrån

Källa: INNOPOLs beräkningar.

Det är klart att svenska stödsiffran är mycket låg i jämförelsen, fast även Tyskland har en låg stödnivå inom de samlade projekten. Orsakerna har diskuterats i rapporten ovan.

Jämförbarheten: Näringslivets F&U-storlek och statens stödresurser i de 4 länderna

Jämförelse mellan Sverige och så olika länder som Norge och Tyskland blir inte rimliga om man inte beaktar skillnader i ländernas storlek där det har betydelse för Eurekasammanhangen, skillnader i strukturen i F&U, företagandet och i internationalisering och inte minst i de olika nationella regimer för statsstöd till teknisk utveckling, företagsamhet och internationalisering

I storlek står Sverige närmast Nederländerna, men är klart mycket större än Norge men inte alls i Tysklands storleksordning - .
Från denna dimension är jämförelserna med Nederländerna viktigast. Här har även företagsstrukturen och internationaliseringsnivån mycket gemensamt
Som det framkommer i rapporten är Nederländerna i Eurekasammanhangen från statens sida sett mer konkurrenskraftigt än Sverige, fast på valda olika nationella premisser.

Figur 8 De industriella F&U-ekonomierna; länderjämförelser.

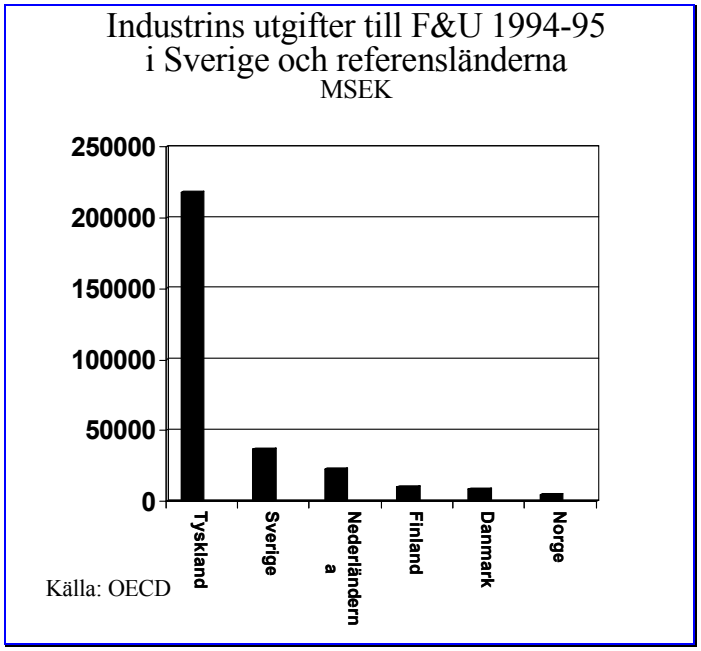

I finansieringsjämförelserna är det viktigt att komma ihåg skillnaderna i dessa länders stödnivåer[20] Svenska statsstödet till F&U riktat direkt mot företagen har i reella termer reducerats under 90-talet. Av de här jämförda länderna har Sverige lägsta allmänna nivån för stöd till företag- samheten[21] . Inom det höga danska statsstödet är civila F&U-stödet till företagen mycket tungt , jmf. med svenska. Såväl Finland som Holland har mycket högre allmän statsstödsnivå än Sverige.
Alla referensländerna har en högre nivå för stöd till företagsamhetens F&U än Sverige korrigerat för storleksskillnader mellan länderna. Ett land som Finland, där staten 1998 finansierar Eurekaprojekten med en faktor 10 mera än Sverige, är ett av de länder som ger störst direkt stöd till företagsamhetens egen F&U jmf. med ekonomins storlek – jämförbart med Frankrike.
Detta läget speglar svenska Eurekaprojektens relativa stödmöjligheter bredvid Eurekabudgettens villkorslån, de är svaga jämfört t.ex med Danmark, Finland och Holland.

Kapitel V

Den svenska EUREKA-portföljen: Utveckling och status

EUREKAs svenska historia.

Sverige gästades under juni 1985 av en fransk delegation som då bl.a. informerade Sveriges dåvarande statsminister Ingvar Carlsson om Eureka och frågade sig för om Sveriges inställning till samarbetet.
Till bakgrund för det franska Eurekainitiativet låg önskan om att gemensamt skapa ett starkare och integrerat europeiskt tekniskt industriellt alternativ till Amerikas och Japans styrka. Det hörde även med vid den tidpunkten att Reagans Amerika värderade det strategiska försvarsinitiativet (SDI) och att det försvarspolitskt motiverade amerikanska teknikexportembargot utvecklades.

[20] Den empiriska basen för jämförelser mellan statsstödsnivåerna hittar vi i (i) F&U-statistikens redovisning av den tekniska utvecklingens finansieringskällor, mätt på den mottagande enheten i efterhand, och (ii) redovisningen av målområden för den offentliga budgetens F&U-finansiering. Vidare hittar vi stöd i (iii) de nationella och de (iv) multilaterala (EU, OECD) analyserna av statsstödets omfattning och fördelning på infrastruktur, branscher och horisontellt stöd.

[21] Mätt såväl i stödets andel av industrins faktorprodukt som i ECU pr. anställd i industrin.

Sveriges Europasträvanden kämpade alltjämt med hänsynen till neutralitetspolitiken och Eureka, en anhörig även till EU-länderna och EU, var en lågpolitisk samarbetsform som även kunde bädda för ett större politiskt samarbete[22]
Samarbetet som från starten alltså även hade en försvarspolitisk dimension kom sedan att tappa denna. Det skulle bli ett genuint civilt teknologisamarbete.
Vid mitten av 80-talet tog de s.k. EES-förhandlingarna fart under den s.k. Luxemburgprocessen där EFTA-länderna förhandlade sig fram till ett gemensamt europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, i fasen innan svenska EU-anslutningen. EUREKA anslutningen och Sveriges tidiga position i Eureka skulle ses som en del av Luxemburgprocessen och ett lågpolitiskt närmande till den dåvarande ”Gemenskapen”. Sverige skulle 1986 på hösten, efter Frankrike, Tyskland och Storbritannien – men som det första mindre landet, och även som ett icke-EG-land – komma att inneha ordförandeskapet i Eureka i samband med ministermötet i Stockholm 1996. – Med detta agerade Sverige aktivt i ett europeiskt närmande, Sverige placerade sig som en god europé i ett stegvis närmande mot medlemskapet.

Den utrikespolitiska kontexten gjorde att DU och Handelspolitiska avdelningen från starten styrde ordförandeskapet med Ulf Dinkelspiel som HLG – Sveriges högsta representant i samarbetet.

Uds interna arbete stöddes även av en ämbetsmannagrupp med även dåvarande Industridepartementet, statsrådsberedningen och STU, IVA och Industriförbundet som medverkande.

Denna grupp hade från starten och under de första åren en mycket hög mötesaktivitet. Bredvid gruppen som koordinerade mellan departement och myndigheter etablerades även från starten en referensgrupp från industrin med 20 deltagare. Denna verkade bara i ett år, men tycks ha säkrat att ge Eureka positiv identitet i företagsvärlden.
I tilläggs tycks det varit rutin att Uds Handelspolitiska avdelning genom sin ledning under de första åren regelbundet orienterat arbetslivets parter om Eurekasamarbetet och dess utveckling.
Eureka startade alltså upp som ett topptungt och politiskt samarbete. Stora kader (10-15) av ämbets- och tjänstemän deltog vid Eurekas första ministermöten.[23]
Industrigruppens deltagare var mycket storföretag och sålunda var även storföretagen helt dominerande bland de svenska Eurekaprojekthavarna de första 2-3 åren. De allra första åren var storföretagen det dubbla i antal jmf.med de små bland de svenska Eurekaprojektdeltagarna. Här igenom skulle Sverige också vara en pådrivande huvudpart (Main Participant) i de första Eurekaprojekten med svenskt deltagande.

[22] ”-we wish to support the desire to attain flexible and and nonbeaureauctratic solutions without supranational elements”, sade statsministern Ingvar Carlsson vid Eurekaministermötet i Paris den 17de juli 1985.
[23] Presenterat i Ulrika Mörths statsvetenskapliga avhandling om Eureka (1995)

Redan under det svenska ordförandeskapet skulle emellertid småföretagandets viktiga roll bli en svensk hjärtefråga.
Svenska staten önskade inte finansiera storföretagens Eurekamedverkan. Företagen kom genom anknytningen till Egs ramprogram i samband med EES-avtalet att värdera Eureka som ett ”fattigmansinitiativ”. ESPRIT attraherade och Ericsson drog till USA efter att staten avslog att finansiellt bidraga till företagets medverkan i Jessi. Bilindustrins stora Eurekasamarbete i Prometheus var emellertid uppskattad av Volvo.

I alla fall var statens stöd de första Eurekaåren 20-30% av svenska deltagarnas projektkostnader, fast det var först i början från och med 1987 som Eureka fick öronmärkta medel. Dessa var små ända fram till mitten av 90-talet då svenska Eureka skulle få stora öronmärkta medel

Tabell 14: Eurekas svenska historia: En kronologi.

År	**Viktiga händelser i EUREKAs överordnade europeiska utveckling**	**Politiska EUREKA-signaler från svenska regeringen och myndig-heten**	**Svenska NPC-kontorets organisation inom STU/ NUTEK**	**Svenska NPC-kontorets administra-tiva resurser (årsverken)**	**Öronmärkta ramar för Stöd till EUREKA-projekt MSEK**	**Utbetalat stöd från Förvaltande myndighet MSEK**
Hannover 85						
London 86	Procedur-Frågor					
Stockholm 86		Första SMF-projekt	Del av UDs Internatio-nella enhet	**1**		
Madrid 87		Resbidraget Kommer		**2**	**0,4**	**0,4**
Köpenhamn 88		Ordförandes kap i paraplyer		**2**	**1**	**1**
Wien 89	Bruxellessek retariatet uppstod	Förstudiebid raget	Till Ind.dep. och STU	**2**	**5**	**4**

Rom 90	Evaluerings panel			**2**	**5**	**8,8**
Haag 91	Första Evaluering	Initierar SMF-guide	Till NUTEK Företagsutv.	**2**	**5**	**6**
Tampere 92	Östländerna bjuds in			**4**	**5**	**5,8**
Paris 93	Eureka-Utställning			**4**	**20**	**20**
Lillehammer 94	Miljöpris Instiftas	Presenterar EU! i Israel		**4**	**40**	**31**
Interlaken 95				**3**	**40**	**34**
Brussels 96				**3**	**60**	**32**
London 97				**2,5**	**30**	**12**
Lissabon 98			Till NUTEK Teknik	**1,5**	**30**	**8**

Källa: Sammanställd av INNOPOL i samarbete med NUTEKs Eurekabyrå och bergsingenjören Jan Hjort.

Efter den första starten skulle det gå enda till 1989 innan svenska Eureka här hemma skulle få ett starkare ankare. Eurekaansvaret överfördes till dåvarande Industridepartementet och Eurekabyrån flyttades till STU. Här hade nu blivit 2 medarbetare och det blev nu en öronmärkt budget på SEK 5 mill., 5-dubbling från innan. Året innan hade Sverige infört det s.k. Resebidraget och nu kom definitionsbidraget (se nedanför).[24]
Från 1988 till 1990 9-dubblas utbetalningarna till de svenska Eurekaprojekten.
1989 upprättas ett centralt sekretariat för Eureka i Bruxelles, mycket på de små ländernas begäran.

1992 bjuds östländerna med i Eureka – kalla kriget är slut.
Genom omorganisering i Sverige blir Eurekakontoret nu en del av nybildade NUTEK och det placeras här hos Företagsfinansiering. I mitten av 90-talet är svenska Eureka på toppen.
Efter att Eurekakontoret fått 4 medarbetare och en kraftigt utökad ram (SEK 60 mill. 1996) utbetalas genom åren 1994-1996 väl SEK 30 mill. varje år till svenska Eurekaprojekten.

Men nu ändras läget: Bevillingsramarna förbrukas inte, stödet dyker – utbetalningar till projekten halveras under två påvarandra följande år 1997 och 1998.
Efter interna värderingar på NUTEK bantas själva Eurekakontoret från 4 till 1,5 medarbetare. Medan ansvaret för värdering av genomföringsstödet läggs på alla

[24] Eurekas historia från dessa åren är refererat bl.a. efter samtal med entreprenören i svenska Eurekaarbetet under första delen av 90-talet, bergsingenjören Jan Hjort.

handläggare på enheten för företagsfinansiering, överförs själva NPC-funktionen och gemensamma dokument och statistikfrågor från NUTEK Företagsfinansiering till NUTEK Teknik.

Centralt från Bruxelles och i Eurekas gemensamma överordnade utskott upplevs projektinflödet som sinande och sämre i kvalitet och innehåll.
Hösten 1998 tillsätter Eureka en central strategikommitté, Georghioukomitén, som skall främja förslag till strategiska grepp för att ge Eureka en positiv och offensiv framtida identitet.

Projektens utveckling

Så här har aktivitet och finansiering utvecklas i svenska Eurekaprojekten 1993-1998, i en sammanställning som även jämför Sverige med utvecklingen i EuroEureka

	1993/94	1994/95	1995/96	1997	1998
Antal hanterade finansieringsärenden	100	113	89		
Antal: Brokerage med svenskt deltagande	4	5	8	15	22
Antal:					
Deltagande företag/organisationer	20	32	36		
Beslutat samarbete	5	2	3		
Samarbete under diskussion	6	15	8		
	93-94	**94-95**	**95.96**	**97**	**98**
Antal:Resbidrag			40	22	20
Antal:Definitionsfasbidrag			24	26	10
Antal:Genomförandelån			8	2	5

Fördelat stöd:	**93-94**	**94-95**	**95.96**	**97**	**98**
Bidrag	10,7	5,5	6,5	6,2	3,1
Lån	17,0	25,9	11,5	5,5	4,0

Som det framgår har såväl aktiviteten som stödet reducerats de senare åren
Undantaget är svenskt deltagande i ”brokerage events” – avsedda att verka som en motor för generering av nya projekt - som har haft en viss aktivitetsväxt. Allt stöd har reducerats, mest villkorslånen till genomförande av Eurekaprojekten.
Genereringen av nya projekt – orsakerna obekanta – har haft en tillväxt senaste året.

Projekt 95/96-98 som resulterat i godkänd EUREKA-status	**95/96**	**97**	**98**
Antal nya projekt med svenskt deltagande	26*)	18**)	32
Totalt antal svenska deltagare	32	23	35

Total kostnad för projekten i Mkr	1 179	195	895
Svensk kostnad för projekten (Mkr)	156	41	113

**) Megaprojektet MEDEA tillkommer i vilket Sverige deltar med omkring 10 Mkr och totala kostnaden beräknas till 17 000 Mkr.*
***) Ej jämförbara siffror bl a beroende på att ett möte flyttats över årsskiftet. För EUREKA-året 96/97 var antalet nya svenska projekt 27.*

Antalet svenska deltagare har reducerats något under senare 90-talet, fast småföretagens andel har upprätthållits och ökat sin andel inom det svenska deltagandet.

Det svenska deltagandet i EUREKA-projekt 95/96-98	**95/96**	**97**	**98**
Totalt antal pågående EUREKA-projekt	700	619	679
Varav med svenskt deltagande	139	116	118
Totalt antal svenska deltagare (företag och institutioner)	169	152	137
Varav svenska SMF	78	79	75

Statens medverkan under 90-talet ger en bild av uppbyggnad och konsolidering med en topp 1993 till 1996 och sedan en kraftig nergång.

Figur 9 NUTEKs stödbeslut under 90-talet; MSEK

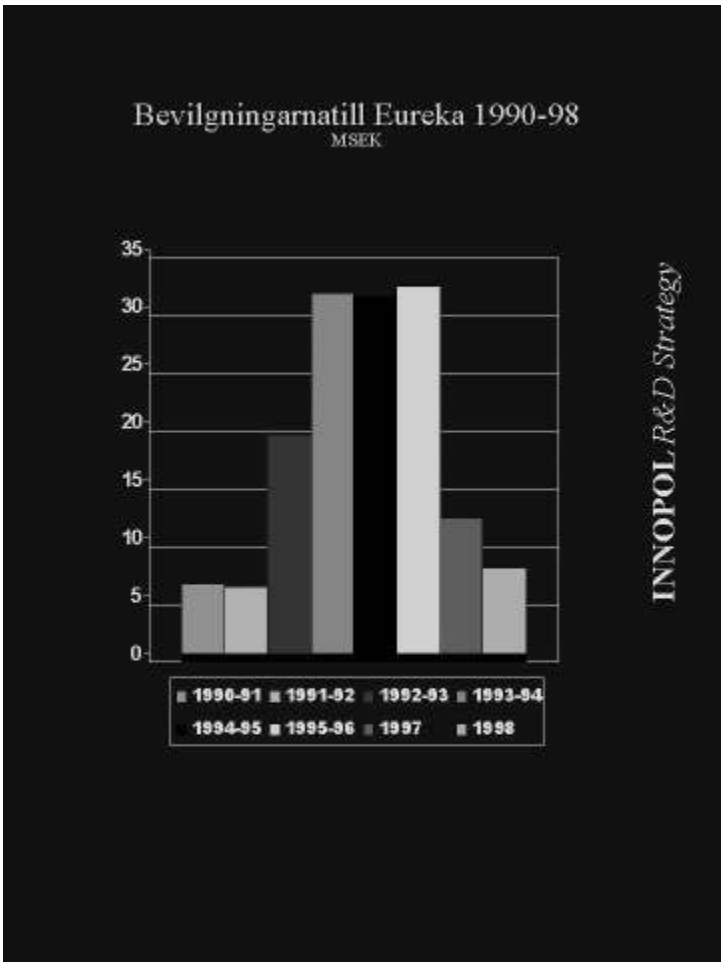

Svenska Eureka 1998/1999

NUTEK har ett särskilt uppdrag att stimulera svenska SMFs medverkan. Ett viktigt instrument är industrikonferenser (brokerage). EUREKA-kontoret är aktivt i att informera och välja ut lämpliga SMFs att delta i industrikonferenser. NUTEK kan stödja deltagandet med resebidrag. NUTEKs stöd till SMFs för genomförandefasen har ej utnyttjas av företagen. Trots det är antalet deltagande svenska SMF i EUREKA-projekt nästan oförändrat i jämförelse med tidigare år och relativa antalet SMF jämfört med totala antalet svenska deltagare har ökat från 52% 1997 till 55%.
Under 1998 har tillkommit 32 nya projekt med svenskt deltagande. Den svenska satsningen är beräknad till drygt 100 Mkr och totala kostnaden uppgår till nära 900 Mkr. Det svenska statliga stödet är alltså nu mindre än 10 Mkr. För 2-3 år tillbaka var den över SEK 30 mill.

Eurekaprojektens ekonomiska stödvillkor i Sverige

Det ges i Sverige genom NUTEK 4 typer av stöd från statens sida

- **Resebidag**
- **Definitionsfasbidrag**
- **Genomföringslån (villkorslån)**

Dessa stödformer är avsedda att täcka projekten från tidiga resor utomlands i första försök att konstituera projektets ramar och partners, till närmare avtalsmässig, tekniskt-kommersiellt innehållsmässig definiering och planering av projektet och genom hela genomförandet av detta samarbetet emellan svenska och utländska partners.

Detta är villkoren för det ekonomiska stödet:

Resebidraget: SEK 25 000 för själva reskostnaderna, ej personalkostnader.
Definitionsfasbidraget: 15% av egen beräknad projektkostnad, maximerat till SEK 300 000, detta bidrag kan dock ej beviljas innan projektet erhållit Eureka status
Villkorslån till genomförande 50% av projektkostnaderna; följt av ett system som provar återbetalningsskyldigheten för påföljande eftergift eller alternativ amortering genom avdrag eller royalities. Lånet räknas på projektkostnaderna exklusive tidigare definitionsfasbidrag (15% av totalkostnaden).

Projektstödet är sedan avsett för

- alla företag, fast prioritet åt små och medelstora företag, men även forskningsinstitut
- alla företag får bidragsstöd, enbart små och medelstora erhåller genomföringslån
- måste vara teknikutveckling nära marknaden
- enbart civila projekt
- samarbete mellan deltagare från minst 2 av Eurekas 25 deltagareländer
- alla teknikområden är öppna för stöd inom samarbetet
- deltagarna skall ha tillräcklig teknik, administrativ och merkantil kompetens
- deltagarna är själva ekonomiskt ansvariga
- projektresultaten förutsätts utnyttjas kommersiellt

Villkoren är bifogade i särskild bilaga .
Stöd kan även ges till Eurekaprojekt under andra NUTEK program. I praktiken kommer dock hela NUTEK-stödet till Eureka från separata Eurekamedeln.

Traditionellt ger även Industrifonden stöd till Eurekaprojekten, det tycks i någon mån förekommit i tidigare år.
Under denna utvärdering har detta stöd - i den mån det dag förekommer - ej värderats.

Svenska projektens struktur

Teknologiområdena.

I projektantalet är svenska Eurekaportföljen koncentrerad till miljövårdsområdet; detta har varit en tidig och prioriterad svensk satsning, men den är framförallt att räkna i antalet projekt.

I pengar är det tidigare satsandet på projekt inom transportsektorn viktigt, - det s.k. Prometheusprojektet med de stora svenska bilföretagen som deltagare - fast här har statens bidrag ändå varit blygsamt.
IT projekten har varit viktiga för Sverige, både i antal och i ekonomisk volym. Därefter kommer materialprojekten. Även energiprojekten är att räkna med ur ekonomisk betydelse inom den svenska Eurekaportföljen.

Figur 10 Projekt där Sverige deltagit efter Eurekas teknologiområden

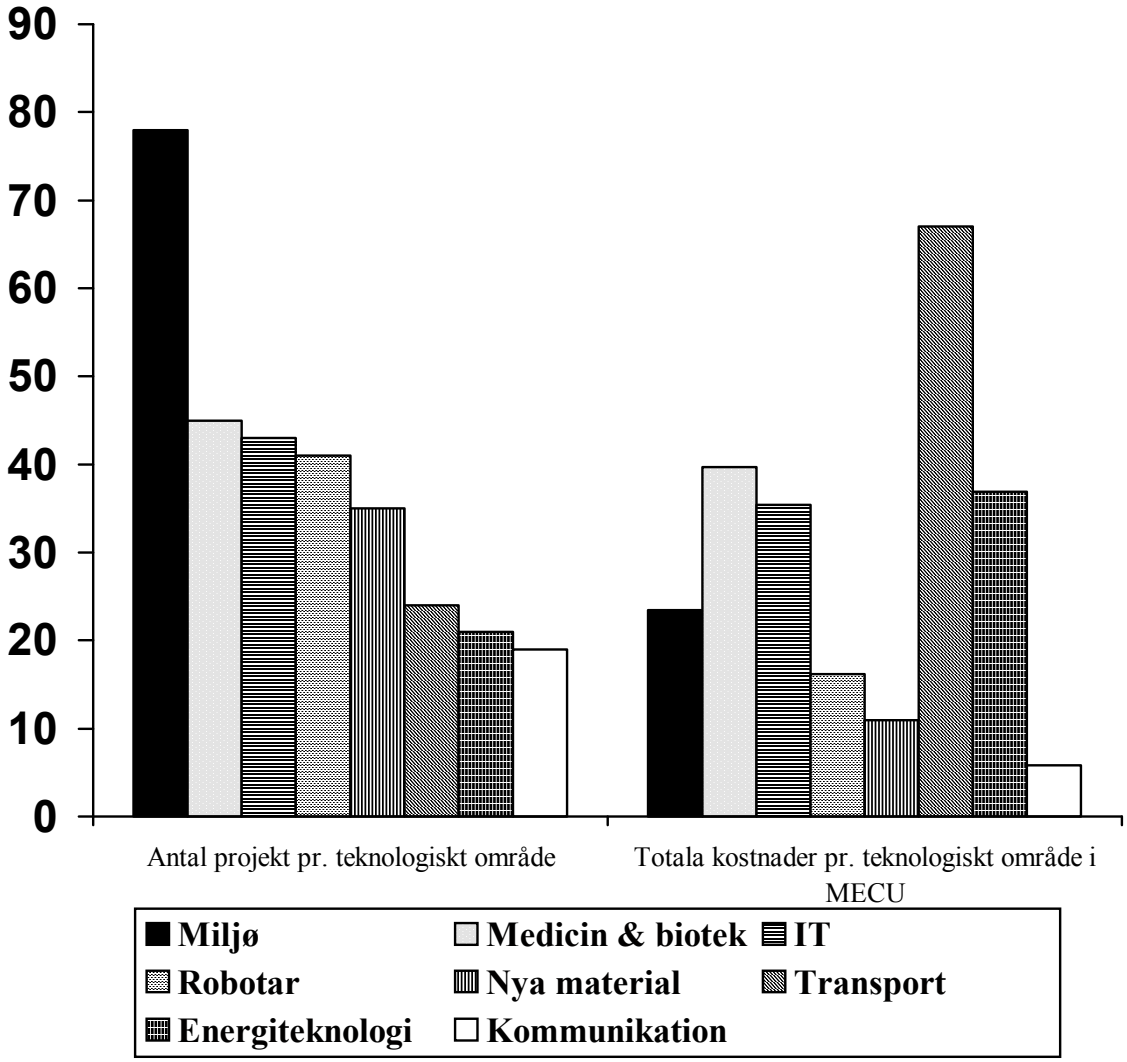

Källa: Statistik från ES bearbetad av INNOPOL.

Paraplyerna

Sverige är med inom en rad s.k. paraplyer, fast här är aktiviteten mera blygsam. Paraplyerna inom bestående intresseområden för Eureka är nätverk och kommunikationsinstrument för framförallt att generera nya Eurekaprojekt.
Här är Sverige representerat genom förvaltningsmyndigheten själv (NUTEK) och genom personer och institutioner med anknytning till instituten och universiteten.

Sverige under 90-talet kommit att medverka i ett växande antal paraplyer, numera över 20.

Paraplyerna och Sverige	
Paraplyns namn/	***Eureka***
Ansvarig org.	***Projektnr.***
Euromar	**E! 37**
NUTEK	
SSPA	
Eurocare	**E! 140**
Göteborgs Universitet	
Euroenviron	**E! 330**
KTH	
NUTEK	
Eurosurf	**E! 800**
NUTEK	
CARE	**E! 1140**
IVF Mölndal	
STENA Technoworld	
FACTORY	**E! 1440**
NUTEK	
Multimedia	**E 1490**
Swedish Multimedia Ass.	
WOOD INITIATIVE	**E! 1500**
TräTek	
NUTEK	

”Sveriges Europa” – länderprofilen i svenska Eureka

Sverige samarbetar i Eureka framförallt med sina grannar i Norden och sedan med länderna runt Nordsjö bassängen, förutom med Tyskland, med Nederländerna och

Figur 11 Antalet projekt där Sverige samarbetar med resp. land

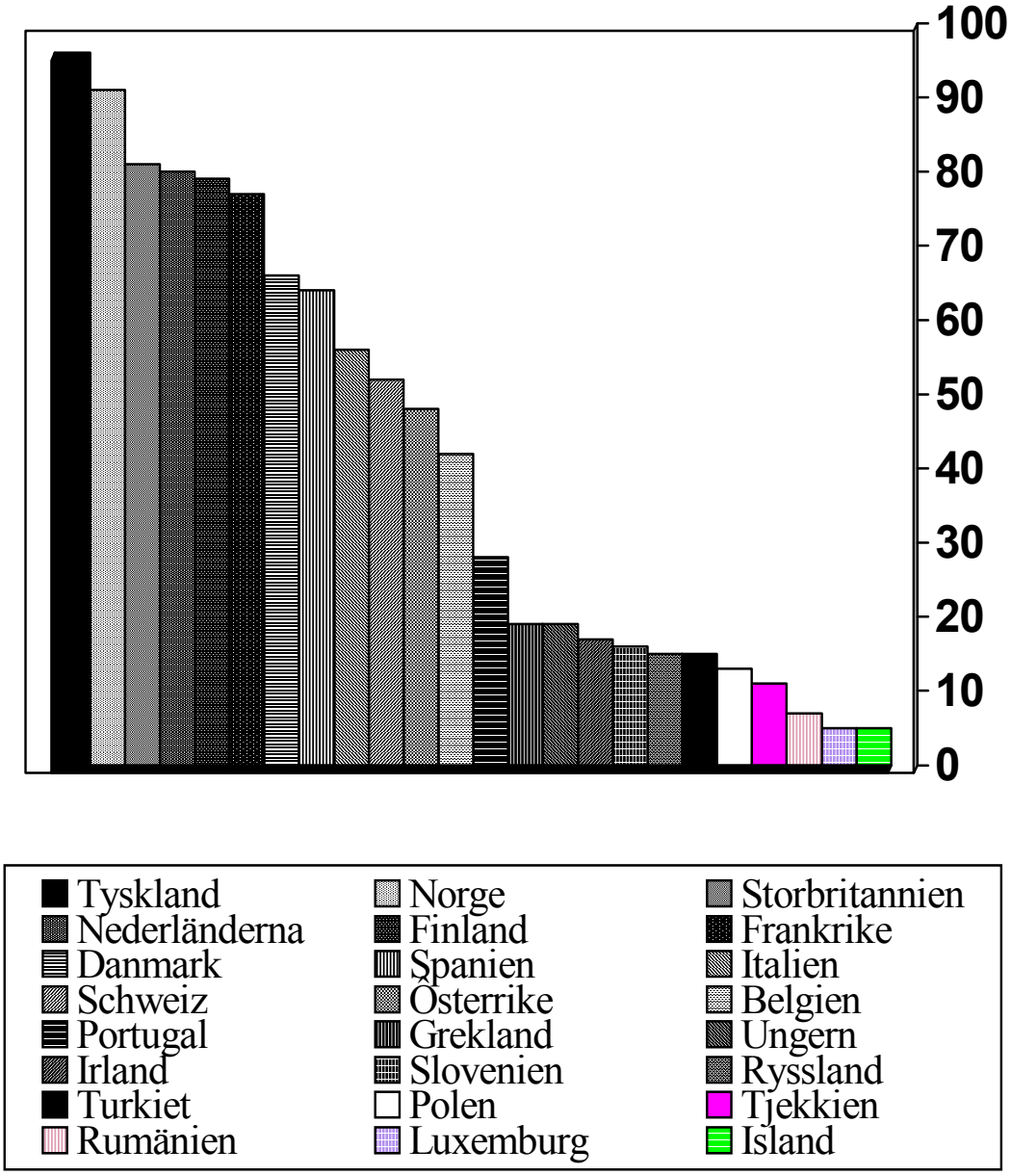

Källa: Statistik från ES; bearbetad av INNOPOL.

med Storbritannien och även med Frankrike.
Sedan är Spanien, Italien, Schweiz och Österrike samarbetsländer för svenska Eureka som i detta samarbetet adderar något till vad som

traditionellt är Sveriges samarbetspartners, fast här förklaras sannolikt mycket av samarbete av projekt mellan en mindre grupp företag.

Med den andra hälften av Eurekaländerna är det under åren mindre än 20 samarbetsprojekt pr. samarbetsland. Samarbete med länder i tidigare Sovjet sfären är jämförelsevis blygsamt, fast inte oviktigt förhållandevis till dessa länders storlek och förmåga att själva ekonomiskt bidra till projekten.
Om detta råder växlande tro och förhoppning.

Kapitel VII

EUREKA i svenska teknikpolitiska och näringspolitiska apparaten.

NUTEK under de senaste åren

NUTEK TEKNIK - dagens värdmiljö för svenska Eurekaförvaltningen - har under den senare delen av 90-talet fått sina medel avsevärt reducerade.

Tabell 15: Rusursramer för stöd till teknisk F&U i Sverige 1994-1998.

Stödekonomin i Eurekas svenska miljø		
År	Anvisade medel inom NUTEK programmet Teknisk F&U; MSEK	Svenskt företags och bransch-specifikt F&Ustöd MSEK
94/95	1180	681
95-96	1055	699
97	770	861
98	651	

Källa: NUTEK; *budgetstatistik och statsstödsstatistik.*

Detta måste betyda en växande konkurrens om medlen mellan programmen och mellan utrikes och inrikes projektaktivitet.

Medarbetarstocken, tids och aktivitetsbudgeten.
Hur de 805 projekt som beviljades 1998 fördelar sig på resultatområden ger en bild av hur medarbetarnas arbetstid disponerades under året.

Figur 12 NUTEK Teknik; medarbetarnas tidbudget.

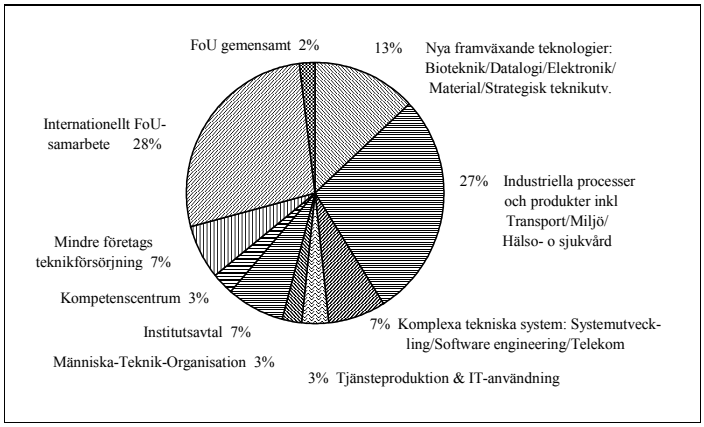

Källa: NUTEKs årsredovisning.

Medarbetarna inom programområdet Teknik har löpande bantats och utgör 1998 80 personer tillsammans.
Under de senare åren har den tid NUTEK Tekniks medarbetare använder på internationella projekt varit i storleksordningen 30%
Den internationella mötesverksamheten, mätt i antal deltagare som i antal mötestillfällen har en hög nivå och är mycket betydelsefull ift. nationella möten.
Medan den nationella mötesaktiviteten bantats de senare åren har den internationella mötesaktiviteten hållit sig bättre uppe, fast även denna reducerats något.

I Eurekasammanhangen betyder detta att det är stora resurser för internationellt arbete inom NUTEK Teknik, jämfört med de som öronmärkts för Eurekaarbetet.
Bantningen av den nationella mötesaktiviteten som NUTEK arrangerar till F&U-programmen kan även haft betydelse för införsäljningen av Eureka.

Det internationella samarbetet utanför EU har tagit hand om mellan hälften och ¼ del av utrikes mötesaktiviteten de senaste åren.

Företagen tycks representeras ungefär på samma nivå i den utrikes som den inrikes mötesaktiviteten jämfört med andra aktörer, högskolorna, instituten.

NUTEK Teknik och Eureka.

<u>De nationella programmen</u>

Som framgår är det ett betydelsefullt internationellt arbete som pågår inom de nationella programmen i NUTEK Teknik[25]. Här är många projekt med internationell anknytning.
Samtidigt är det utvärderingens observation att det är ett efter förhållandena blygsamt antal Eurekaprojekt som genereras inom NUTEK Tekniks nationella program.
Inom många av de nationella programmen är det allmänt en utmaning att få företagen med och Eureka uppfattas i de nationella programmen framförallt som företagsstöd. Många i de nationella programmen tycker att deras egen genuina projektportfölj har liten anknytning till vad man upplever som Eurekaprojekt.

Även den nationella programverksamheten har bantats med handläggareresurser och med pengar. Med mindre tid tycks det bli mindre uppmärksamhet även mot Eureka. Det hör samman med att Eurekas modell, de internationella projektparterna, tycks medföra en komplexitet jämfört med de rent nationella projekten. ”Det blir mycket arbete som kanske ger lite igen”, säger några. I brist på handläggareresurser upplever flera samarbetet med NUTEKs övriga program som ofta tungrott och svårt
Svenska Eurekas pengar, den öronmärkta ramen, tycks ha en attraktion - ”vore det inte för pengarna hade vi inte intresserat oss för Eureka”, säger än centralt placerad ansvarig handläggare – detta trots att Företagsfinansierings övriga stödinstrument bedöms härifrån även strängare än Eureka.

Till delar av det nationella programmen är även nordiska samarbetsprogram alternativ, Norfood och Norwood tycks ha varit konkurrenter till Eureka som dämpat engagemanget i bredare europeiska samarbetsprojekt som Eureka.

Likaså, av de intervjuade Eurekaföretagen och framför allt de mindre företagen och innovatörföretagen är det mycket få som från tidigare har någon anknytning till NUTEK Tekniks nationella program. Bland dessa företagarna förekommer även mycket kritiska utsagor om tidigare kontakt med NUTEKs stödinstrument utanför Eureka.
Vidare, Eureka upplevs inte längre som något nytt och här råder tveksamhet om kvaliteten i många av Eurekaprojekten, jämfört med de nationella programmens kriterier, uttrycker flera.

I Finland och i Norge och även i Holland kan det tyckas som om samarbetet med de nationella programmen fungerat tillfredsställande.
Utifrån Eurekas svenska förhistoria, med Eurekas karaktär av ett marknadsriktat tekniksamarbete och framför allt ut ifrån vad erfarit från andra länder måste det vara

[25] Verksamhetsberättelsen berättar om att NUTEK har i storleksordningen 200 projekt med internationell anknytning inom teknikutvecklingsprogrammen.

skäl att tro att Eurekas hemvist i NUTEK Teknik har potential för att generera nya projekt med ursprung i nationella program. Denna potential tycks redan försiktigt ha påbörjats att utnyttjas sedan Eurekakontoret överförts till NUTEK Teknik.

Samtidigt tycks det än så länge mest varit ett ad hoc samarbete mellan Eurekakontoret , tidigare i NUTEK Företagsfinansiering, och NUTEK Tekniks nationella program. Vid individuella tillfällen har man ömsesidigt bistått varann med information. Här har även överförts enskilda projekt, fast i blygsam omfattning.
Samarbetet tycks emellertid mindre ha varit baserat på en överordnat återkommande och uthålligt ansvar för Teknikområdet som sådant. Det har skötts från fall till fall i informell kontakt mellan medarbetarna i de nationella programmen och myndighetens Eurekakontor. I det allt övervägande tycks initiativ till samverkan om t.ex. informationsåtgärder utåt i föredrag och presentationer gentemot företagen och ute i distrikten kommit till genom Eurekakontorets initiativ, inte med de nationella programmen som initiativtagare.

Eureka upplevs som nära CRAFT, fast det senare tycks värderas högre. Här råder en av många delad syn att Eureka skulle förvaltas närmare Craft och övriga internationella åtaganden och framför allt att det utåtriktade informationsarbetet skulle samordnas. Här tycks medarbetarna i de nationella programmen positivt villiga att engagera sig starkare och integrera Eurekainformation och annan information om NUTEKs internationella program i sitt nationella informationsarbete utåt i Sverige.
För att få upp Eureka krävs mera arbete med att förankra vetande om Eureka starkare i den nationella basorganisationen innanför och utanför myndigheten.

NUTEK Tekniks ansvar för EU-koordineringen inom myndigheten öppnar för klara synergier mot viktiga Eurekafunktioner.

NUTEK företagsfinansiering och Eureka

Eureka har sedan början av 90-talet administrerats inom NUTEK Företagsfinansiering eller denna avdelningens föregångare, ända fram till omorganiseringen hösten 1998, då förvaltningsbyrån med NPC-funktionen gick till NUTEK Teknik, medan genomföringsstödet, definitionsbidraget och villkorslånen, blev kvar på NUTEK Företagsfinansiering

Målen

Inom avdelningen och i Eurekas historia i avdelningen tycks det varit olika syn på viktiga strategiska huvudfrågor.

Från starten och det administrativa och finansiella uppbyggandet av Eureka under förra delen av 90-talet tycks expansionslinjen åstadkommit växande företagskontakt och utbetalat projektstöd – Eureka såldes kraftfullt in under politisk fönvind.
Sedan tycks Eurekas politiska egenvärde försvagats något, varje projekt har - kanske tilltagande kritiskt - kommit att värderas på sitt specifika värde som såddfinansieringsprojekt, utan att europeiseringsaspekten tillagts explicit prioriterande värde.

Vid utvärderingstidpunkten tycks avdelningens syn vara att även Eurekaprojekten måste ha förutsägbart värde för Sverige, gärna följas upp av nationellt stöd från privata finansiärer och även ha som medvetet syfte en reell återföring av teknologi till Sverige. Det europolitiska fokus tyckas försvagats sedan 1992, företagen och projekten värderas efter företagets muskler, planernas förbereddhet och realism.

Utvärderingen har observerat att många har tyckt att Eureka översålts, att förväntningarna varit för stora.
I någon mån tycks företagsklienterna bland innovatörföretagen avvika lite från projekthavare och projekt i avdelningens övriga såddfinansieringshandläggning.
Å ena sidan har det lagts stark vikt vid att Sverige genom Eurekaprojekten skulle profilera en aktivt, hög och även politiskt prioriterad närvaro i Europasamarbetet inom företagsinitierad, marknadsriktad teknologisk forskning. Detta skulle samtidigt profileras som ett aktivt och liberalt stöd till det erfarenhetsbaserade, teknolgidrivna småföretagandet – innovatörstöd - och dessa företagens internationaliseringsintressen.-

Å andra sidan har det varit en önskan om att integrera Eurekastödet med övriga småföretagsstödet och där under även lägga politiska och samhälleliga krav på statens medverkan: Förutsägbar återföring av teknologi till Sverige genom projekten, prioritering av stöd till företag som genom egna muskler och etablerad integrering i svensk industriell miljö kunde förväntas ge spinn-off effekter hemma i Sverige i kalkylerbar tid efter projektavslutning.

Organisering

För en stor del uppfattas genomföringsstödet till Eurekaföretagen och deras projekt som vanliga såddfinansieringsprojekt, för värdering på samma kriterier som övriga såddfinansieringsprojekt.
Det är uttryckt som en politik att alla avdelningens medarbetare har ansvar även för Eureka.
Av den tidigare synen före omorganiseringen 1998 följer att man inom Eurekabyrån förordat ett sammanhållet handläggande och stöd från första projekt och

kontakt/nätverksinitiativ och till projekten genomförts, stimulerad av i sammanhållen offentlig finansiering och aktivt handläggarestöd, även vertikalt framöver i alla faser.

Avsikten inom Eurekaorganisationen har varit att Eureka skulle ges en vertikal organisation.Eurekas politisk topptunga eurorganisation, de årliga ministermötena och placeringen av HLG ansvaret i departementet, stött av Eurekakontorets handläggande, har ytterligare stärkt den politiska legitimiteten av en något separerat, vertikal organisation från företagskontakt och till politisk legitimitet.

Handläggande av projektärenden har varit avsett att ha såväl ett formellt, som ett tekniskt och ett kommersiellt sikte: Prova huruvida projekt formellt kvalificerar sig för ett Eurekaprojekt enligt reglerna, att utvärdera dess dess tekniska innehåll och att prova ut, att kvalificera huruvida projektet har en solid och planerad kommersiell organisation.

För småföretagsprojekten tycks det formella handläggande varit viktigt, sammans med behovet av att nödvändigt stödja upp en kommersiell planering av projektet i företaget. Även försök till medverkan i nätverksbyggande på väg mot Europeiska partner har varit viktigt här. I större grad har de större företagen själva kommit till svenska Eurekabyrån med tidigare europeiska samarbetspartner.
För de etablerade medelstora och större företagen kan handläggandet värderas som i liten grad ha influerat på det tekniska innehållet i företagens projekt.

Vid första gångens förfrågan om Eurekastöd har de formella frågorna varit viktiga, sedan har dessa mera löst sig själva.
Som själva Eurekabyrån bantat sina handläggareresurser tycks arbetet med formella frågor fått relativt utökad betydelse
Tidigare tycks såväl de tekniska frågorna som de affärsmässiga bedömningarna skötts mycket inom Eurekakontoret själv.
I några fall har bedömningar hämtats in från NUTEK Tekniks nationella program.

I de finansiella och affärsmässiga värderingarna kan det verka som om Eurekabyrån värderat den kommersiella aspekten något annorlunda än övriga Företagsfinansiering. Medan övriga Företagsfinansiering kanske ställt strängare krav på företagets etablerade verksamhet i Sverige, företagets soliditet och styrka och långsiktiga kommersiella planering av projekten – också post Eureka - , och projektens förankring i mer än ett svenskt företag och i ”strategiska svenska intressen”, kan Eurekabyrån kanske ha tillagt det politiska värdet av projektens europaprofil och önskan om att sälja Eureka starkare till svenska teknikdrivna småföretag som ett starkare värde. Eurekabyrån tycks sålunda även prioriterat projektets värde för deltagande företaget i sig själv, utan tillkommande nationella näringspolitiska kriterier.

Småföretagen i Eurekaprojekten tycks ofta ha Eurekaprojektet som det helt dominerande projekt i sin utvecklingsverksamhet, medan Företagsfinansiering som huvudregel har önskat att stödja företag vilande på flera projekt utöver Eureka. Beträffande stora projekt i stora företag har detta i utgångspunkten värderats som principiellt mera av positivt intresse i Eurekabyrån än i Företagsfinansiering i övrigt, som har vidarefört NUTEKs strikt återhållsamma position mot myndighetens engagemang i dylika projekt.
Fast många av Eurekaprojekten har karaktär av såddfinansieringsprojekt är det även många företag som avvikit något från Företagsfinansierings syfte att ha något mera etablerade småföretag som huvudmålgrupp, medan Eurekaföretagen till en del värderas ha en överrepresentation bland icke-etablerade innovatörsföretag..

Eurekabyrån har haft förtroende för att man haft en stor oexploaterad klientgrupp i svensk företagsamhet, medan övriga Företagsfinansiering värderat Eurekas potentiella marknad i företagen som lite mindre.-
I många projekt har Eurekahandläggandet burit fram spektakulära tekniska idéer med stor och europeisk kommersiellt potential. Man har – sammans med många av företagen själva- sett Eureka som ett unikt instrument med tillgänglighet för en företagsgrupp som annars haft lite stöd eller varit styvmoderligt behandlat i det svenska stödsystemet i övrigt.
Eurekabyrån har värderat att svenska stödvillkor och byråns handläggareresurser försvagat rekrytering av naturliga och kvalificerade projekt.

NUTEK Regional utveckling och småföretag (ROS) och Eureka

ROS har under Eureka knappast varit involverat i svenska Eureka. Detta har sannolikt ändå att göra med att Eureka redan från början varit tolkat som en nationell angelägenhet och att verksamheten i NUTEK ROS ej omfattar handläggande av konkreta projekt.'

ROS har under åren kommit att ha ansvaret för ett växande antal intermediära organisationer; några av dessa är potentiellt relevanta vid en regionalisering av vissa Eurekafunktioner.

Några nya intermediära organisationer.

<u>Tekniskspridningens regionala instrument</u>

Industriella utveklingscenter (IUC)

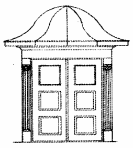

INNOVRO - Fall Studies

Svenska regeringen har investerat SEK 185 mill. i ett 3-årigt program för ett antal Industriella Utvecklingscenter (IUC) – från starten 9 - med i storleksordningen 150 små och medelstora företag som under senare hälften av 1990-talet skall etablera gemensamma utvärderingsbara koncept för produktutveckling och även (gärna teknikbaserade) avknoppningar i svenska regioner. Den juridiska formen är aktiebolaget, där företagen skall ha 2/3 delar av ägandet, med dominans från småföretagandet. Regionala myndigheter skall stödja upp med bidrag till finansieringen av huvuduppgifterna och även med minoritetsaktiekapital. IUCérna är organiserade i nationellt nätverk och de förutses vara en del av även det samlade nationella F&U systemet
Så långt tycks enskilda företag utnyttjat pengarna till förmån för egna företaget bättre än andra medlemmar, medan det nu arbetas med att bredda deltagandet under IUC.

IUC – i dag 11 - förutses utveckla sig organiskt med ursprung i de företag som konstituerar dem och ut från villkoren i deras regionala kärnområden.[26] Många av deras tema gränsar till Eurekas teknologiområden och till Eureka paraplyer där Sverige ingår.

Hittills har IUC-processerna initierat kontakter till 1500 företag och 500 projekt har skapats. Många av IUC-erna har internationella kontakter; i en del fall med preferens mot regioner i närbelägna grannländer.
Av IUC´ernas samarbetsprojekt är det skäl att tro att i storleksordningen 10 kan ha en europeisk partner utanför Sverige.[27]

ALMI

Almis ansvar för stöd till regional näringsutveckling är förankrat i en apparat med omfattande närvaro i alla delar av Sverige.
Verksamhet av Eurekakaraktär är emellertid utanför ALMIs primäruppdrag.
Almi har samtidigt anknytning till andra regionala samarbetsformer som även kan vara av intresse. I enstaka fall vill även ALMI-konsulterna ha en företagsanknytning och personliga villkor för att stödja ett evt. Eurekaintresse i klientföretagen.

Andra

TEKNOPOLerna omkring de större högre utbildnings- och forskningsstäderna är en marknadsdriven verksamhet som är avsedd att mäkla teknologiska tjänster. Dessa har även sin lokalisering och sitt kontaktnät i en företagsstruktur som kan tyckas vara viktig i

[26] Arvika, Borlänge, Finspång, Gnosjö, Olofström, Karmar, Karlskoga, Malmö, Mariestad, Sandviken och Skellefteå er noderna i detta system
[27] Samtal med Martin Hedman,Linköping Tekniska Högskola.

Eurekas svenska företagsmarknad. Här kan vara en underutnyttjad och framtida samarbetspartner för centrala Eurekaapparaten finnas.

Sverige har en stor kår av privata konsulter. I enstaka fall har denna även aktiverats för stöd till småföretagens medverkan i internationellt teknikdrivet marknadsriktat företagssamarbete, som i CRAFT.
Samtidigt är det oklart hur stor en Eurekarelevant del av denna kår vill vara och hur den kan tänkas aktiveras och utnyttjas i ett Eurekasammanhang.
I andra länder betyder denna kår emellanåt mycket som länk mellan Eureka och företagen.

Även systemet av privata revisorer är viktiga för företagens förhållningssätt till statsstödets olika former. Dessa har ej hittills utnyttjats i dylika sammanhang i Sverige

Intressekonflikter och attityder runt svenska Eureka - detta är synpunkterna:

Detta är spänningarna omkring profil och organisering av svenska Eurekadeltagandet, formulerat mellan ytterpunkter av utsagor:

1. Sverige skall ansvarigt backa upp sina internationella åtaganden: Eureka en europeisk plikt. **2. Eureka skall vara ett hål i det politiska stödsystemet för det egeninitierade samarbetet, volymen ovidkommande**	
1. Företagsstödet skall gå till starka, förberedda företag som ger något tillbaka till Sverige som land **2. Bra för företagen tillräckligt för Sverige, NUTEK skall hjälpa med lång sikt.**	
1. De erfarenhetsbaserade teknikutvecklingsföretagen har rätt till och krav på Eurekastödet då det är det enda dom erbjuds. - Bland projekthavarna göms unika tekniska idéer med stort framtida värde, som ingen annan stödjer. **2. Eureka når ej upp vare sig inom företagsfinansiering eller i teknikstödet på deras kriterier, för svaga företag, forskningsaspekten för frånvarande.**	
1. Eureka är en nationell åtgärd som kan och skall skötas från Stockholm - **2. Rekryteringsbasen till samarbetet ligger främst i den täta kontakten med företagen där dom är lokaliserade.**	
1. Företagen har stora och realiserbara samordningsvinster mot EUs liaisonapparat **2. Projektportföljen har inget gemensamt med vare sig EU - eller COST.**	
1. Eureka måste ha en autonom organisation, stor handläggarekår med bidragsmedel för alla faser **2. Eureka totalintegreras i NUTEK och initiering och genomförandefinansiering organiseras i konkurrens..**	

INNOVOL - Fall Studiety

1. **Mera pengar förutsätter mer politiska stödkriterier och visualisering av projektens värde för Sverige**
2. **Företagen skall själva bestämma om Eureka, de företagsinterna projektkriterierna får ej rubbas.**

Kapitel IV

EUREKA positionerad inom svenska teknik-politikens internationaliseringsverktyg.

Ett system av samarbetsoptioner

Dagens forsknings- och innovationssamarbete är mycket internationaliserat och genom en rad substituerande och komplementära kanaler.
Sverige är i internationell jämförelse i dag mer internationaliserat än de flesta andra jämförbara länder och internationaliseringsinstrumenten i statens och företagens hand är många.

Vi har nedanför försökt att illustrera detta. Eurekas huvudkaraktär är kanske att det spelar på företagsaktörernas egeninitierade samarbete (bottom up), medan den traditionella uppmärksamheten går på samarbete stramare reglerat av statens kriterier och apparat (top down)

Medan det företagsinitierade Eurekasamarbetet från staten främjas genom ett nätverk och ett basstöd för samarbetskontakt, stödjer staten på förhandsdefinierade kriterier tillämpad forskning och teknikutveckling i olika former for målriktat (”mission-oriented”) samarbete, även detta som Eureka på multieuropeisk bas – ESA och IEA samarbetet är exempel.
EU-samarbetet mellan företagen under ramprogrammen är top-downstyrt och i övrigt längre från marknaden. Inom de nationella NUTEK Teknikprogrammen försiggår ett mycket omfattande internationellt samarbete på projektnivån – många hundra projekt binder i hop Sverige med utlandet. Inom en snävare geografisk rymd, samarbetar svenska företag mycket marknadsriktat om teknikutveckling, kanske framför allt med de grannländer som ändå utgör stommen i svenska Eurekasamarbetets länderprofil.

Tabell 16 En taxonomi för internationellt tekniskt-industriellt samarbete applicerad på Sverige.

Mellanstatligt (Top-down)				Egentinitierat (Bottom-up)	
Multilateralt samarbete			Bilateralt	Paraplyer	Fria samarb
Initierat inom internat. program	*Initierat inom Nationella program*	*Målorient. Samarbete*	*Samarbets-Överens-Kommelser*	*Främjat gm. statl. nätverk & kontaktstöd*	*Företagens fria spel*
EU	Inom F&U-programmen Inom de fri-Stående proj.	IEA ESA	Balt-Programmet Svensk-norsk Industrifond Tyskland Frankrike USA Japan SJF Kina	**Eureka** COST	Projekt-samarbete Partnering Utländska dotterbolag Outsourcing/ upphandling

Inom det egeninitierade samarbetsparaplyerna har COST principiellt samma karaktär som Eurekasamarbetet, fast aktörerna, projektinnehållet och tidshorisonten är olika.
För de många svenska Eurekaprojekt där staten inte eller marginellt grad de svenska projekten har Eureka även likhetspunkter med företagens helt självständiga internationella samarbete. Och företagen kommer ju till Eureka med gamla partner. I okänd omfattning fortsätter sannolikt en rad Eurekaprojekt efter att de avslutats i Eurekasammanhangen i fortsatt samarbete med samma partner.
Eureka är en position i ett system, denna position bör ha ett inslag av komplementaritet, men den måste även tävla med angränsande samarbetsformer.

Multilaterala samarbetsverktyg

EUs ramprogram

Sverige har under de senaste åren haft en kraftig växt i sitt deltagande under EUs ramprogram.
Detta är mycket dokumenterat och utvärderat bl.a. från NUTEK Analys[28] och skall här endast omtalas i den omfattning det har betydelse i en Eurekautvärdering.
I absoluta termer gäller EU-samarbetet numera också den svenska småföretagsamheten, särskilt de små med >10 anställda. I EU-samarbetet (4de ramprogrammet) deltar småföretagen särskilt i Esprit, TELEMATIK och Brite-EuRam. Också i EU-programmen hittar den svenska småföretagsamheten sina partnersbland tidigare partner i Europa.[29]

Utvärderingen av svenska deltagares syn på fjärde ramprogrammet analyserar även de svenska företagens initiativtagande roll i EU-projekten:

- De svenska företagen är initiativtagare i 30% av de EU-projekt de medverkar i
- Företagen står bakom 1/5-del av de EU-projekt Sverige initierar

Siffran måste förstås som förhållandevis hög för ett lite land som Sverige - ger den indikationer för svenska företagens pådrivarefunktion inom Eureka och potentialen för utökat svenskt Eurekadeltagande?

Utvärderingen radar även upp företagens krav till myndigheterna i samband med EU-projekten. Här kommer information och formellt bistånd främst, hjälp med partner och kontaktinitiativ i projektbildningen och sedan hjälp i komplementära finansieringsfrågor. Denna profil tycks väl överensstämma med vad som upplevs som företagens krav till myndigheten i Eurekasamarbetet.
Undersökningen ger även en bild på i vilken omfattning företagen bakom de svenska EU-projekten medverkar i annat samarbete.

[28] EU F&U-rådet/NUTEK (1998)
[29] Omfattande dokumenterat och värderat av NUTEK , kfr. Dreborg, et.al. 1997 och 1998, Ljungqvist 1997; och Strangert EU F&Urådet 1998.

Tabell 17: Svenska deltagare i EU-programmen: Aktivitet i andra internationella program.

Samarbetformer →	Egen-initierade samarbets former	Svenska offentliga Program	Offentliga program i andra länder	EUREKA	COST
Andelen(%) av «EU-företagen» som varit initiativtagare i andra samarbetsformer	84	73	36	25	23
Andelen (%) av «EU-företagen« som deltagit i andra samarbetsformer	82	71	38	17	17

N= 149;

Källa: NUTEK Teknpol.

Bland dessa 149 företag medverkande i EU-programmen är det alltså enbart ca. 25 företag (17%) som medverkat även i Eurekaprojekt.
De svenska företagen verksamma i projekt under EUs ramprogram har i den aktuella svenska utvärderingen[30] värderat de olika europeiska samarbetsformerna emot varandra ut ifrån deras betydelse för företagens egen innovationsverksamhet.
Detta har rangerats i en 5 gradig skala från «inte alls» (1) till «mycket» (5).
Detta är företagens (N=149) ranking av de olika samarbetformernas betydelse för deras innovationsverksamhet:

Angränsande internationella program, betygsatta av svenska EU-företagen.

Egeninitierat samarb.	**3,9**
EU-samarbete	**3,7**
Eureka-samarbete	**3,1**
COST-samarbete	**3,1**

Källa: NUTEK Teknopol

[30] Dreborg et.al. 1997

Här är värd att märka att denna företagspopulation ej utan vidare är jämförbar med Eurekapopulationen.

Det egna fria samarbetet scorar inte oväntat högst, EU, Eureka jämförelsevis lågt jämfört med det fria samarbetet. Eureka scorar här lägst även jämfört med EU – och i klass med det annars lågt värderade COST.
Rankingen kan inte värderas utan att ta i betraktelse att samarbetets innehåll och samarbetets företag avviker mellan nätverken

CRAFT

För att stimulera småföretagen - de som saknar egen F&U-kompetens - i deras EU-deltagande har EU etablerat det s.k. Craftsamarbetet .
Craft skall stödja konsortier med minst 4 företag från flera länder, samt minst 1 F&U-utförare (institut, e.l.) som forutses förse företagen med resultat som sedan blir företagens egendom.
CRAFT har framöver EU F&U-rådet som huvudman i Sverige , med NUTEK som nära medspelare.

Det mesta av stödet till CRAFT-projekt i Sverige går till svenska företags deltagande i Brite EuRAM (3/4-delar av projekten ligger där). Tillsammans har 51 svenska Craftprojekt erhållit stöd vid sista ronden i 4de ramprogrammet, i dessa medverkar 61 svenska småföretag och i tillägg tillsammans 24 svenska «F&U-utförare».

Figur 13 Antalet deltagande svenska SMF i 4:e ramprogrammet

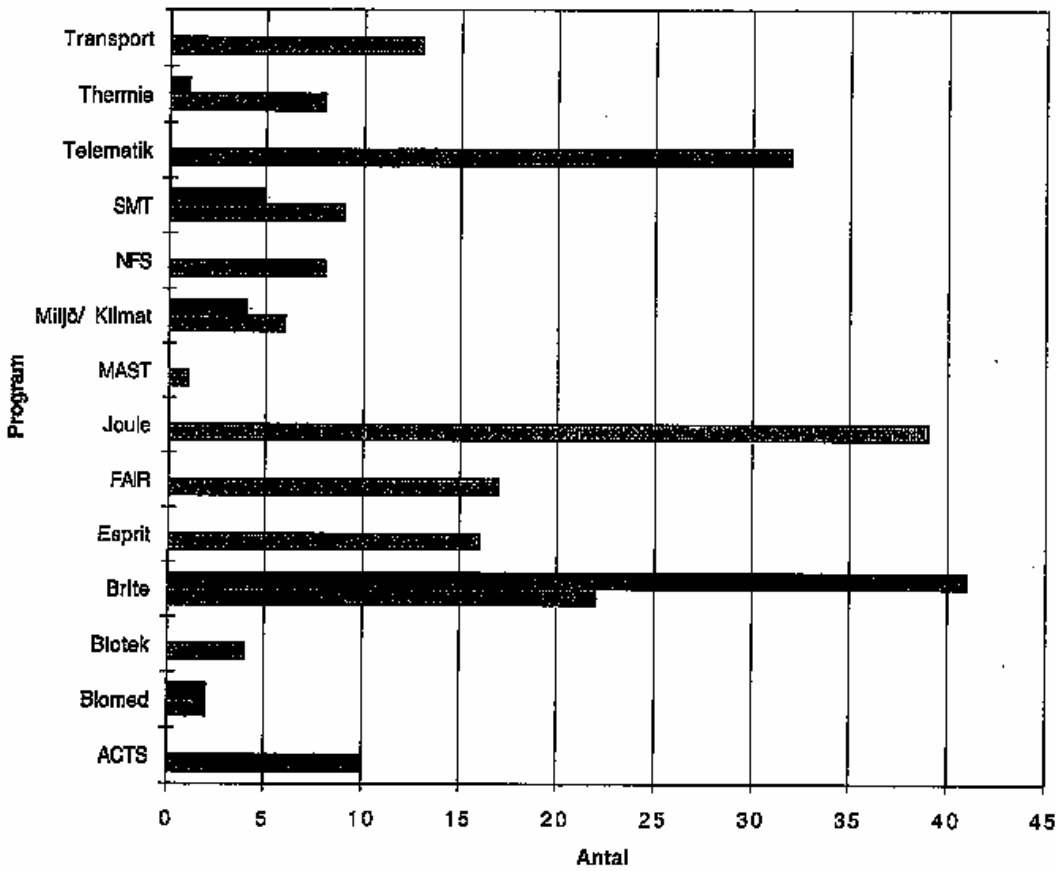

- Antal deltagande i CRAFT t.o.m. juli 1997
- Antal SMF i F&U-program t.o.m 1997.

Källa: EU-F&U-rådet.

I de sista varven har man åstadkommit en klar ökning i godkända svenska Craftprojekt och med den volym man nu har i nya projekt är det klart att CRAFT har fått en stor betydelse för svensk småföretagsamhets teknologisamarbete med Europa, jämfört med Eurekas betydelse i nyproduktion av samarbetsprojekt de allra senaste åren.

Med den sentida utvecklingen i EUs positionering av CRAFT-instrumentet, där det fram över vill öppnas för samarbete mellan färre företag (2) och där man även ger företagen själva tillfälle att ta ansvaret för det F&U utförande arbetet , har Craft även i karaktär kommit ännu närmare de samarbetsformer Eureka ursprungligen var avsett att täcka.

I många länder (Med Holland som undantag) är det ett starkt intresse för att närmare integrera CRAFT med Eureka i det nationella arbetet.

Figur 14 Förkortningarna - mångfald och volym i det eureopeiska F&U samarbetet illustrerad.

ACTS (Advanced Communication Technologies and Services) **AIR, FAIR** (Agriculture and Agro-lndustry, including fisheries)
AIM (Advanced Information in Medicine in Europe) **BCR** (Bureau Communautaire de Référence) **BRITE/EURAM** (Basic Research in Industrial technologies for Europe/European Research on Advanced Materials) **COST** (European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research) **CRAFT** (Cooperation Research Action for Technology) **DELTA** (Telematics for Long Distance Learning) **DRIVE** (Dedicated Road Infrastructure for Vehicle Safety in Europe) ENS (European Nervous System) **ESPRIT** (European Strategic Programme for Research and Development in Information Technologies) **EUREKA** (European Research Coordination Agency EURET (Recherche dans le Transport en Europe) **FLAIR** (Food-Linked Agro/lndustrial Research) **JOULE** (Joint Opportunities for Unconventional or Long term Energy supply) **LR** (Linguistic Research Telematics) **MAST** (Marin Science and Technology) **URA** (Telematic Systems for Urban and Rural Devélopment) **RACE** (Research and Development in Advanced Communication Technologies in Europe) **REWARD** (Recycling of Waste) **SPRINT** (Strategic Programme for Innovation and Technology Transfer) **STEP** (Science and Technology for Environmental Protection) **THERMIE** (Demonstration av icke-nukleär energi) **TIDE** (Technology Initiative for Disabled and Elderly people) **TNA/IDA** (Telematics Network for Administrations/ Interchange of Data between Administrations) **VALUE** (Valorisation and Utilisation for Europe)

EUs nya nationella nätverk

SMINT

Inom NUTEK Teknik administreras även SMINT-programmet som är förstudiemedel för att mindre företag skall kunna åstadkomma konsortier eller medverka i dylika former för ansökningar till EUs ramprogram.
SMINT presenteras fortlöpande utåt genom NUTEKs medarbetare. SMINT erbjudandet promoveras även av de tjänster som erbjuds från de sk. Innovation Relay Centers, IRC´erna. Handläggning av förslag sker inom NUTEK Teknik och ROS.

Evalueringar tycks bekräfta att företag som stöds av SMINT erhåller större framgång i EUs processer än icke SMINT-företag - ungefär hälften av SMINT-företagen har hittat vägen vidare till CRAFT.
Det tycks inte vara något principiellt i vägen för att SMINT skall kunna rockeras även mot att ge stöd i Eurekasammanhang.

IRC

De svenska Innovation Relay Centers styrs av behov från SMF, verksamheten skall medverka till att dessa tillgodogör sig möjligheter för teknikförnyelse och dominerande projekt är tekniköverförings och innovationsprojekt med transnationella syften.

För att underlätta småföretagens utnyttjande av resultaten från samarbetet under EUs ramprogram och etablera en länk mellan småföretagen och EUs forskningssamarbete är i hela EU-området de så kallade Innovation Relay Centers (IRC) etablerat.
Av dessa har Sverige 3, som i landets regioner organiserats i noder från

- Umeå/Uminova, för norra Sverige,
- Uppsala/Universitetets kontaktsekretariat och Eukontor, för mellersta Sverige och
- Göteborg/IVF, för södra Sverige

IRC´erna har även formell anknytning till de mindre högskolorna och Teknopolerna, kollektivforskningsinstitut och även till ALMI. I det formella har dom alltså en bred kontakt mot distriktens småföretagsamhet.

3 svenska center ingår i ett nät av 52 i Europa, en europeisk infrastruktur för tekniköverföring. NUTEK skall koordinera och anknyta IRCs i västra (Göteborg IVF) norra (Umeå/Uminova)och östra (Uppsalauniversitetet) Sverige till de regionala nätverken.
IRCerna är knutna upp gentemot industriforskningsinstitut, små regionala högskolor och Teknopoler och ALMI-bolagen.

IRC´erna tycks särskilt vara framgångsrika i att öppna EUs pengar för småföretagen (50% successkvot). De har också givit resultat i att koppla svenska småföretag med utländska, fast efter något mera besvär.

Det är viktigt att fast IRC är etablerat och gynnat av EU har deras uppgifter ift. EU karaktär av <u>prioritet</u>, men <u>icke exklusivitet</u>.

I Norge har det värderats att 30% av norska IRCs arbete går med till en informations- och samarbetsprocess mot Eurekaföretag och för främjande av Eurekasamarbetet.
Norska IRC-byrån är anknuten till norska NTNU, landets tekniskt-naturvetenskapliga universitet och stora kontraktsforskningsorganisationen SINTEF. Kontorets medarbetarestab förvaltar erfarenhetskapital från forskningsinstitutionernas uppdragsverksamhet mot småföretagen.

Detta tycks ge en mycket positiv Eurekaeffekt i Norge. Norska IRC tycks värdera att verksamhetens SMF-riktade arbete ger bäst resultat i främjande av just Eurekasamarbetets möjligheter.
Norska Eurekakontoret i Norges Forskningsråd uppskattar stödet från IRC mycket; IRC värderas som en huvudagent för nyprojektgenerering till norska Eurekadeltagandet.

Geografiorienterade samarbetsverktyg:

Bilaterala, regionala, globala.
Sverige har en rad bilaterala samarbetsöverenskommelser med viktiga samarbetsländer;
regionalt i norra Europa ingår Sverige i samarbetsinstitut med de andra nordiska länderna och länderna på båda sidor om Östersjön.

De målriktade samarbetsverktygen

IEA
Den internationella Energibyrån - ett samarbete under OECD paraplyt - har ett F&U samarbete under CRD-komitén där Sverige deltar i ung. 25 av IEAs implementeringsavtal. Här har det traditionellt varit NUTEK som finansierat genom de nationella svenska energi- forskningsprogrammen.[31]
Delar av Sveriges IEA-portfölj kan ha anknytning till EUREKAs energiportfölj.

ESA
14 Europeiska länder är deltagare inom ESA-samarbetet. Sverige deltar på nivån av något under SEK 100 mill.pr. år och betalar 2,5% av ESA- budgeten. Sverige har jämfört med de nordiska grannarna ett högt deltagande.
Emellertid tycks ESA ha liten projektmässig närhet till Eurekas projektportfölj.

Det egeninitierade internationella samarbetet:

[31] Evaluerat i Sverige av NUTEK (1995) och i Norge av INNOPOL och SCANDPOWER (1993)

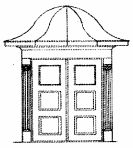

COST

COST-samarbetet har mycket gemensamt med Eurekasamarbetet, även COST är -

- bottom up
- egeninitierat samarbete utan styrande ramar
- nationell finansiering av det utförande samarbetet
- frivilligt

Samtidigt är COST framför allt forskningssamarbete för forskningsinstitutionerna - 1 utav 10 COST-deltagare är företag!
Aktuella svenska evalueringar betygsätter alltså COST som signifikant mindre attraktivt för företagen än samarbetet under EUs ramprogram och i övrigt jämförbart med Eureka
I Sverige är det från företagsamheten framföra allt TELIA som deltar i COST (14 projekt 1998) och sedan Svalöv Weibull (4) och Ericsson (3) som deltar från företagen.

I NUTEK TEKNPOLs aktuella utvärdering av COST har man endast hittat 1 av närmare 80 svenska COST-projekt som samtidigt har någon anknytning till de svenska deltagarnas Eurekaportfölj.

I Tyskland och Finland är COST-samarbetet samlokaliserat med Eureka i samma myndighet. Här tycks emellertid COST ha marginal arbetsmässig betydelse jämfört med Eurekaarbetet och det tycks vara lite faktisk koordinering av arbetet med de två instrumenten, fast de förvaltas inom samma byrå.
I Norge tycks man emellertid se vissa samarbetsmöjligheter mellan arbetet med projektgenereringen i COSTs aktioner och i Eurekas paraplyer.

Företagens egen kontaktyta i världen

Sveriges allmänna internationalisering, utbyggandet av den teknologiska infrastrukturen för kommunikation med omvärlden i varje bemärkelse, export och utomlandsinvesteringar gör att företagen «organiskt» under de sista 12 åren har haft en kolossal expansion såväl i yta som i intensitet i sitt internationella tekniskt industriella samarbete.

De globaliserade svenska foretagens fria spel.

Svenska företag – särskilt storföretagen- har i dag en tung Europaposition genom egen forsknings- och utvecklingsverksamhet i de flesta Europeiska länder, framför allt gäller det Storbritannien Tyskland, Italien och Nederländerna men efter förhållandena reellt även i grannländerna Finland och Norge.
Detta är samtliga de länder Sverige samarbetar mest med inom Eureka.
Och köp av externa utvecklingstjänster går i samma riktning.

De svenska storföretagens F&U-närvaro i Europa utanför Sverige är störst i Storbritannien, Tyskland, Italien och Nederländerna, men svensk företagsamhet har även reella egna F&U-resurser i Finland och i Norge – allt länder Sverige aktivt samarbetar med inom Eureka.
Under 90-talet är det framför allt i Storbritannien och i Nederländerna att de svenska storföretagen kraftigt byggd upp egne resurser för tekniskt utvecklingsarbete.

Framförallt är företagen direkt närvarande i europeisk teknisk utvecklingsmiljö utanför Sverige inom den mekaniska verkstadsindustrin, pappers och massaföretagen, transportföretagens och även IT- och teleföretagens egna operativa utvecklingsverksamhet i andra europeiska länder[32]

Supplerat med informationer över i vilken riktning företagens direkta projektsamarbete går mot andra länder tecknas en bild av det egeninitierade utvecklingssamarbetet utanför Eureka i Europa som tungt, aktivt och expanderande. Även detta är ett samarbete som stöds av myndigheter, även i andra europeiska länder.
Också detta är egeniniterat svenskt teknikdrivet utvecklingssamarbete med Europa – inte i sig sämre om det är med mindre statlig medverkan och expenser.

[32] Kfr. NUTEK TEKN0POL 1998 : Det svenska Innovationsystemet.

Kap 8:
De svenska Eurekaprojekten närmare utvärderade

Eurekas alleuropeiska portfölj – effekter 1998

Den evalueringsrapport som genomförts under 1998 (”Annual Impact Report” - AIR) ger närmare analys av ett urval av Eurekas samlade europeiska projektfölj som de responderande företagen betygsätter projekten.

Som det framgår nedanför tycks de tekniska resultaten bättre än de kommersiella.

Tabell 18 De alleuropeiska Eurekaprojekten betygsatta

Årliga effektrapporten 1998		
Betyg	**Tekniska resultat**	**Kommers-iella res.**
Utmärkt	20	6
Bra	70	46
Svagt	10	41
Dåligt	0	6

Källa: PREST och ES

Beträffande de kommersiella resultaten tycks småföretagen något mindre belåtna än de stora. Företagen kanske tycks något mindre belåtna med de kommersiella resultaten 1998 än vad de var året innan, i 1997-mätningen.

I undersökningarna värderas Eurekakontorens stöd - rakt igenom alla länderna och värderat från det alleuropeiska urvalets sida. Företagen i denna alleuropeiska undersökningen tycker de nationella Eurekabyråna är viktigast i deras arbete med

1. **Finansieringsmöljligheter**
2. **Förberedande av projektförslag**
3. **Stöd i genomförandefasen**
4. **Partnersøkningen**

Finansieringsfunktionen är enligt företagen klart viktigast, till denna är även projektförberedandet kopplat.

Detta är vad företagen enligt undersökningen ser som de viktigaste problemen i Eurekasamarbetet:

1. **Tekniska svårigheter**
2. **Marknadsförändringar**
3. **Partnerföretagens strategi**
4. **Partner som drar sig ur**
5. **Avsaknande av synkronisering i projekten.**

Resultatevalueringsrapporten för 1998 omfattar 448 avslutade Eurekaprojekt i hela Eurekaområdet. Denna alleuropeiska projektportföljs finansieringssituation beskrivs också i årsevalueringen. I urvalet har 3 av 4 projekt erhållit någon form av extern finansiering, antingen offentlig och/eller privat externfinansiering

Nivå på externfinansiering mätt på företagen i samarbetet (räknat som % av deltagarekkostnaderna)				
	0% stöd	**1-25%**	**26-55%**	**>56%**
Alla företag	26	13	46	15

Det är i utvärderingen inte så stor skillnad mellan de små och de stora projekten.[33] ;
Resultatmätningen från 1998 söker även utvärdera i vilken grad externfinansieringen i Eurekaprojekten bl.a. påverkar de tekniska resultaten.
För de projekthavare med avslutade projekt (N=448) som värderade sina tekniska projektresultat som *goda eller utmärkta, berömliga* var det liten skillnad mellan de som erhållit eller icke erhållit extern finansiering.
85% av företagen utan externfinansiering gav de tekniska resultaten detta betyg, medan 90-92% av företagen med externfinansiering gav samma betyg åt sina resultat.
Bland de sämsta projekten emellertid hittar vi dock en signifikant större andel av projekt utan externfinansiering.
Sammanställningen visar samtidigt att det främst är på de högre stödnivåerna att denna additionalitet på projektens tekniska resultat är signifikant.

[33] De små företagen är något överrepresenterade på de högsta stödnivåerna, fast på den viktigaste stödnivån, 26-55%, inte med mera än med 5% høgre SMF-andel i stödsegmentet än storföretagsandelen i samma stödsegment)

Figur 15 Extern projektfinansiering och tekniska resultat av Eurekaprojekten

Andel av projekten efter betyg på tekniska resultat *Tjock sträck: «good/excellent» Smalt streck:weak/bad»*

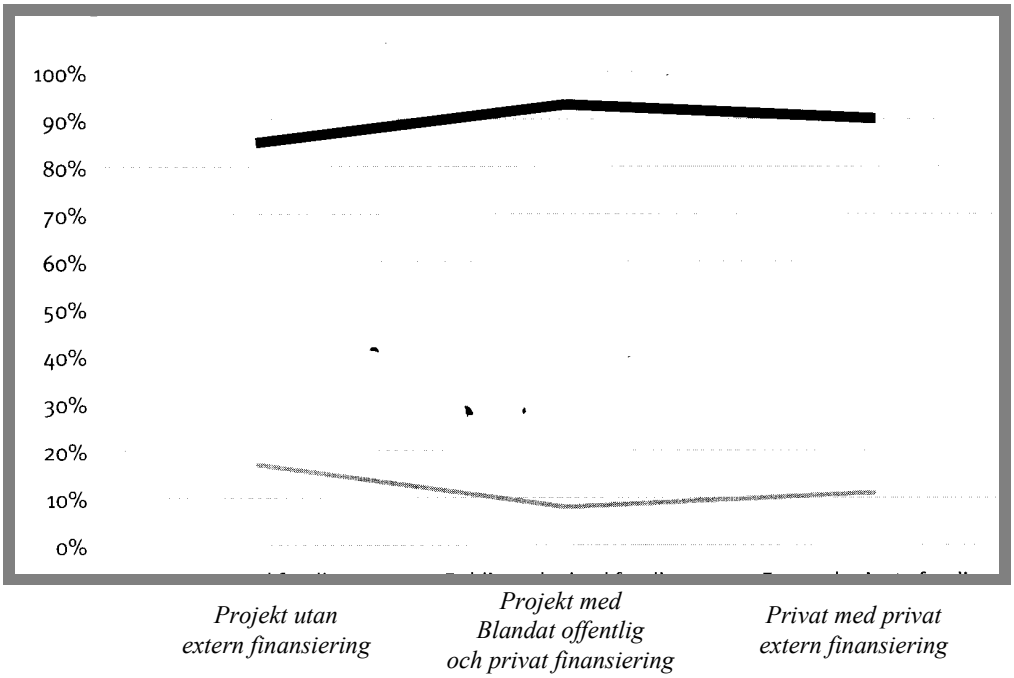

Källa: Eureka PREST Annual Impact Report 1998

Utvecklingen under 90-talet, från första till andra utvärderingen

Det svenska Eurekadeltagandet har även tidigare utvärderats i utredning en av Georg Sjöberg från 1993 under den första stora utvärderingen under Frankrikes ordförandeskap. Detta är vad utvärderingen konkluderade om samarbetets status det året.

Sjøbergutredningen 1993: Konklusion

Bottom-up bra!
Obyråkratiskt bra
Marknadsbro till Europa unikt
Eurekaprestigen bär projekten och företagen vidare
Finansieringskonklution:
Svenska pengar till EUREKA ger additionalitet - för forskarna.
Bra att hålla ihop startpengar med genomförande stöd
Handlägg inom samma NUTEK-kontor - samma handläggare i alla faser!
Få med storföretagen: Andra ländernas storföretag är redan där
Förbättringsförslag:
Tidig marknads & affärscheck på småföretagens koncept
NUTEK: anpassad stöd till projektkvalifikation i tidigt skede
En aktiv NPC: Build-in monitoring & intervention i projektledning
Outnyttjad potential i brokerage events
NPC support till finansieringssøkning i påföljande industrialisering.
Satsa på kluster av småföretag i småländer: Nordisk aktion.

Evalueringen är präglad av en genomgående syn på svenska Eurekaprojekten, att finansiering och handläggande skall integreras vertikalt och aktivt följa projektet långt - enda - fram.
Sjöbergutvärderingens konklusioner tycks väl spegla attityderna till samarbetets villkor och organisation inom den kultur som var ansvarig för uppbyggande av Eurekafunktionerna inom myndigheten i entreprenörfasen på tidiga 90-talet.

Hur samarbetet sedan utvecklats i jämförelse med läget 5 år tillbaka har värderats vid 1999 utvärderingens genomgång av projekten under intervjun med 25 projektledare under 1998-1999..

Sveriges projektportfölj från 1993 till 1998.

INNOPOL har som en del av denna evaluering och enligt uppdragsavtalet alltså genomfört en intervjurond i 25 svenska Eurekaföretag.
Företagen har intervjuats pr. telefon enligt intervjuguide, denna är bifogad.

Urvalet har omfattat urval av samma typer av företag som i 1993 undersökningen. Här är avslutade, återtagna och pågående projekt och därunder har såväl företag som även forskningsinstitutioner intervjuats.
En lista över intervjuade projekthavare är bifogad.

Jmf. med den totala ackumulerade svenska Eurekaportföljen är det i INNOPOLs projektutvärdering ändå en överrepresentation av pågående projekt och av små- och medelstora företag i urvalet av intervjuade företag.
Samtidigt är INNOPOLs urval för djupintervjun större än 1993-undersökningens urval. Också INNOPOLs genomgång 1998-1999 värderar portföljen som domineras av projekt där projekthavarna genom projektet vidareför **kärnteknologin** och **kärnan i sin affärsidé**. Särskilt gäller det de minsta företagen. För de allra minsta företagen tycks även Eurekaprojektet ofta vara själva överlevande konceptet för verksamheten.
I betydelsefull grad tycks teknologin vara **erfarenhetsbaserad teknologi** - icke forskningsbaserad - och enbart en mindre del av företagen kandiderar i Eurekaprojektet med för företaget helt ny forskningsdriven teknologi.
Marknaden är alltså nära, fast kanske svårt approprierbar ut ifrån sina kommersiella egenskaper – litet företag utmanar stor marknad med spektakulära projekt.

Däremot tycks de projekt som genomgåtts under INNOPOLs utvärdering mera röra sig om **vertikal teknisk-kommersiell allians** än en **horisontell teknologisk allians**. Där projektpartner i Sverige och utomlands genom projektet bytt ut och vidareutvecklat teknologisk kompetens tycks den ena parten emellanåt vara dominant och det kommersiella syftet kan samtidigt vara mycket viktigt från den ena eller från båda parternas sida.
Så till vida kan det vara några indikationer som talar för att de svenska projekten blivit **mer vertikala och mera marknadsorienterad** under 90-talet, fast här är kvar en stor andel där det är fråga om komplementär teknikutveckling.

1998-99, som 1993 tycks **bottom-up designen, den begränsade byråkratin och den behovsanpassade servicen** tillhöra Eurekaprojektens bästa delar, deras «raison d´être» från företagen sätt. Bland intervjuade företag är det en oförändrad attityd och ofta profilerad attityd till att projekten skall anpassas särskilt till de **mindre företagens behov**, likaså, **att det finansiella stödet skall harmoniseras** mellan medlemsländerna. Denna attityd förvaltas också av Eurekakontoren i de flesta Eurekaländer.

Jmf. med Sjöbergs 1993-undersökning bekräftas under vår utvärdering inte utan vidare **Eurekas additionalitet** för företagen samlat. Additionaliteten betonas främst av de minsta, ofta de resursvagaste företagen, oftast av företag som har stora återstående tekniska utmaningar i att färdigställa produkt för lansering, av de typiska innovatörsföretagen.

Additionaliteten är mindre bland de medelstora företagen med många utvecklingsprojekt och den är sannolikt mera marginal bland de största företagen, som dock betonar att Eureka status och pengar uppgraderar projekten i prioriteringshierarkin i en koncerns stora projektportfölj.

Kravet om **löpande stöd och monitoring av projekt** och projekthavare genom projektets livslopp tycks heller icke 1998-1999 så uttalat som det kan läsas från 1993-utvärderingen, i varje fall inte från mängden av projekthavare. Medan Eurekas handläggarekår tidigare tycks ha varit mycket upptagna av att kunna följa upp och stödja projekten framöver i faserna, tycks handläggandet i dag mera upptaget av att kunna prioritera samma tid för generering av nyprojekt och för att genomarbeta projekten vid projektvärderingen i det tidiga skeendet.

Bl.a. genom att INNOPOLs urval koncentrerats till pågående projekt har det inte varit möjligt att konfirmera eller avstyrka de starka och positiva värden på **projektens resultatmått** som presenterats i 1993-undersökningen.
Som i 1993 tycks 1998-1999 genomgången konfirmera att det **ömsesidiga beroendet mellan partner** i projekten är stort, åtminstone i de projektspecifika sammanhangen; ofta är projekten i innehåll sammansnickrade med en ömsesidig funktionalitet. Det tycks gälla både för marknadsnära som för mer teknikutvecklande projekt, fast på olika sätt.

I 1998-99 styrks emellertid åter igen kompetensen och kvalitén i **NUTEKs Eureka-kontors handläggning och projektvärdering** gentemot företagarna. Denna njuter genomgående mycket stor och emellanåt entusiastisk uppskattning hos många företag.

Svenska Eurekaprojektens **finansieringsstöd från offentliga källor** värderas också i 1993 rapporten och också i jämförelse med andra länder.

Villkoren för denna jämförelse tycks ha ändrats kraftigt under de 5-6 åren.
Detsamma gäller förhållandet mellan slutförda och pågående projekt, storleken på de

svenska Eurekaprojekten och storleken på de svenska projekthavarna, jämfört med projektdeltagare från andra Eurkaländer.
Detta har alltså att göra med både ändringar i portföljen och i stödvillkoren i Sverige och i jämförelsesländerna.
Till detta hänvisas närmare i finansieringsavsnitten och i de värderande slutkapitlen i denna rapport.

Företagens projektmotiv tycks även oförändrad: Komplementär teknisk kompetens, delande av kostnader och risker, påskyndande av marknadslansering; kanske kan det

tyckas som om påskyndande av marknadslanseringen har stärkts i de projekt som pågår vid slutet av 10-året.

Svenska deltagares roll tycks i många fall även vara offensivt, antingen svensk part initierat samarbete eller hämtats in av utländsk part, åtminstone i projekt från mitten av 90-talet. En felkälla kan vara att denna utvärdering i urvalet av projekt har en överrepresentation av förhållandevis aktiva svenska deltagare.
Helt aktuella signaler från de senaste 2 årens nyprojekt kan tyda på att den sentida expansionen i svenska portföljen placerar svensk part i samarbetsprojekten i en något mera passiv roll än tidigare. Återigen hänvisas till värderingskapitlen nedanför.

Igen bekräftas även **samarbetsstrukturens karaktär** som en flexibel organisation med ett kraftigt decentraliserat och informellt beslutsfattande,förhållandevis pappersfritt och utan överflöd av formella möten. På motsatt sida kan en i en rad projekt få intrycket av att många projekt även präglas av underoptimal kontakt mellan parterna.

1993-genomgångens uppsummering av kravet på **delad information med partner** som ett viktigt hinder för företagen bekräftas inte utan vidare i de aktuella intervjuerna med projekthavarna. Det tycks ej vanligt att svenska projekthavarna frånstjäls eller förlorar
kritisk projektinformation till utländsk konkurrent – oftast tycks svenska och utländska projekthavare ha mest komplementära teknologiska och kommersiella syften. Intervjuade projekthavare lägger emellertid vikt vid projektens sårbarhet ift. ändringar i partners strategi och engagemang.

Också INNOPOL har - med en viss förvåning - i projektportföljen och bland projekthavarna - ofta saknat **skrivna regler för hur de immateriella rättigheterna skal hanteras** i händelse av t.ex. konkurs eller försäljning av företag hos ena parten.

Fast detta kan ha varit obekant för de aktuella respondenterna i intervjusituationen, verkar ändå inte medvetenheten om detta att uppfattas som kritisk – här observeras liten akut fruktan för förlust av kritiska rättigheter.

Kopplingen av partner tycks vid INNOPOLs genomgång i de flesta fall komma till stånd genom att tidigare affärskontakter själva hittar fram till varann och sedan tillsammans kommer till Eurekasamarbetet. - Detta förhållande kan kännas starkare i partnernätverket 1999 än 1993.
Här tycks som Sverige följer en gemensam trend i alla Eurekaländerna och som

existerat länge. Nätverkets kapacitet för partnerkoppling, utnyttjandet av databaser och formella kontaktvägar har klart mindre betydelse än företagens egen förmåga att själva hitta sina partner!

Fast Sveriges – och även småföretagens - deltagande i programmen under EUs ramprogram vuxit kraftigt under 1990-talet bekräftar INNOPOLs genomgång inte på något sätt **sammankopplingar mellan EU och Eurekaprojekten**, vare sig i projekthavarnas tidigare samarbetserfarenheter eller i förväntningar till framtida samarbete.
Fast politiska utspel ställer förhoppningar till «flerfasutveckling» av projekten mellan EU-programmen och Eurekaprojekten - från det ena till det andra - tycks *de facto* projekten verka helt autonomt inom respektive samarbetsprogram, Eureka eller EU! - Undantag gäller självfallet för de allra största företagen, som dock trappat ner i Eureka under 90-talet.
För de företag som ändå skaffat sig erfarenheter från EU-projekten de senare åren är jämförelserna något blandade; några tycks återvända till Eureka för att kasta av sig tung EU-byråkrati, återvinna rätten till egna projektresultat, medan andra är belåtna med EUs stöd till å strukturera Europaprojekten - och med EUs pengar som man erhållit.
Både stora och mindre företag tycks efter erfarenheter med EU fått nytt intresse för Eureka. I dessa jämförelser har vi ej beaktat Craftserfarna företag. Vårt urval är enbart Eurekas egna småföretag.

«Ökad prestige" och ökat stöd internt för projektet nämns återkommande som **betydelsen av Eurekastatus**, prestigen viktigast för de små företagen, konkurrensen med kollegor om koncerninterna prioriteringar för de mellanstora och större.
Dock nämner flera företag som varit med under längre tid och med Eurekaprojekt i flera perioder att ökad prestige relativt reducerats i betydelse under åren:
Europa har kommit allt närmare för många sedan 1985!
Medan 7 av 10 i 1993 menade att Eurekastatus främjade partners finansiering, kan det 5 år senare tyckas som om det snarare är utländska partners Eurekastatus som främjar svenska deltagares finansiering!

Georg Sjöbergs projektgenomgång från 1993-1994 tillägger Eurekaprojekten någon signifikans ift. **politiska och sociala effekter**, det gäller *«medförda eller beräknade medförande effekter».*
INNOPOLs genomgång har haft svårt för att bekräfta signifikanta samhälleliga effekter av projektresultaten, fast många av särskilt innovatörprojekten klart har spektakulära
förväntningar på dylika, fast realiserande av resultaten "down stream" tycks ligga långt fram i tid.

På detta sätt bekräftas dock samarbetets karaktär av bottom-up samarbete med i första hand klart kommersiella syften för företagen själva.

Den bild av företagens finansieringssituation som tecknas i 93-genomgången är något oklar. Det ges skilda siffror på andel av projekten med statligt stöd.
Konsekvenserna av uteblivet stöd tycks vara det samma 1998-1999 som för 5 år tillbaka: Senare projektgenomförande i krympt mått.
Tecken kan tyda på att den del som i 1993 angav att de inte genomfört projektet utan stöd (16%) vuxit något till 1998-99. Det kan bero på ändringar i de genomsnittliga projekthavarnas resurser i 1998 portföljenjäqmfört med 1993-portföljen.
INNOPOL har hittat ett fåtal projekt som attraherat privat aktiekapital eller rörelsefinansiering i anknytning till projekten eller kärnområdena för Eurekaföretagen; detta tycks lika med 1993-situationen.

Kommer företagen att **ansöka om Eurekastöd ånyo?**
INNOPOLs genomgång kan tyda på att den del av företagen som har detta till avsikt krympt något under de senaste 5 åren. Detta gäller ej för småföretag med erfarenhets-baserat teknikutvecklingsprojekt, där intresset för fortsatt Eurekamedverkan tycks minst oförändrat.
Det är också påtagligt hur medvetna företagen är om vad man uppfattar som en ned-bantning av NUTEKs resurser för att handlägga och finansiera Eurekaprojekt; detta lär nog *i sig* dämpa nygenereringen av Eurekaprojekt, särskilt i småföretagsamheten.

Likaså tycks företagens medvetande om uppdelningen av NUTEKs Eurekahand-läggande på två avdelningar verka negativt på intresset; företagens arbetsätt värderar detta som byråkratisering och som medförande ett merarbete för projekthavarna som av förklarbara egna skäl kräver en (enda) handläggarekontakt.
Företagens syn motiveras genomgående av det egna intresset; det ackompanjeras sällan av närmare kännedom om eller syn på förvaltningsadministrativa processer ut från andra syften än att produktivt betjäna det egna företagets behov för snabb, enkel och för företaget framgångsrik projekthandläggning.

Svenska projektutvärderingen 1999

Projektens karaktär: Några viktiga egenskaper hos portföljen och portföljföretagen.

Utvärderingen har genomgått 25 företag på bakgrund av intervjuguide utvecklad med ledning av huvudfrågorna i uppdraget.

Intervjuguiden är bifogad som bilaga. Urvalet har varit samma typer av projekt som de som intervjuats i den tidigare utvärderingsrapporten från 1995.
Urvalet har omfattat avslutade, återkallade och pågående projekt och även nya projekt från 1998; det har varit projekt med Sverige som ledande deltagare och som deltagare. Det är i urvalet någon överrepresentation av pågående projekt, mindre företag och innovatörsföretag. Likaså är det en överrepresentation av lite större och mera varaktiga projekt – projekt där deltagarna förutsätts ha en reell erfarenhet från Eurekaprojekten.

Referensföretag som inte deltagit i Eurekasamarbetet har inte intervjuats. Dock är Industriförbunden i Sverige och i referensländerna intervjuade.
Företagen har i huvudsak intervjuats pr. telefon, med en varaktighet mellan en kvart och drygt en timmes samtal, i genomsnitt ca. 30 – 45 minuter pr. intervjuobjekt.

Företagens egenskaper

Eurekaföretagen täcker alla storleksklasser.Spridningen mellan små och stora och forskningsinstitutionernas andel är dokumenterat i denna utvärderingsrapport.[34]
Âven Sveriges största företag har medverkat, särskilt i det tidiga skedet av svenska Eurekadeltagandet och här är en rad etablerade och mogna medelstora företag. En stor och sannolikt växande andel av mycket små innovatörsföretag med svag soliditet och utan etablerat egen verksamhet tycks ha fått en större andel de senare åren.
Eurekaprojekten tycks för de stora företagen ofta ha karaktär av generisk kunskapsutveckling och marknadspenetrering. Här finns från tidigare s.k. megaprojekt (som Prometheus) av strategisk betydelse för dessa företags långsiktiga verksamhet.

Bland de medelstora företagens projekt hittar vi ofta produktutvecklings- och marknadsanpassningsprojekt.
För etablerade medelstora och större företag är Eurekaprojektet ett av flera i företagets egen utvecklingsportfölj.

Eurekaprojektet i de minsta Eurekaprojekten kan ofta vara företagets nerv, själva basen i företagets affärsidé på väg fram till stabil företagsetablering, men med ett längre tidsperspektiv fram till fullföljd teknisk lösning och trygg etablering av egen verksamhet.
Svenska företag är i en rad fall jämbördiga med utländska partner i det teknik- och affärsområde Eurekaprojektet ligger. I den samlade portföljen är Sverige en mindre deltagare.

[34] Kfr. Rapportens projektstatistik och även bilagor över pågående projekt (1998) med företagsnamn och översikt över namngivna svenska projekthavare (1997).

Där svenska Eurekaföretaget går mot Europamarknaden kan utländsk part ofta vara en större part. Där svenska företag genom Eureka inhämtar tekniskt kunnande från utländsk samarbetspartner kan detta ofta vara antigen genom samarbete med mindre utvecklingsföretag eller ensamstående teknologer eller forskare, eller med mera marknadsnära partner som i samarbetet erbjuder medverkan i produktions- eller produktanpassning, kanske i något större Europeiskt marknadsland. Detta gäller framför allt där svenska företag är initierande part eller samarbetet är mellan få länder.

Svenska företagens roll i projekten.

I många projekt där Sverige ingår i ett bredare europeiskt samarbete är svensk deltagare alltså ofta liten eller även marginal partner i samarbetet.
Sverige tycks genom Eurekasamarbetets historia gått ifrån en roll som initiativtagande och betydelsefull part i projekten i det tidiga skeendet till en mera tillbakadragen roll de senare åren. Detta illustreras i analyser av projektstatistiska data i tabeller och diagram i rapportens senare delar.

Projektens ursprung

Företagens projekt kommer till Eureka från företagens existerande primärverksamhet eller från företagets existerande utvecklingsportfölj.
Svenska företaget har huvudsakligen hittat sin utländska partner genom egna kanaler – oberoende av Eurekas nätverk - och innan projektet lanserats som Eurekaprojekt i Sverige.
Ofta - och kanske oftare - lanseras projekten som Eurekaprojekt av utländsk partner, tidigare affärskontakt till svenska företaget, som dragit svenska företaget med in i Eurekasamarbetet.
Här har ofta Eurekakontor i andra länder medverkat, särskilt kontor i länder som har en större nationell Eurekaapparat och gynnsammare finansieringssystem för Eurekaprojekten än Sverige. – Holland tycks här viktigt.
Samtidigt, kommer projekten som huvudregel inte från NUTEK Tekniks övriga nationella program, inte från NUTEK Företagsfinansierings övriga företagsportfölj inom såddfinansieringsverksamhet, inte hellre från andra delar av den svenska innovationspolitiska stödapparaten . De kommer vanligen ej heller från företag och projekt som tidigare genomfört andra projekt inom EUs ramprogram, eller COST eller andra internationella samarbetsprogram där Sverige medverkar, kanske även genom samma myndighet.

Projektmålen

Internationalisering av teknikutveckling, produktutveckling och produkt- och produktionsanpassning, är i målområdet för svenska Eurekaprojekten och ett påkopplat syfte att skaffa sig insikt och kanaler till större marknader och marknader i stark förändring.
Här är även företag som syftar till etablering av ännu ej befintlig verksamhet eller frånvarande marknadskontakt, som vill etablera nödvändiga allianser med större företag med solidare resurser. Andra söker genom Eureka rent etableringsstöd - med en internationell legitimitet - generellt stöd för oetablerad, teknikdriven verksamhet med mycket långsiktigt, fast spännande tekniskt och marknadsmässigt perspektiv.

Projektets innehåll:

Projekten tycks allmänt ha ett blandat tekniskt-kommersiellt innehåll.
De är i storlek spridda mellan några stora, men efter antalet mest många mycket små (mikro)projekt, kfr. projektstatistiken redovisat nedan i utvärderingsrapporten. - Småprojekten dominerar allt mera och är i övrigt ett resultat av svenska Eurekas strategi, organisation och det svenska Eurekas historia från expansionsperioden på tidiga 90-talet.
Några, fast relativt få, har klar forskningsförankring. Här är en del projekt där svenskt teknikutvecklingsprojekt stöds i spännande allianser med mindre utvecklingsbolag och enskilda akademiker i länder långt från Sverige, ofta allianser där Eurekas nätverk tycks varit relativt framgångsrikt med att etablera kontakt och samarbete med forskarna.
Denna utvärdering har i många projekt hittat den tekniska riskhöjden som ”normal”, i små projekt, kanske av mer förberedande och explorativ karaktär. Förväntat utfall är inte nödvändigtvis av risikokaraktär, projekten är inkrementella, avgränsade delar av ett långt lopp.
För de mera marknadsriktade projekten tycks många Eurekaprojekt representera några trappsteg upp en i alla fall ganska lång trappa.
Många förutsägbara, små och förhandsavgränsade projekt har en kontrollerbar tids-horisont. Andra större och mer långsiktiga marknadsprojekt har i alla fall ett långt sikte inom och ännu mera i fortsättningen av Eurekaprojektet.
En komplexitet är at många av projekten tycks ha en halvplanerad och oavklarad slutpunkt, intervjuade projekthavare är emellanåt osäkra på huruvida projekten är pågående eller avslutade – de facto upphörda

Projektets finansiering

1998 är 7 av 35 nya Eurekaprojekt offentligt finansierade genom NUTEK Tekniks Eurekaram.

Utvärderingsrapporten dokumenterar i de värderande avsnitten nedanför den offentliga finansieringen i svenska Eurekaprojekten.
Genom åren står svenska Eurekaföretagen själva för mer än nio tiondelar av projektfinansieringen.
Finansieringsfrågan och finansieringen tycks knappast betydande alls för de stora.
Definitionsbidraget har en viss betydelse för de medelstora i projektetableringen och startfasen.
För många små, oetablerade innovatörföretag och för medverkande forsknings-institutioner, har offentliga stödet avgörande betydelse för projektens genomförande.
Men konsekvenserna går mest på volymen, starttidpunkten och tempot i genomförandet.
Villkorslånet är mindre attraktivt för företag med trygg egen verksamhet.
Resebidraget är utnyttjat, fast denna utvärderingen ger ingen entydig konklusion på dess värde som projektgenereringsinstrument.
Många innovatörsföretag är mycket missbelåtna med NUTEKs Eurekafinansiering, villkorslån istället för bidrag och återhållsamhet i att godkänna stöd till egna projekt.

Det erfarenhetsbaserade teknikdrivna nyföretagandet i Eurekaportföljen upplever Eurekastödet som unikt för dem, som en exklusiv rättighet - i frånvaro av övriga attraktiva stödinstrument med jämförbart syfte. De ser Eurekafinansieringen i sammanhang med övriga åtgärder i syfte att stödja deras samarbete i europaprojekten. Det kan verka som om Eureka och Eurekastödet i denna företagsgrupp hittat en egen marknad som attraherar företag som länge saknat annat.

Projektens externa relationer

En mycket liten del av intervjuade Eurekaföretag har ett tidigare förhållande till NUTEK, vare sig NUTEK Teknik eller NUTEK Företagsfinansiering. NUTEK utanför Eureka tycks mycket mycket obekant i småföretagens medvetande och – samtidigt - har många icke forskningsaktiva Eurekaföretag mycket förbehållna attityder till NUTEKs övriga verksamhet – samtidigt som Eurekastödet placeras i en positiv ställning.

Utvärderingen har i praktiken nästan inte hittat något projekt som parallellt har anknytning till andra internationella program i regi av svenska myndigheter,

Dock har några av de större och även medelstora intervjuade företagen erfarenhet från EU-programmen, ofta genom annan projektverksamhet än den som kopplats till Eurekasamarbetet.

Några, gärna större företag, uttrycker en relativ uppskattning av EU-programmens värde, främst p.g.a. av projektsammanhållningen och styrningen. Samtidigt tilläggs Eureka andra förtjänster, möjligheten att själva definiera projekten och mindre mötes- och resverksamhet, samt rätt till egna resultat.

Småföretagen i Eurekaprojekten har nästan inte haft EU-kontakt. Flera av dem som intervjuats har från tidigare erfarenheter med EUs program både i Stockholm och vid Kommissionen formulerat starkt kritiska utlåtanden under intervjuerna vid denna utvärdering. Byråkratikritik, och oförutsägbar och lång väg till positiva utslag och stöd till egen verksamhet tycks vara orsakerna bakom de negativa attityderna.

Utvärderingen har observerat att alla företagen och i påfallande grad även ”projektföretagen” – innovatörena – bredvid Eurekadeltagandet arbetar mycket internationellt och med breda och effektiva internationella kontakter, detta även med betydande kostnad ift. projektens värde och företagens resurser.
Många Eurekaprojekt drivs på en ganska låg organisatorisk nivå i företagen. Företagsledning tycks även för projekten i de medelstora företagen vara bara generellt medvetna om verksamheten i projekten.

Projektens faser

Sverige har inom Eureka många nystartade, fast små projekt. Utvärderingen observerar att många projekt kommer igång först en tid efter att de formellt skulle ha startats upp. Även många projekt pågår eller har svårt att avslutas?
Verksamheten inom många av projekten tycks även vara ganska extensiv under projektperioden, kontakterna mellan svensk och utländsk part kan tyckas försigå oregelbundet och ofta med låg intensitet.

Projektets effekter utanför företaget

Projektens mål och resultat tycks oftast vara knutna till det deltagande svenska Eurekaföretaget. I några tillfällen köps stöd från svensk forskningsmiljö utanför företaget.
Det typiska är att det är bara ett svenskt företag i projekten.

Projekten har sällan påtagliga politiska syften och målriktat värde för Sverige som nation utanför företaget själv
Samtidigt är utländska partners mål med samarbete med svensk partner och effekter avsedd för utländsk part ofta mycket reell.

NPC: Eurekabyråns - roll

Som Eureka lanserats 1985 och medan Sverige haft ansvaret för ordförandeskapet, har Eureka haft ett profilerat och synbart politiskt värde. Vetandet om Eureka har varit hyggligt etablerat inom relevanta grupper av svensk forskning och företagsamhet. Projektdeltagare även från sena 80-talet och förre delen av 90-talet - lär ofta haft tidigare kännedom om Eurekasamarbete innan projektet anlän till myndigheten.
En expansiv och intensiv Eurekakampanj från ansvariga byrån 1991-1995 har effektivt spridit kännedom om Eureka särskilt bland små, men även bland större företag.
Det allmänna vetandet om Eureka tycks varit starkare i huvudstadsregionen än ute i regionerna.

Vid utvärderingstidpunkten tycks detta ha förändrats. Tidigare deltagare tycks ofta även obekanta med Eurekas fortsatta existens, villkoren är ofta obekanta. Perifera deltagare och företag som ej medverkat i samarbetet har ofta svårt att särskilja Eureka från samarbetet under EUs ramprogram. Några har intrycket att det senare absorberat eller ersatt det förra eller att Eureka kanske försvunnit eller minimaliserats.
Eureka anknyts av många företag ej heller utan vidare till NUTEKs domän.

I tillägg till det låga medvetandet om Eurekas existens och specifika villkor som tycks råda 1998, fortlever även attityden om att Eureka är formellt svårt och krångligt. Detta kan vara en generell attityd till multilateralt samarbete inom statliga program som färga av sig även på ett ”Europa-light” samarbete som Eureka.
Det är utvärderingens intryck från företagskontakterna att Eurekainformationen förväntas utgå från en avsändare, en Eurekabyrå, och att ytterligare information om Eureka skall förmedlas personligt från en för detta ansvarig enhet och handläggarekår.

De formella villkoren för att erhålla Eurekastatus upplevs av många projekthavare som obekanta och svåra. De är i behov av stöd från Eurekabyrån, det gäller särskilt vid första kontakt och ansökan om att erhålla Eurekastatusen.

Företagen ger inga entydiga signaler om hur Eurekabyråns tjänster i partnersökning upplevs. Ändå tycks det klart att byrån gentemot de minsta företagen positivt, praktiskt och ofta med gott resultat ger viktigt stöd åt de minsta företagen.

Få företag har någon erfarenhet av det formella och datorbaserade nätverkets förtjänster; möjligheter till partnerkopplingar. Handläggarna erfarenhetshistoria och personliga nätverk tycks betyder mera för företagen. I många fall berättar företagen om hur Eurekabyrån genom utländska Eurekanoder har hittat partners. Samarbetet mellan svenska och särskilt nederländska Eurekakontoren tycks ha givit frukter som företagen uppskattat, men även Eurekakontor i mera fjärran länder har varit med och mäklat partners åt svenska Eurekaföretagen.

Man kan kanske få intryck av att NPC-funktionens partnersökning i kommunikation med andra Eurekakontor har fungerat bäst på jakt efter supplerande teknisk-vetenskaplig kompetens från mindre forskningsmiljön inom den offentliga sfären i andra länder, medan företagen själva varit mer framgångsrika i att på förhand hittat partner ”downstreams” bland utländska företag med marknadskanaler.
Fast Eurekabyrån och särskilt utifrån sin bemanning har gjord stora tjänster för företagen är ändå den överordnade bilden från summan av projekt och projekthavare att företagen själva har hittat sina partner – innan de anlände till Eurekasamarbetet.

Eureka förutsätter som bottom up-samarbete att företagen skall respekteras för sina egna projektkriterier.
Detta tycks ske genom handläggandet av projekten på myndigheten, Emellertid, kraven till soliditet, trygg egenfinansiering, långsiktiga affärs och finansieringsplaner upplevs som negativt av många små företag. Det upplevs som mycket arbetskrävande medan etablerade medelstora och större företag rapporterar om enkla, lättvunna kontakter med byrån vid handläggandet av sina (välförberedda) ansökningar.
Arbetet med detta tycks ta mycket tid i handläggandet av projekten som söker genomföringsstöd för de minsta företagen och innovatörföretagen
Många företag - särskild de små och där Eurekastödet är vitalt för företagets fortlevnad inom ett Eurekaprojekt i företaget kärnområde, och där Eurekastödet är viktigt marginellt för projektet - uttrycker stor missbelåtenhet med svenska Eurekastödets former, den blygsamma bidragsbiten i genomföringsstödet och också kanske omfattningen och kraven till handläggandet.
”Eurekastödet är det enda som riktar sig till oss, det är ett stöd vi har krav på utifrån potentialen i vårt projekt, vår företagsgrupp strategiska värde för svensk innovation”, är ett typiskt yttrande.

Det är även uppenbart att företagskretsen omkring svenska Eureka noga följer med i utvecklingen av Eureka i Sverige och svenska Eurekas arbetsvillkor.
Det är även ett icke ovanligt omdöme att Sverige är sämst i Eurekaklassen, att partnerföretag i andra länder njuter klart mera förmånliga villkor.

Eurekastödets additionalitet betonas av de minsta, de som har längst kvar till

den tekniska lösningen på produkten, tjänsten och som alltjämt är fjärran från introduktion på marknaden. Additionaliteten är mindre bland de etablerade medelstora företagen och sannolikt nästan obefintlig bland de stora.
Man har i intervjun med projekthavare med lång tids Eurekaerfarenhet intrycket av att Eurekas additionalitet kan ha förlorat något i värde de senare åren. Andra finansieringsmöjligheter har kommit upp. Europa har kommit närmare i det egeninitierade samarbetet, prestigen av Europaprojekt har avtagit sedan svensk teknikdriven företagsamhet brett europeiserats.

Företagen berättar sällan om att projekten prövats och handlagts mellan de olika avdelningarna och stödprogrammen inom myndigheten eller i övrigt i Sverige. De tycks sålunda sällan själva ha kännedom om alternativa väger till andra stödformer och angränsande program möter ofta misstänksamhet bland företagen. Ej heller berättar företagen om många initiativ där projekten sökts överförda till andra program eller stödapparater genom Eurekabyråns handläggande. Själva orkar företagen normalt inte riktigt med att ha kontakt med mera än en byrå.

Företagen har uppenbarligen uppskattat Eurekabyråns motiverande roll. Många är de företag som känner starkt psykologiskt och socialt stöd för sina projekt och sin verksamhet genom ett uthålligt handläggande genom möten med Eurekabyrån. Beträffande de mindre företagen, innovatörsföretagen och Eurekabyrån tycks råda en stark och gemensam urtolkning av samarbetets värde – och hoten emot det.
En gemensam ideologi och en gemensam uppfattning av verkligheten förenar svenska Eurekaorganisationen med en stor inre kärna av Eurekaföretag som här hittat ett ankare.

Synpunkter på svenska EUREKA jmf. med andra länder

Många företag har attityder - fast något ungefärlig faktisk kännedom - om andra länders stödordningar och Eurekaapparat.
Många berättar om hur utländska partnerföretag åtnjuter mer förmånligt bistånd.

Några länder, ofta Holland, presenteras som referensländer och som avundsvärda exempel för Sverige som tros ge sämre villkor för sina företags medverkan under samarbetet.

Några företag har erfarenheter av den utländska Eurekabyrån är högre placerad i sitt nationella system och såtillvida har lättare för att identifiera och förplikta partner i sina länder till Eurekasamarbete.
I länder med genomgående mindre teknologiskt system – ofta i det mer fjärran Europa - har företagen erfarit att Eurekakontoren fungerat bättre i att hitta partners.

Det råder bland de svenska Eurekaföretagen genomgående en ideologi om att svenska stödet skall vara kompetitivt med andra länders Eurekavillkor, oberoende av hur de nationella innovationssystemens stödvillkor är utformade. Eureka tilläggs rätten till en universalism - ”europeism” - i sina stödvillkor, rätt att fungera som ett övernationellt stödsystem där stödvillkoren har företräde framför de övriga nationella stödvillkoren i Eurekaländerna.

Framtidstron på Eureka

Företagen allmänt – i intervjun med tidigare Eurekadeltagare – tycks i huvudsak ha ett odefinierat framtidsintresse i Eureka. Eureka ges ett värde utifrån vad egna framtida nya projekt kan ge för möjligheter för företaget själv. Företagen har sällan någon strategisk syn på just Eurekas strategiska identitet framöver . Evt ambivalens kan ha sin orsak i osäkerhet om Eurekas fortsatta existens och dess egna identitet ift. Eu-samarbetets ramprogram. Eurekas genuina egenindentitet som det obesvärliga, självstyrda samarbetet tycks vara det viktigaste för företagen även i framtiden

Dagens Eureka är alltså ganska obekant för företagen. Det är i sig en viktig förklaring till att en direkt entusiasm för framtiden saknas.
Få har någon värdering av kapitalet i framtida Eurekaprojekt spelade in från andra länder. Företagen har ej heller för sin del några strategiska synpunkter på hur Eureka kan ges en ny identitet.
Eureka är inte politik för företagen. Det är en fråga om villkor för konkreta egna projekt från fall till fall. Undantaget är många mindre teknikdrivna småföretag, många av dom har Eureka i sitt hjärta.

Övergripande värderingar

Kärnorganisationen i den svenska Eurekaapparaten får alltså högt betyg bland de minsta företagen.Stödets mindre betydelse för de medelstora och något större gör att utlåtanden från dessa är mera neutrala.
Svenska Eurekaapparatens personella och finansiella resurser är viktiga frågor för företagen - och stödvillkoren. Kravet på enkelhet är viktigt – såddfinansieringskravet på detaljerad och långsiktig affärsmässig budgettering upplevs som orimligt bland innovatörena -. Stöd i de formella frågorna om Eurekastatusen uppskattas, upplevs som nödvändigt, partnersökning är viktigast för några, men nog inte för flertalet.

Kap IX

Ny identitet för nationella Eureka
Strategialternativ framöver

Några huvudfrågor

Sverige som initierande och styrande part

Sverige har en förhistoria som Eurekapådrivare i samarbetets ungdom, även med svensk storföretagsamhet medverkande.
I en samlat översikt genom Eurekas svenska projekthistoria finner vi att Sverige har spelat en ledande roll i någon fas i tillsammans 100 projekt.
64 av dessa har annonserats vid ministermöten.
Emellertid, av de 100 projekt där Sverige på något sätt medverkat som ledande part har hela 54 återtagits i ett tidigare eller ett senare skede.
Detta betyder att av alla genomförda eller pågående svenska Eurekaprojekt är det i 46 av dom som Sverige spelar en ledande roll. Detta då i jämförelse med de 230 projekt där Sverige slutfört projekt eller alltjämt deltar i pågående Eurekaprojekt.

Är det lämpligt för att svenska deltagare skall kunna fullt ut utnyttja samarbetet genom att leda till egen föremån?

Sverige som initiativtagare, ledande part

Antalet projekt med Sverige som ledande part **i någon sammanhang**	100
Antalet projekt med Sverige som ledande part som **annonserats** vid ministermötena	64
Antalet projekt med Sverige som ledande part som **återtagits**	54
Antalet projekt med Sverige som ledande part som **avslutats**	13
Antalet projekt med Sverige som ledande part som **pågår**	33

Sveriges portfölj speglar samtidigt den konsekventa småskaliga linjen som varit landets Eurekaprofil. En genomgång av ackumulerade Eurekaprojekt visar att Sveriges Eurekaprojekt har en storlek som mycket klart avviker från andra Eurekaländers portföljer, Även grannländerna Norge och Danmark har signifikant större projekt i sin nationella Eurekaportfölj och skillnaden till Finlands genomsnittliga Eurekaprojekt är mycket påfallande: De finska projekten har en genomsnitts- storlek som 10-15 ggr. överstiger den svenska-. Detta gäller även fast Finland

Figur 16: Projektstorleken; länder-jämförelser.

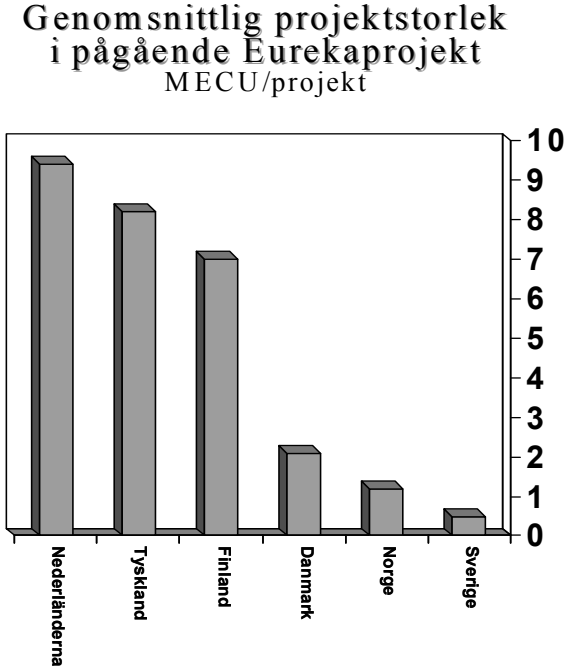

icke varit markerat deltagare i Eurekas olika megaprojekt genom åren.

Nederländerna - ett Eurekaland jämförbart med Sverige i teknologisk kapacitet – har genomsnittsprojekt på > ECU 9 mill., medan Sverige ligger under ECU 1 mill.

Vilken förmåga har svenska projektdeltagare att skörda nytta, resultat och exploatera effekt från sitt deltagande från sin relativa position i projekten. I tillägg till ett evt. projektledareskap, en dominerande professionell medverkan och att materiellt deltagande i större projekt kan Sverige även ha nytta av att vara dominerande part i något mindre projekt som nu Sverige deltar i. Detta alltså med antagande att inflytande och aktiv medverkan i projekten är mera effektivt än ett mera återhållsamt deltagande - som åskådare eller recipient till andras styrande agerande eller aktiva verksamhet till egen fördel. Fast svenska deltagare är små och även de svenska projekten, kan deltagandet även positivt förklaras i fall de projekten där Sverige medverkar samlat är små och Sverige sålunda - med blygsamt bidrag - ändå spelar en viktig roll i projekten

Som diagrammet här bredvid visar är varken Sverige eller de nordiska grannländerna

Figur 17 : Ländernas betydelse i projekten; Ackumulerad nationell andel (%) av värdet i alla projekt där länderna

viktiga i de projekten där de medverkar. Det är emellertid de stora länderna som Tyskland och Eurekaaktiva Holland!

Det senaste diagrammet bryter lite med den bild som visas upp i diagrammet över projektstorleken: Att Finlands stora projekt inte leder till någon dominans i programmen betyder att Finland inom Eureka deltar i många mycket stora projekt. Motsatt, att Norge, som likasom Sverige har en påtaglig småprojektportfölj, samtidigt är en ganska så stor deltagare i de projekt Norge medverkar kan vara signal om att Norge medverkar i små projekt med få deltagare.

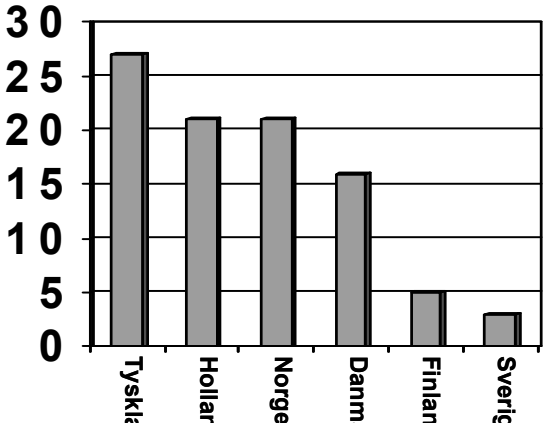

Källa: ES projektstatistik, bearbetad av INNOPOL

För de stora och dominerande Eureka- länderna som Frankrike och Tyskland har deltagande genom åren för vardera representerat i storleksordningen 30% av kostnaderna i de projekt länderna medverkat. Då kör man själv fordonet!
Samtidigt, från en produktivitetssynpunkt kan det principiellt även vara så att Sverige får mycket ut av samarbetet jämfört med den blygsamma insats landet lägger in i de enstaka Eurekaprojekten. Man skördar från en stor kontaktyta etablerat med små expenser. Denna typ av deltagande från svensk sida kan alltså vara produktivt, fast det i sin litenhet kanske kan ge mindre reell effekt för företaget själv på kort sikt inom projektets ram.

I de projekt där Sveriges pågående projekt ligger är Sverige genomgångna representerat med enbart en projektdeltagare. Inget av de övriga genomgåtta deltagareländerna har så få deltagare pr. projekt och detta har varit Sveriges position i hela Eurekas levnadsperiod. Finland är samtidigt i portföljen av pågående projekt representerat med över 2 deltagare i genomsnitt. Medan genomsnittliga nationella deltagareantalet i Sveriges projekt har reducerats från tidigare avslutade till nu pågående Eurekaprojekt har genomsnittliga antalet finska deltagare i de finska projekten dubblerats.

Små företag, små projekt, få deltagare pr. projekt och marginal betydelse inom de projekt där Sverige deltar är alltså Sveriges Eurekaposition.

Storföretagen, klustren och megaprojekten

Storföretagen i samlade deltagandet - och i Sverige

Ackumulerat genom Eurekas historia är inte svenska storföretagens andel dramatiskt avvikande från de övriga Eurekaländerna. Svenska storföretagens andel av deltagandet i svenska Eurekaprojekten har emellertid nu kraftigt reducerats från tidigare. Från avslutade till nu pågående Eurekaprojekt har stor företagens betydelse som andel av svenska deltagare inom svenska portföljen halverats! - Ännu mer påtagligt tycks storföretagens frånvaro vara under nyprojekttillväxten de allra senaste åren.
Ser vi på de riktigt stora företagen - kandidaterna för Eurekas klusterprojektsamarbetet - tycks dessa heller inte lika aktiva som jämförbara företag i andra Eurekaländer, kfr. tabellen nedanför

Översikten gäller några stora Europeiska IT-företags medverkan i Eureka, framför allt i ordinarie Eurekaprojekt, fast även klustrena
ingår i urvalet. Även i sammanställningar av deltagandet i EU-projekten är det en rad exempel på vad som framstår som lägre svensk deltagarnivå än för andra länder.

Figur 18: De stora europeiska IT-koncernens Eurekadeltagande; antalet projekt.

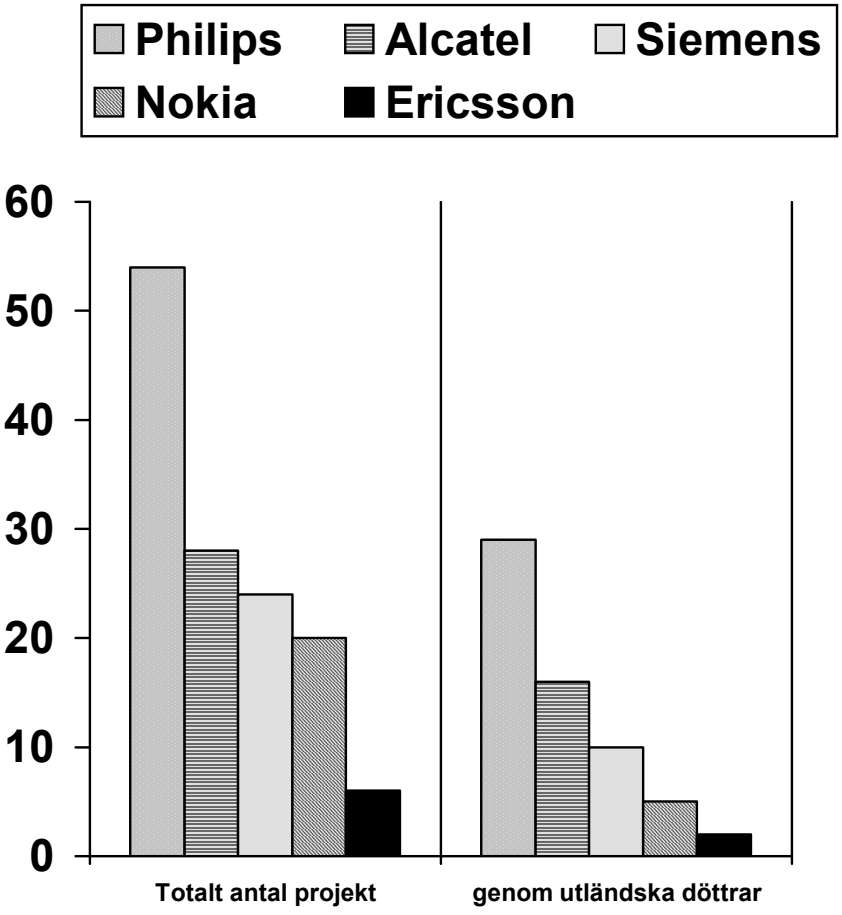

Källa: Bearbetad av INNOPOL med stöd från NPC NUTEK

Storföretagens Eurekadeltagande illustrerar även hur de multinationella företagen spelar på hela sin företagsgrupps alla systerföretag i samarbetet:
Sveriges ursprungliga medverkan i HDTV-projektet inom Eureka handhades av NOKIAs svenska dotterbolag.
Räknat efter antalet projekt är både nederländska Phillips och franska Alcatel mera Eurekaaktiva inom de utländska dotterbolagens projektdeltagande än genom deltagarskapet från bolagen i hemlandet.
Vad är förklaringsfaktorna bakom detta beteende i företagen?Är vi här i närheten av frågor av underskattad betydelse för nationalstaternas handläggande av Eureka gentemot multisarna.

Stödet till storföretagen

Genomgående har företagen önskat att nationalstaterna skulle täcka upp till 50% av kostnaderna för viktiga klusterprojekt. Stödet till storföretagen har varierat något mellan länderna, franska statsstödet har legat efter förhållandena högt, det tyska lägre-. Nederländska storföretagsstödet till Eureka – separerat från övriga holländska Eurekabudgeten - har en längre varaktighet än det ordinarie Eurekastödet, en mera internationell dimension, flera deltagare och en större projektstorlek än småföretagssamarbetet - upp emot NLG 25 mill. (SEK 100 mill.).

Utvärderingen är uppmärksam på den traditionella svenska politiken för stöd åt storföretagen. Man har samtidigt märkt att svenska storföretag i viktiga Eurekaprojekt är klart mindre deltagande än jämförbara konkurrentföretag i jämförbara länder

Storföretagens samarbetsportfölj är genomgående svår att styra med offentliga medel, de företagsinterna kriterierna råder i projektprioriteringen, lättare är det att genom medel påverka de offentliga forskningsinstitutionernas medverkan.
Sverige har valt stöd till företagens samarbete med forskningsinstitutionerna.
Där pengarna varit betydande har medel hämtats utanför NUTEKs Eurekamedel, från andra kapitel i myndighetens budget.

Inom svenska storföretagsamheten formuleras ofta mycket förbehåll till programmen under det mellanstatliga europeiska forskningssamarbetet. *«trögt, obsoleta projekt, onödig tung projektrapportering, ändlösa onyttiga möten, tidigare medverkan har ej haft registerbar effekt för vår koncern - ett klister»* är utlåtanden som nått utvärderingen.

Företagen tycks ofta i sitt förhållningssätt till dylikt samarbete ha en mindre på förhand gjord strategi än myndigheterna ofta vill tro och samarbetar ofta genom ett mera decentraliserat organisationsmönster - genom många aktörer. Ad.hoc. och genom egna initiativ har företagen redan alla kontakter – nätverk, som Eureka inte utan vidare kan tävla med.[35]

Klustrenas syfte

Från samarbetets början har de. s.k. klustren spelat en viktig roll i Eurekas historia. Det ursprungliga franska konceptet om ett teknologiskt och industriellt samarbetande Europa - minst fullvärdig aktör bredvid japaner och amerikaner i Triaden - har kommit

[35] Om storföretgagens agerande i Eus ramprogram och Eureka se EC (1996) RTD Strategies of the Top 500 European Industrial Companies and their Participation in the Framework Programme and EUREKA: Bruxelles: EC IRDAC.

att föda storprojekt mellan de största Europaföretagen och de mest excellenta samarbetande forskningsmiljöerna. Detta har mycket varit inom högteknologiska områden riktat mot expanderande framtidsmarknader, där Europa tävlat och hotats av importöverskott av teknologiprodukter från Japan NIC i öst och från storföretagen på västliga halvklotet..

Stora kadrer av samverkande företag och forskningsmiljöer - leverantörer och kunder, från basforskningsmiljön till marknadsriktade komponentutvecklingsföretag - har

Figur 19 : MEDEAs huvudarkitektur

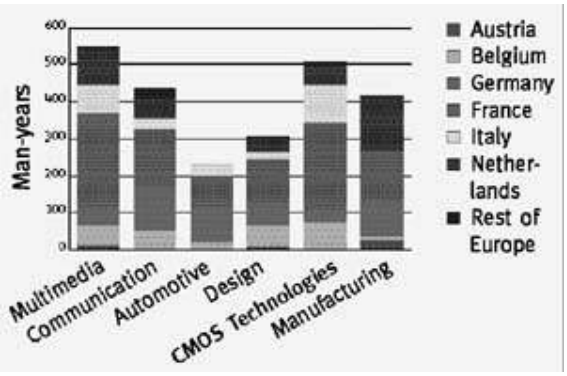

Källa: Medeasekretariatet

inom generiska teknologier delat uppgifter och resultat vertikalt, uppåt, neråt - och horisontalt åt sidan i utvecklingskedjan.

Frankrike och grannländerna Tyskland, Italien och även Nederländerna har spelat en viktig roll i klustren. Det tysk-franska samarbetet har ofta ansvarat för över hälften av klusterprojekten. Sverige har varit blygsam deltagare i dessa samarbetsformerna, något som översikten ovanför visar. Undantaget var det s.k. Prometheus projektet - avslutat 1995 - ett bilindustriprojekt där de stora svenska bilföretagen medverkade.
Klustren har kommit och gått; detta syns väl i rapportens översikter över utvecklingen i det tyska och det nederländska Eurekasamarbetet, där klustren som introducerats inom

Tabell 19 Sverige i Klusterprojekten

Kluster	Total kostnad	Svensk Kostnad
Medea	Euro 1,9 mrd	**0,1%**
Jessi	Euro 3,8 mrd	**0,4%**
Prometheus	Euro 0,75 mrd	**7,0%**
HDTV	Euro 0,73 mrd	**0,1%**

Källa: ES statistik bearbetad av INNOPOL.

Eureka blåst upp samarbetets volym till stora höjder jmf. med det ordinarie Eurekasamarbetets aktivitetsnivå inom normalprojekten.
Många av klustren har emellertid avslutats mitt på 90-talet.

I dag är samarbetet inom tillämpning av informationsteknologin inom moderna

industriella applikationsområden ett viktigt klustersamarbete och detta klustret, MEDEA, är en tillämpad arvinge från tidigare mer generiska Jessisamarbetet.

Hur kan storföretagen dras med?

Även många ansvariga i storföretagen tycks idag ganska obekanta med Eureka och har även svårt att särskilja dagens Eurekasamarbete från EUs samarbetsformer.

För att Eureka skall stimulera storföretagens utnyttjande av samarbetsformen må sålunda nationella Eureka demonstrera ett mervärde - utöver allt vad företagen själva förmår att utreda.

Storföretagen håller noga reda på konkurrentföretagens beteende. Utvärderingen har observerat att det inom svenska storföretagsamheten tycks vara ett medvetande om att svenska företag i viktiga Europaprojekt är lite deltagande på mycket låg en aktivitetsnivå i förhållande till de stora konkurrentföretagen i andra EU/Eurekaländer.

Växande medvetande även om hur andra länders företag satsar på samarbetet, i förtroendepositioner, som projektledare, tycks uppmärksammas i storföretagen i Sverige.
Detta kan efter någon tid komma att leda till en uppgradering av betydelsen av de svenska storföretagens närvaro.

Andra förhållanden som kan göra Europasamarbete attraktivt kan vara

- inhämta kunnande man själv ändå saknar
- där europasamarbetet är kopplat till önskan om att etablera nya standards
- demonstrationsprojekt framför ögonen på Europeiska kunder
- samarbete för att förstå kunder och användare bättre
- access till folk där de saknas hemma i Sverige
- få insyn i angränsande forskning i Europa
- delad risk, för kunderna och för utvecklingsarbetet

Utvärderingen har observerat att storföretag med erfarenhet med EU-programmen ånyo ser något mer intresserat mot Eureka. Resultaträtterna är kanske en viktig komponent, rätten att skydda resultaten vid egen medverkan.
För de stora svenska företagen har statens pengar genomgående liten additionalitet *(«Statlig medfinansiering inget mål för oss»).* I teknologi och affärsområden där en ny chipsfabrik kostar SEK 50 mrd. och där prestationsnivån på chipsen genom F&U-

arbetet dubbleras varje artonde månad är det skäl att hitta samarbetsformer som täcker kostnaderna i utmaningarna.
Sålunda har svenska företag i återkommande varv presenterat kostsamma planer och krav på statens budget för svenska myndigheter.

Svenska myndigheter har här hittills i huvudsak sagt nej till storföretagen och alltså nöjt sig med att stödja storföretagens kopplingar till svensk forskning hemma.
Detta kan ha många goda orsaker. Beteendet skiljer i alla fall Sverige från andra jämförbara Eurekaländer.

Några principiella överväganden

I en tidigare kontrovers med Ericsson om statens stöd till företaget inom det s.k. Jessi klustret i Eureka gick företaget iväg och etablerade ny forskningsverksamhet i USA

Värderingarna av de stora företagens och klusterprojektens roll i Eureka tycks ha anknytning till en grupp återkommande och stora principfrågor i teknikpolitiken.

- **Ekonomiskt system:** Huvudöverväganden inom principerna för vårt ekonomiska system beträffande samlevnad mellan staten och storföretagsamheten inom teknikpolitikens sfär.
- **Sakslegitimitet:** Den politiska legitimiteten i statens magnumstöd till stora företag – vilka prioriterade effekter skall balansera statens evt. aktiva medverkan
- **Instrumentalitet**: Stimulerar eller substituerar statens stöd storföretagsamhetens eget ansvar?
- **Praktikalitet:** Har staten finanspolitiskt utrymme att stödja företagen fullt ut och råder myndigheterna över en professionell apparat som ger styrbarhet över statens engagemang med storföretagen.

I Holland erhåller Philips tungt stöd från staten. Den holländska staten har klusterstöd som huvudelement i sin näringspolitik och har valt en aktiv strategi av tätt samarbete med sina stora, multinationella företag. [36]

[36] Det hör till den hollandska bilden att Phillips (och de övriga hollandska ”Fyra stora”) från 1985 till 1993 kraftigt bantade sina F&U-ressurser i hollandska hemlandet, medan man byggde upp stor utvecklingsverksamhet i andra länder, Kfr. INNOPOL (1997) Nye vilkår og krav til F&U-basen Norge i en grenselös teknologipolitikk, Lillehammer: INNOPOL (Oppdrag for Näringslivets Hovedorganisasjon - NHO).

Detta går även under Eurekaprogrammen där Philips enligt eget avtal och över separat budgetpost. Hur denna delen av nederländska Eurekabudgeten fördelats framgår av tabellen nedanför:

Tabell 20 : Phillips och nederländska Eurekastödet.

Statsstödet till Phillips Inom nederländska Eurekaprogrammet		
År	Antal projekt	Offentlig Stöd+
1987		24
1988		55
1989		55
1990		62
1991		45
1992	23	45
1993	27	42
1994	34	44
1995	41	39
1996	30	39
1997	33	
1998	22	
Summa		534

+Mill. NLG

Källa: SENTER.

Philipsprogrammet är notifierat och godkänd av EUs Konkurrensdirektorat och då på en stödnivå - mekaniskt tillämpad - på 37,5%.[37]
Principiellt har denna stödintensitet, främjat av samarbetets Eurekastatus, gjort det möjligt för nederländska staten att stödja Phillips kanske med i storleksordningen SEK 730 mill. mera under 10-årsperioden än vad som varit möjligt på en stödnivå av 25% för ett motsvarande rent nationellt utvecklingsprojekt - och utan resultatöppenhet.[38]
Och dessa pengar har holländska Ekonomiministeriet varit berett att använda och erhållit politiskt stöd för.

Några tolkar storföretagsutvecklingen av Eureka i Holland som ett positivt och taktiskt grepp i motglobaliseringspolitiken. Är det skäl för en sådan approach i Sverige?

[37] Stödintensiteten är medelvärdet mellan maximala 50% för industriell forskningssverksamhet och stödintensiteten för storföretagens utvecklingsprojekt på 25%

[38] Det är då inte värderat huruvida projekten har en karaktär av ”basic industrial research” enligt Eus ”Community Framework for State Aid to R&D” eller om de mera typiskt är tillämpade projekt.

Konfliktlinjerna omkring svenska Eurekastrategin

Ovanför i denna utvärderingsrapporten har vi direkt och indirekt presenterat och värderat Eureka utifrån olika kriterier och syn. Här är ett försök att profilerad teckna de viktigaste konfliktlinjerna omkring svenska Eureka som spänningar mellan extremen:

Företagsprofilen
Vad för typ av företagsamhet skall på politiska eller sakliga skäl särskilt gynnas inom Sveriges Eurekaengagement?

- Forskningsbaserad teknikutveckling vs erfarenhetsbaserad teknikutveckling
- Nyföretagandet vs. det mogna företagandet
- Stora vs. små företag

Expansion vs. kontraktion
Är här kvarstående internationella och nationella behov för att expandera samarbetet eller har målen redan uppfyllts?

”Government push” vs. “corporate pull”
Har staten en central pådrivarroll eller skall marknaden och företagen själva sätta ramar och volym på samarbetet?

Nationell utilitarism vs. aktiv europeism
Skall Eurekastödet prioriteras snålt från projekt till projekt utifrån nytta för Sverige eller är samarbetet en arena för politiskt prioriterad europaintegration med rätt till företräde?

Inåtriktad teknologiinhämtning – utåtriktad marknadsutveckling
Är samarbetet ett instrument för inhämtan av teknologi från Europa eller för att ut och penetrera stora europamarknaden?

Nationell integrering vs. europaanpassning
Skall Eurekas stöd och organisation uniformeras i normalsvenskt system eller är samarbetet berättigat till villkor och arbetsform i en europauniversell form, anpassad till system och praktik i andra länders Eurekaapparat?

Nationell centralism – regional decentralisering
Är Eureka en centraliserad huvudstadsaktivitet där knapp expertis agerar effektivt och nära politisk ledning eller råder outnyttjad potential nära småföretagen där dom är i regionerna?

Top-down vs. bottom-up
Skall det i dagsläget öppnas för att föra nya prioriterande politiska kriterier in i svenska Eurekasamarbetet för realiserande av samhälleliga mål, eller skall företagens egna kriterier alltjämt få råda ensamt?

Kioskifiering vs. integrering
Skall av alla skäl Eureka handläggas integrerat genom projektens alla faser och i en apparat separerad från övrigt internationellt och nationellt arbete och enda till politisk ledning eller skal Eureka i varje avseende integreras i normalverksamhet i svenska innovationssystemet.

"Fundamentalism" – diversifiering
Har svenska Eureka i sin ursprungliga form och karaktär ett unikt positivt värde även för vidareutbyggandet av framtiden eller är tiden kommen för att ge samarbetet en ändrad form och geometri - även ett utvidgat geografiskt perspektiv?

Slutväderingar och konklusioner och rekommendationer vill i sin kärna innebära ett ställningstagande till svenska Eurekas nuvarande och framtida position i förhållande till dessa dikotomier.

Policy – Eurekas nationella identitet

Utvärderingen har i genomgången sökt att detektera strategiska synpunkter omkring Eurekas framtida identitet från en nationell synvinkel.
Om detta har inhämtats signal från Eurekaorganisationerna och ministerierna i referensländerna, från Eurekas pågående överordnade genomgång i den sk. Georghiou-kommittén, från samtal på myndigheten och i svenska Närings och handelsdepartementet, från Eurekaföretagen i Sverige och även från Industriförbunden, i Sverige och i referensländerna. Signaler som inhämtats går mot-

- Renodling av bottom-up modellen, även med styrkande av företagsamhetens egen roll och kanske även med försvagad statlig finansiell medverkan
- Eurekasatsningar på stora kluster, även med storföretagen som medverkande omkring framtida generiska teknologier.
- Ytterligare prioritering av Eureka som exklusivt innovatörföretagsstöd.
- Eureka som kanal för forcerad europeisering av småföretagens direktinvesteringar och operativa verksamhet
- Eureka som "Invest-in-Sweden" och som fokuserat teknikimportverktyg
- Breda satsningar österut, mot det nyöppnade öst och mitteuropa

- Eureka som instrument för forcerad anknytning av småföretagen i öster till europeiska enhetsmarknaden
- Geografisk regionalisering: Eureka som Östersjösamarbete, o.a.
- Nordifiering av Eureka – additionalitet till uttömda nordiska organ.
- Låt Eureka får tävla med jämförbara former för företagens teknik och marknadsdrivna samarbete även i en utomeuropeisk geografisk rymd.
- Eureka för intensivare nationellt statligt innovationsstöd, öppning i EUs strama statsstödsregim för övrigt nationellt innovationsstöd.
- Eureka som nationellt ankare och motåtgärd mot outsourcing av de multinationella bolagens F&U-verksamhet från ursprungsländerna
- Fusionering och totalintegrering av Eureka med EU-apparaten på nationella nivån
- Fusionering och totalintegrering av Eureka i nationella teknikutvecklingsprogram
- Prioritera Eureka för nationell företagsetablering och utveckling
- Politisering av nationella stödkriterier – partiellt uppgivande av bottom-up principen.
- Återupprättande av Eurekas politiska motiv som allmän, egen pådrivare till europeisering av teknikutveckling och integrering av företagsamhet.
- Återkoppling av samarbetet till aktuella huvudämnen i utrikespolitiken

Alla dessa synsätt är registrerade och har inhämtas från Eureka och i Eurekas närings och teknikpolitiska miljö i Sverige och i referensländerna samt bland företagen under utvärderingen. De konkretiseras i spelet mellan företagen och myndigheterna i och mellan länderna i större och mindre grad, detta refereras till ovanför i denna rapporten.

Forskningspolitiska premisser för slutvärderingarna.

Under senare 90-talet tycks svenska Eureka ha levt i en sorts politiskt vakuum jämfört med situationen vid Eurekas tillblivande och i konstitutions- och expansionsfasen för Eureka i Sverige i förra delen av 90-talet
Synsätt som etablerats i tidigare perioder har levt kvar och delvis tävlat med varandra, utan att någon konklusion ägt rum, även i ett skede då signal om behovstäckning bland potentiella Eurekaföretag blivit synliga.

Det politiska intresset har överförts åt andra (EU) instrument och tillväxten framför allt i Sveriges EUsamarbete tycks ha absorberat mycket av apparatens kapacitet för att strategisk omvärdera, nypositionera Eureka.

I Forskning 2000 är det få – om några – direkta eller ens indirekta signaler som ger ledning till framtida organisationen av Eureka[39]

Företagens samarbetsbehov, vart riktas det utöver kartan?

Medan statens medverkan i Europasamarbetet expanderat och konsoliderats har företagen i läget framför det 20de hundraåret själva kraftigt internationaliserat sin ständigt mera marknadsriktade tekniska utvecklingaktivitet - intresset som företagens förmåga till egeninitierat samarbete har kvalitativt nästan ändrat karaktär sedan Eurekastarten 1985!

Detta har t.ex. fått Finland och Nederländerna – båda aktiva Eurekaländer – till att omvärdera Eurekas exklusivitet som samarbetsmodell för ett företagsinitierat samarbete med andra länder.
T.ex. visar aktuella innovationsstudier av samarbetsnätverken i företagens egna innovationsprojekt att fjärrsamarbete mot stora marknader och teknologiska bastioner utanför Europa närmar sig samma betydelse som Europasamarbete om vi håller närsamarbetet i Europa, regionsamarbetet som samarbete i Norden mellan de nordiska grannländerna utanför.

Tabell 21 : Finska företagsamhetens internationella innovationsnätverk.

Samarbetet i anknytning till finska företagens innovationsprojekt Andelen (%) av samarbetsprojekten utifrån (utländk) parts hemvist					
Samarbetspart	**Finsk**	**EU-part**	**USA**	**Japan**	**Andra**
Tillsammans	**61**	**33**	**17**	**5**	**8**
Egen koncern	36	22	14	2	5
Kunder	34	20	7	3	4
Leverantører	30	16	8	1	2
Universitet	31	6	2	-	1
Institut	24	5	1	-	1

Allaföretag; N = 726;

[39] «Kostnaderna för medverkan i projekt som finansieras via EUs ramprogram måste nationellt kunna bedömmas och prioriteras som annan verksamhet som ska finansieras med anslag till forskning. Särskilda medel skall sålunda inte behöva avsättas för generellt stöd till sådana projekt.» (s.36) säjer Forskning 2000 – relevans för Eurekaöronmärkningen?

«Ett rimligt antagande är att projekt som klarat granskningen inom EU också ska ha goda förutsättningar för att bedömas positivt nationellt» (s.67) – en indirekt signal?

Källa: Statistikcentralen, Hfrs.

I Sveriges bidrag till det aktuella Europeiska CIS projektet (”Community Innovation Survey”) - med över 2100 svenska företag i urvalet - demonstreras företagens innovationssamarbete efter samarbetspartnernas landstillhörighet.
Bilden är illustrerad nedanför.

Figur 22 Samarbetet i anknytning till de svenska företagens innovationsprojekt (1997)
Andelen av samarbetsprojekten utifrån utländsk parts hemvist.

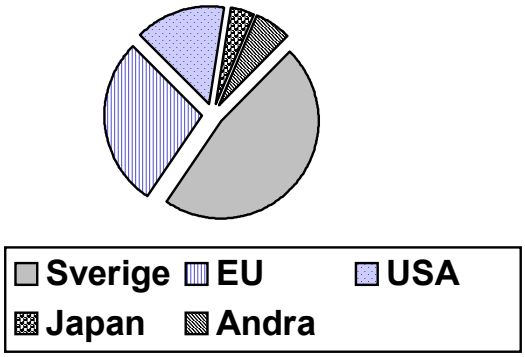

Svenska företag samarbetar i sina innovationsprojekt med andra svenska företag i första hand, sedan med övriga Europa, inklusive de nordiska grannarna - som betyder mycket.

Det framgår i övrigt att företagen samarbetar mycket med amerikanska partner.
Även samarbetet med Japan är förvånansvärd betydande för företagens själva. Håller vi samarbetet inom egna landet och i Norden utanför är det i framtiden inte utan vidare så att det blir samarbetet med de övriga EU-länderna som blir det dominanta i företagens egna samarbete.
Tittar vi på storföretagens direktinvesteringar i F&U utanför Sverige har det under senare delen av 90-talet varit en liknande bild, med en väldig växt i USA-samarbetet.

Tabell 232: Svenska storföretagens globalisering av F&U 1997

Stora industrikoncerners FoU-verksamhet i Sverige och utlandet

Andel FoU anställda i FoU-verksamhet 1995 och 1997 i mellan Sverige och utlandet

Land	Antal F&U-anställda		Förändr.(%)	% utomlands	
	1997	1995	1995-1997	1997	1995
Totalt i världen	45135	37739	20	39	34
Sverige	27517	24 786	11		
Utlandet	17618	12953	36		
varav					
EU	**10013**	**7437**	**35**		
varav					
Storbritannien	2469	1523	62		
USA	**3865**	**2997**	**29**		

Källa: SCB NUTEK

Är detta, eller bör detta vara något viktigt signal till myndigheternas stöd till det egeninitierade samarbetet inom en samarbetsmodell som Eureka? Just Eureka är ju det ”Europa-light” samarbete som ligger närmast upp till företagens egeninitierade samarbete.

I Finland tycks det vara en växande uppfattning att Europasamarbetet, framför allt genom EU-samarbetets tillväxt, betydelse och nu mycket dominerande position inom statliga innovationsstödjande apparaten är långt på väg att fyllas upp. Hädanefter är det mest en fråga om att välja och att utnyttja samarbetet på den nivå man i dag uppnått. Expansionen i det finska systemet värderas på högsta innovationspolitiska nivån hädanefter och måste prioriteras framför samarbete i andra geografiska riktningar.
Härunder värderas även den relativa betydelsen av Eurekaengagemenget framöver. Värderingar av Eurekas samarbetsmodell i detta sammanhang ses som en friare form för ett återuppväckt, aktivt och oberoende nationellt agerande på en mera global arena än det tyngre, mera genomorganiserade och Bruxellesstyrda EU-samarbetet.

I Sverige, som i de andra nordiska länderna har USA-samarbete under 80 och 90-talets marsch mot Europa kommit lite i skymundan i statens politiska uppmärksamhet och Det kan klart tyckas något underbemannat i statliga innovationsapparatens resursprioritering och organiserande.

I USA upplevs samarbetet med Europa till tider blockerat av Kommissionen och utvecklas nu framförallt mot ett fåtal länder (Tyskland och Storbritannien) och genomgående i ett måloritenterat sammanhang. Man upplever även tecken på ett mera ljummet intresse för samarbete med Europeiska länder, framförallt i amerikanska forskarkåren.[40]

I Nederländerna - sannolikt det mest aktiva Eurekalandet, mest upprustad i organisation och statlig finansiell medverkan i Eurekasamarbetet - har man sedan 2 år tillbaka placerat Eureka i tävlan med stöd till framtida samarbete även i andra geografiska riktningar. Företagsinitierat tekniskt marknadsriktat samarbete, bottom-up, på företagens egna kriterier, tävlar med stöd till samarbete med andra länder, med de högteknologiska bastionerna och de stora, moderna marknaderna och även med framväxande marknader i viktiga länder med stora förväntningar på framtida utveckling i andra världsdelar

Även här är det samma etablerade Eurekamodell som begagnas, samma Eureka stödvillkor. Nederländska Eureka får hädanefter tävla om samma budget, handläggareapparaten i NUTEK-systern SENTER som med det utomeuropeiska samarbetet..
Inom Eurekaprogrammet – numera kallat *Företagsstöd till utvecklande av ny teknologi inom internationella program* och anknuten budget finns:

[40] Intervjun med Paul Herer och Mark Suskin på National Science Foundation (NSF).

Eureka i utomeuropeisk budgettävlan i Nederländerna.

Eureka

Bilaterala teknologiavtal med industrialiserade länder

- **Israel**
- **Singapore**
- **Japan**
- **USA**

Bilaterala teknologiavtal med expanderande marknader

- **Indonesien**
- **Indien**
- **Södra Afrika**

Ländervalet för samarbetet med de industrialiserade länderna är aktuellt även för Sverige, samarbete med de framtida marknaderna i länder på väg är också präglat av Nederländernas egna koloniala historia.

För samarbetet med de industrialiserade länderna är det formulerat bilaterala teknologiprogram. Budgeten är överförbar mellan Eurekaprojekten och de bilaterala projekten med de industrialiserade länderna – outnyttjad Eurekaram får begagnas i Israelsamarbetet, USA-projekten efter beslut inom myndigheten själv.

Samarbetet med de expanderande marknaderna i länder under utveckling är till en början skyddat på egen post. Detta samarbetet är något mera bottom upp, det är ej styrt genom några teknologiprogram, men värderas fritt från projekt till projekt.

Modellen är ny och än så länge dominerar Eurekaprojekten fast en utveckling har startas och är på väg.

Utvärderingen finner holländska modellen av stor intresse för Sverige. I dessa avseenden är Sverige och Holland mycket jämförbara länder, med en företagsamhet i samma position i viktiga avseenden – i internationaliseringsriktning, utmanat av globaliseringens potentiella hot mot nationella innovationssystemet.

Kapitel X

Konklusioner, optioner, rekommendationer

En erfarenhetsbaserad EUREKA-policy

Utifrån sina mål, resurser, villkor och möjligheter har svenska Eurekadeltagandet fungerat väl.
Svenska Eurekaapparaten är mycket uppskattad för sina tjänster inom svensk småföretagsamhet. Den har under 90-talet fungerat förhållandevis autonomt inom förvaltningsmyndigheten-. Mera resurser och mera aktivt samarbetet kan knappast baseras enbart på dagslägets resurser när samarbetet skall vidareutvecklas.

Samarbetet har riktats mot det erfarenhetsbaserade teknikdrivna företagandet och har här sina största förtjänster. Kopplingen av detta mot Europamarknaden har varit viktigt, fast Eureka är ett litet trappsteg upp en lång trappa.
Det forskningsdrivna företagandet, större företag, och också mogna företag och forskningen har som Sverige vald det varit något och ständigt mera frånvarande.
Svensk portfölj består av små projekt med få och små svenska företag, deltagande i stora europeiska projekt där Sveriges roll är marginell.

Svenskt statsstöd har i jämförelse varit blygsamt, präglat av svenska stödsystemets villkor och politik. Några andra länder främjar Eureka med starkare offentliga instrument ut ifrån nationell tradition och vald politik i respektive land.
Sverige har varit framgångsrikt i att nygenerera projekt inom den företagsgrupp som i Sverige varit prioriterad.
Reduktioner i aktivitet och försvagande av portföljen de senare åren har varit en alleuropeisk erfarenhet i Eureka som även drabbat Sverige.

Svenska Eurekaapparaten har hittills inte tillräckligt utnyttjat några intermediära regionala organisationer i sitt arbete.

En integreringspolicy

Utvärderingen konkluderar med att:

Företags- och projektprofilen i svenska Eureka måste framöver öppnas och vidgas! Marknadsorienteringen på Eurekaengagementet måste upprätthållas, men det forskningsdrivna företagandet, starkare företag och teknisk forskning måste mera med. Företagen måste alltjämt ha huvudansvaret för att prioritera och definiera volymen i Svenska Eurekasamarbetet.

Hela svenska Eurekamyndigheten (NUTEK) måste framöver ha ett överordnat, vidgat och målsatt ansvar för att framförallt informera och initiera Eurekaprojekt - företagen prioriterar själva sitt faktiska deltagande och den samarbetsvolym detta föder.

Företagens faktiska deltagande är en redovisningsuppgift för myndigheten sedan denna lagt villkoren till rätta, men knappast något statligt mål, som denna utvärderingen ser det. Utvärderingen pekar på att nivån på företagsinitierade samarbete med Europa radikalt ändrats sedan Eureka bildades – staten och företagen har under 15 år långt på väg redan erövrat Europa i ett momentum som andra länder avundas. - Den sinande volymen i nya Eurekaprojekt värderas som ett symptom bl.a. på detta.

Det lämnas förslag till försök att utnyttja regionala aktörer i det vidare initierande arbetet med Eurekaprojekten.

Eurekas villkor måste anpassas till de teknikpolitiska målen och villkoren i Sverige, utvärderingen avvisar anpassning till villkor i andra länder, sämre i några, bättre i andra. Utvärderingen är tveksam till att Eureka skall åläggas nya politiska stödkriterier utifrån nationell nytta – själva bottom-up principen är överallt mycket uppskattad och värderas nästan som helig.

Vi har värderat att ytterligare resurser i Eurekaarbetet i Sverige måste komma från framförallt att man i tillägg till Eurekabyrån integrerar Eureka starkare i annat nationellt och internationellt arbete i myndigheten.
Detta kan gå för sig genom att Eureka ges tillgång till de handläggarresurser och den informations- och organisationsapparat som redan finns och sålunda mera koordinerat, effektivt och direkt kan verka ut mot företagen och forskningen utan väsentliga nya merkostnader.

Ett ytterligare grepp är att målen för och resultaten från denna integrering målsätts, redovisas och följs ännu tätare upp än tidigare i plan och budgetarbetet inom myndigheten och ift. departementet framöver.

Eureka måste anpassa sig till globaliseringens utmaningar, där svensk teknik och teknikdriven företagsamhets utmaningar nu går mot en större och även utomeuropeisk geografisk rymd. Utvärderingen ser positiva möjligheter i att använda just Eurekamodellen – bottom up - i samarbetsutmaningar där det europeiska måste tävla mot samarbete
med för Sverige nya relevanta samarbetsländer, där statens medverkan till stöd av företagens samarbete kanske nerprioriterats under en epok med snabb och kraftfull europeisering.
Utvärderingen lanserar för Sverige förslag på budget och organisationsmodeller redan etablerade i andra Eurekaländer jämförbara med Sverige.

Laissez-faire?

Internationaliseringen av företagens egeninitierade teknik-marknads samarbete
har haft en våldsam expansion och även producerat en rad nya utmaningar –
hotet om outsourcing av de teknologiska resurserna i hemlandet, underinvesteringar i ny teknologi i Sverige där utländska jättar köper upp.
Utvecklingen av detta ”fria” bottom up”-samarbetet har ett volym och ett momentum såväl utåt som in i Sverige som har samverkansperspektiv långt ut över det som ges av det i volym något blygsamma Eurekasamarbetet. Utvärderingens omvärldsbeskrivning och genomgången av storföretagens Eurekaprojekt i Sverige och i andra länder ger ytterligare bakgrund.

Kanske kunde framtida svenska Eureka även hitta en ny roll i en teknikpolitik riktad till svenska företag i en för Sverige kritisk globaliseringsfas? Så har andra länder nu vald att utnyttja Eureka.

8 konklusioner

1. Svenska Eureka är präglat av Eurekas alleuropeiska trend**: Färre nya projekt, växande småföretagsandel, mindre projek**t.

2. De svenska projekten hävdar sig väl i antal: **Jämn tillväxt av nya projekt**.

3. Svenska statens stöd: Tillfredsställande handläggarresurser, **litet offentligt finansieringsstöd**.

4. Vald svensk småföretagsstrategi gör **Sverige litet i projekten.** Sveriges roll som initiativtagare och ledande partner har gått förlorad.

5. Småföretagen vill ha Eureka som **frizon för företagsinitierat samarbete**.

6. Låg uppmärksamhet om Eureka i svensk företagsamhet – **Eurekamodellen okänd**.

7. NUTEKs **Eurekabyrå är uppskattad** bland småföretagen, men en starkare integrering av dess resurser med övriga myndigheten har hittills underutnyttjats.

8. Volymen i de svenska projektdeltagande ingår som en del av näringslivets framgångsrika europeisering av sitt tekniksamarbetet under 90-talet – Eurekas **politiska mål är nu uppnådda**.

8 rekommendationer

1. Betrakta **volymen** av svenska Eurekadeltagandet som **en konsekvens av företagens suveräna beslut** – myndighetens uppgift är att redovisa och värdera utvecklingen i efterhand.

2. Vidtag **kraftfulla åtgärder för att informera** om Eureka och initiera nya Eurekaprojekt!

3. **Integrera Eureka starkare** mellan myndighetens avdelningar och enheter, integrera Eurekainformation med IRC och CRAFT, använd på prov IUC/konsortierna och Teknopolerna som projektmäklare.

4. Lägg **budgetmått på Eurekafrämjande aktiviteter** på enheter inom hela myndigheten och bland intermediärerna – redovisa sedan genomförda Eurekafrämjande aktiviteter.

5. Värdera aktivt nya och varierade grepp för att **involvera större och mer konsoliderade företag** i svenska Eureka.

6. Återta **Sveriges roll** som initierande och **ledande projektpartner** och utred förprojekt- stödet och bidragsstödet i dessa sammanhang – nerprioritera ansvaret för marginalprojekten.

7. **Avveckla öronmärkningen** av Eurekabudgeten. Öronmärkning har ej i något land stoppat minskningen i nyprojektportföljen. I Sverige försvårar öronmärkningen den

organisatoriska integration och den vidgade mentala identifikation som behövs för att ge Eureka ny kraft.

8. Låt Eurekamodellen för företagsinitierat samarbete få vidareutvecklas genom att det erövrade **Europa får konkurrera** med utomeuropeiska projekt på samma ”Eurekavillkor”!